

Kungl Utrikesdepartementet

Avd: _____ 5 _____

Grupp: _____ 2 _____

Mål: _____ En^I _____

Efterforskning av _____

Raoul Wallenberg _____

1956, jan. 21 - 14 febr. _____

28.

13.2.56
Hbr Tamm

21/1 ✓

Berlin den 20 januari 1956.

Strängt förtroligt. 1 bil.

R 18.

13/2-56 Tamm, Berlin

HA

Broder,

I den med mitt handbrev den 17 oktober 1955 över-
sända promemorian angående samtal med den tyske journa-
listen Heinz Bornschein nämnde jag, att generalkonsula-
tet vidtagit vissa preliminära åtgärder för att snarast
möjligt kunna kontakta i promemorian omnämnde Klaus
Dietrich. Sedan generalkonsulatet genom Röda Korset här-
städes erhållit adressen till en kvinnlig släkting till
Dietrich, tillskrev vi denna och bad henne att underrät-
ta generalkonsulatet, så snart Dietrich återkommit till
Berlin. Vi ha noterat, att hans namn förekom i en den 12
januari till Västtyskland anländ Heimkehrertransport. I dag
mottog jag ett den 17 januari daterat brev från Klaus
Dietrich, som befinner sig på ett av Röda Korsets vilohem
i Västtyskland och varav avskrift närslutes. Jag har i
svarsbrev till Dietrich inskränkt mig till att bedja
honom uppsöka mig efter sin ankomst till Berlin.

./.

Hugo Tamm
Hug. Tamm
(Hugo Tamm)

God fortsättning!

A v s k r i f t.

KLAUS DIETRICH
z.Zt. (17 a) Marxzell i. Albta
Krs. Karlsruhe
DRK-Erholungsheim.

17.1.56

Sehr verehrter Herr Generalkonsul.

Ihr Schreiben vom 17.10.55 an meine Tante Frau Marie Neumann, Berlin SW 11, Bärwaldstr.4, gelangte heute in meinen Besitz. Da ich mich von Friedland aus in o.a. Erholungsheim einweisen liess, kann ich leider Ihrem Wunsche, Sie persönlich aufzusuchen, z.Zt. noch nicht nachkommen. Ich bitte Sie, mir entweder schriftlich Ihre Wünsche mitzuteilen oder sich zu gedulden, bis ich in etwa 4-6 Wochen persönlich nach Berlin kommen werde. Ich stehe Ihnen selbstverständlich gern zur Verfügung, vor allem, da mich aus meiner Jugendzeit liebe Erinnerungen mit Schweden verknüpfen, als ich 1929 als Schüler in Ämmeberg am Wetteren meinen Urlaub verlebt habe.

Mit vorzüglicher Hochachtung bin ich

Ihr sehr ergebener

u/ Klaus Dietrich

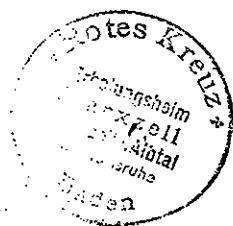
Kriegsgefangenen-Angelegenheit
Gebührenfrei!

An das

Königl. Schwedische
Generalkonsulat

z. d. d. Herrn Generalkonsul
v. Jannin

Berlin W. 35

Randstr. 25

Hrs. Klaus Dietrich, (Ipa) Marxzell i. Abtal
Hrs. Karlsruhe
DRK-Erholungsheim

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen.

Lorentzon/Blg
Telegram

STOCKHOLM.		21 jan	19 56
N:o 10	✓	BUD	BIL.
INK. D. N:o			
AVD.	GR.	MAL.	
P	2	eu I	

Lundberg vidh.

aa

L Svensk Köln

Handbrev Lorentzon - Lundström den 21 januari åberopas.
Primo. Konsul Kalhorn från beskickningen Wien som skall biträda Lundström med utskrifter och språkkunskaper inträffar med ändring ovancerade handbrev Frankfurt först tisdag 24 januari. Lundström bör icke avresa före handbrevet anlant med måndagskuriren. Vid eventuell väderleksförsening kuriren avvaktar Kalhorn Frankfurterhof.

Secundo. Wallensteins och Hinckeldeys namnteckningar kunna bevittnas av Kalhorn och Lundström.

Tertio. Om möjligt bör Lundström förhyra inspelningsapparat förslagsvis Protona Minifon P 55 för inspelning samtal med Richter. Inspelningen bör föreslås Richter först sedan denne undertecknat vittnesmålet. Garanti kan lämnas inspelningen avsedd uteslutande för Wallenbergs moder.

Cabinet

Sorulten/96

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

STOCKHOLM
Stockholm den 21 januari 1958.

Strängt förtroligt.

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P

L

201

Broder,

Härmed översändes utkast på tyska till vittnesmål att avgivas av Gustav Richter, Ernst Wallenstein och Heinz-Helmuth Hinckeldey. Till Wallensteins och Hinckeldeys vittnesmål finnas fägaade gula lappar med vissa frågor och synpunkter, som Linberg skrivit.

Det är av vikt att Du medtager kopior av de Mohrs, Supprians och Mohrmanns vittnesmål, så att även de nu översända vittnesmålen få samma typografiska utformning som de tidigare avgivna.

Såsom tyskspråkig skrivhjälp kommer Du att få konsul Kurt Kalhorn vid beskickningen i Wien, vilken avreser till Frankfurt en av de närmaste dagarna. - antagligen kommer han att inträffa där på måndagen, den 23 dennes. Jag har anmodat Kalhorn, att taga in på hotell Frankfurter Hof, där Du sålunda kan sammanträffa med honom. Du bör medföra tillräckligt med skrivmaterial med beskickningens i Köln huvud samt en skrivmaskin från beskickningen i Köln, helst av samma typ, varpå de tidigare avgivna vittnesmålen skrivits. Du behöver däremot icke vad dessa vittnesmål beträffar söka erhålla notarius publicus vidimering utom vad beträffar Gustav Richters. Dennes vittnesmål är ju så centralt för vårt arbete att det vore synnerligen värdefullt, om hans namnteckning bleve legaliserad av notarius publicus. Såsom Du säkert erfarit vid beskickningen i Köln är det icke nödvändigt att deponera originaldokumentet hos notarius publicus, därest legaliseringen endast avser namnteckningen.

Sedan dessa tre vittnesmål erhållits, beräknar jag

Kriminalassistent Sten Lundström,

p.t. Köln.

x) samt att vederbörande ser att dessa varit villiga att underteckna.

sp. 2/1-56
21/1

att via beskickningen i Köln eller eventuellt konsulatet i München meddelst kurir kunna tillställa Dig utkast till ytterligare vittnesmål.

(Gunnar Lorentzon)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Lorentzon/AE

Bornschein

RA

STOCKHOLM den 23 jan. 1956		
N:o <i>5</i> ✓	<u>CHIFFER</u> <u>BUD</u>	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Svensk,
B e r l i n.

Dnr. Primo Bornschein vilken icke kan uteslutas
ha provokatoriska avsikter vistas f.n. Stockholm. Han har
uppgivit sig ha framstående ställning socialdemokratiska
pressen Berlin "i närheten" av lantdagspresidenten Willy
Brändt. Benäget sök ^{diskret} kontrollera uppgiften

Secundo Eder 505 GK 1955 Drewing helt okänd
Suchdienst Friedland och ^{München} ~~Hamburg~~. Synnerligen angeläget Cobre
utfrågas ingående och Drewings personalia och övriga upplys-
ningar som kunna bidra till identifiering

Cabinet.

Recp. d. 23/1 kl. 17.25 af

T e l e x.

Lurör till Lundström.

SVENSK

WIEN

För Kalhorn från Lorentzon. Bekräftar ankomst
Frankfurt tisdag 24 med SK 635

Cabinet

KUNGL. UTRIKES

DEPARTEMENTET Lorentzon/AE

STOCKHOLM

19

Stockholm den 23 januari 1956.

P 2. N:o 1 bil. Bil.

INK. D. N:o
Strängt förtroligt.

AVD.

P

GR.

2

MAL.

Eu

Ärade Broder,

Vi hålla för närvarande på att göra en sammanställning av samtliga vittnesmål rörande Wallenbergs vistelse i rysk fångenskap, vilka eventuellt skola föreläggas ryssarna eller ingå i en planerad vitbok. Detta sker på så sätt att från de tidigare insända vittnesmålen borttagits alla oväsentligheter, t.ex. om vad vederbörande fänge tidigare vistats etc. och kommer sammanställningen således endast att beröra fakta om Wallenberg. Dessa sammanställningar tillställas därefter respektive vittne för undertecknande i enlighet med bifogade utkast av Willi Bergemanns utsaga. Sålunda ha de f.d. tyska beskickningstjänstemännen på de olika Balkan-beskickningarna, Mohrmann Supprian m.fl., redan undertecknat dylika vittnesmål. Jag får härmed bedja Dig att låta konsul Reinius uppsöka Bergemann och för denne förelägga utkastet till vittnesmål. Detta bör av Bergemann korrigeras och kompletteras, såväl i sakligt som i språkligt hänseende. Reinius eller den person Du behagar skicka torde därför medföra en Halda skrivmaskin av normaltyp jämte normal II-papper med generalkonsulatets tryckta vinjett.

Sedan Bergemann undertecknat sitt vittnesmål bör detta bevittnas av "förhørsledaren" eller helst legaliseras av notarius publicus. Såsom Du säkert känner till

Generalkonsuln E k b l a d,

H a m b u r g.

exp. m. extra kurir f. Frankfurt 23.1.56.

behöver originaldokumentet icke deponeras hos tyska notarius publicus, därest legaliseringen endast avser namnteckningen och icke innehållet i skrivelsen. Originaldokumentet får under inga omständigheter deponeras hos den tyska myndigheten.

Därest Du skulle finna det lämpligare kan Du på generalkonsulatets bekostnad låta Bergemann komma till Hamburg för att verkställa proceduren där.

Tyvärr ha icke Mohrmanns, Supprians et consortes vittnesmål ännu kommit oss tillhanda, varför jag får bedja Dig i händelse av tveksamhet vid den formella och typografiska uppställningen av vittnesmålet att konsultera beskickningen i Köln, då tiden icke tillåter att vi avvakta ovan nämnda handlingars ankomst.

Vi vore tacksamma att så snart sig göra låter få taga del av vad Karl Schneider haft att förtälja om legationsrådet Willi Roedls öde.

u/ Lorentzon.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Lorentzon/AE

STOCKHOLM		19
Stockholm den 23 januari 1956.		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
P	2	<i>ku^I</i>

Skrängt förbryligt.

Broder,

Philipp, som misstänker att Steltzer kan hava utsatts för psykologisk eller annan påverkan under fångenskapen, främst då under de tre sista månadernas omotiverade väntetid, har begärt att Steltzer skall höras ytterligare en gång i närvaro av en psykolog. Philipp har en vän i Frankfurt, doktor Heinz Beutin, Forsthausstrasse 78, vilken tjänstgör vid diakonissjukhuset i Sachsenhausen. Beutin har tidigare tjänstgjort vid den psykologiska avdelningen vid sjukhuset i Potsdam och även tillsammans med Philipp närvarit vid samtalen med Hille.

Vi ha ansett oss böra tillmötesgå Philipps önskemål och får jag därför bedja Dig åter kontakta Steltzer i närvaro av Beutin. Denne torde kostnadsfritt ställa sig till förfogande, därest Du åberopar hans bekantskap med Philipp.

Detta nya samtal med Steltzer bör endast äga rum, därest det icke medför en alltför stor tidsutdräkt.

u/ Lorentzon.

Kriminalassistenten Sten Lundström,
Frankfurt.

exp. m. extra kurir till Frankfurt d 3.1.56.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Lorentzon/AE

STOCKHOLM		19
Stockholm den 23 januari 1956.		
N:o		2 bil. BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Strängt förtroligt

Broder,

./.

I anslutning till mitt handbrev den 21 januari till Dig i Köln får jag härmed översända utkast till vittnesmål av generalmajor Mohrke och överste Kitschmann, vilka Du torde behandla såsom Wallensteins och Hinckeldeys ut-sagor.

L-m

Kriminalassistenten Sten Lundström,

Frankfurt.

exp. m. extra Kurier f. Frankfurt 23.1.56.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Lorentzon/AE

Stockholm den 23 januari 1956.

STOCKHOLM		19
N:o	\$ bil. BIL.	
INK. D. N:o		
<u>Strängt förtroligt.</u>		
AVD.	GR.	MÅL.
P	2	

Broder,

Vid genomgång och jämförelser av vårt material beträffande huvudsakligen fångarnas placering i Lefortovskaja ha vi konstaterat, att en del kompletteringar måste göras. Med anledning härav har i största hast före kurirens avgång idag sammanställts ett antal promemorior med synpunkter och frågor att ställas till vederbörande. I en del fall inskränker sig Dina uppgifter att fråga Suchdiens i München om fångarna återkommit.

Regelrätta "förhör" böra hållas med Voss, Stahel Kraft, Hengstenberg, Hansen och Braun så att deras vittnesmål kunna infogas i vårt puzzel.

Då Du tagit del av promemoriorna får jag bedja Dig göra upp en reseplan och att omgående per telefon meddela mig denna.

Under Din vistelse i München kommer jag att tillställa Dig ett utkast på tyska till vittnesmål av Hille, som Du får uppsöka i Frankfurt, varför jag får bedja Dig medtaga denna resa i Dina planer.

u/ Lorentzon.

Kriminalassistenten Sten Lundström,
p.t. Frankfurt.

exp. cetera dnr 23.1.56 f. Frankfurt,

P. M.

f.d. Konteramiral.

Voss, Hans Wilhelm

Hintersee /Berchtesgaden/

f. 30.10.1897.

Forsthaus

Derne satt tillsammans med Stahel och Pelkonen
1947 i Lefortovskaja.

1) Enligt uppgift från Ernst Huber skall Pelkonen
haberättat att han i början av augusti 1947, då han satt
tillsammans med den tyske generalen Stahel och den tyske
amiralen Voss, skulle ha blivit utsatt för förhör angående
Wallenberg och Langfelder.

- a) Hur länge satt Voss tillsammans med Pelkonen?
- b) Vad vet Voss om detta förhör med Pelkonen?
- c) Datum för förhöret?
- d) Blev Voss själv förhörd?
- e) Har Pelkonen eller Stahel berättat något beträffande Wallenberg och Langfelder för Voss?
- f) Stahel (se P.M. om denne) har inte själv träffat Langfelder. Han har emellertid suttit tillsammans med Pelkonen och Krafft 1945 - 1946 och genom dessa hört Langfelders berättelse. Har han berättat denna sedan för Voss?

2) Voss - Kitschmann.

Kitschmann överfördes den 8.1.1946 från cell 105 i Lefortovskaja till en cell i översta våningen i Lubljanka tillsammans med general Weidling och major Kuhn.

3) Vad vet Voss om Scheuer?

Kitschmann fördes i juli 1946 till en ny cell i Lubljanka-fängelset, cell 123. I denna cell sammanfördes han med österrikaren Scheuer. Senare infördes Voss i denna cell

23.1.56 /GL

P. M.

Österrikare.

Stahel, ⁱⁿ Razer Heinrich

f. 1892.

Generallöjtnant.

adress enligt (Frau Else Stahel, Bidefeld, Dombergs str. 21
v. Hinckeldey)

Nachweiss: DRK Hamburg

Tillsammans med

Krafft ()
Pelkonen ()
Voss ()

i Lefortovskaja

Är han återkommen?

23.1.56. /S.L.

P. M.

Krafft

Konteramiral

adress: obekant

Befälhavare för krigshamnen i Gdynia.

Enligt Hille skulle Krafft blivit förhörd den
27.7.47 ang. Wallenberg.

Är Krafft återkommen?

Från omkring 20-30 april 1945 satt Krafft tillsammans) enl.
med Langfelder och Pelkonen i Lefortovskaja } Kitsch-
} mann var
} detta ce.
} nr 105

16.5.1945 Pelkonen bortföres ur cellen

15.7.-30.7 1945 Kitschmann införes i cellen

Nov. 1945 Langfelder bort ur cellen

9.1.1946 Kitschmann bort ur cellen

? General Stahel in i cellen

April 1946 Pelkonen tillbaka till cellen

27.7.1947 Krafft hämtas till förhör

Pelkonen - en kvart senare - till förhör

23.1.56 / S.L.

P. M.

Överstelöjtnant Hengstenberg.

Son till f. tyske generalkonsuln i Moskva.

adress: obekant.

Är Hengstenberg återkommen?

Nämnd av Ernst Huber: "Efter en tid hade denne Hille förts bort och jag kom i hans ställe. Detta var omkring 15.4.1945. Under tre à fyra dagar voro Langfelder och jag ensamma. Därefter kom en tysk överstelöjtnant Hengstenberg.

På natten 30.4. fördes Hengstenberg och jag från Lefortovskaja-fängelset till Butirka-fängelset, där vi skilde från varandra.

23.1.56 / S. L.

P. M.

Hansen, Erik, general.

f. 27.3.1889.

Adress: Frau Julie Nicolassen, Sierichstr. 164,
Hamburg 39.

Hansen bör höras vid tillfälle.

23.1.56/5.L.

P. M.

✓
Maximilian Braun.

Överstelöjtnant, Bitr. militärettsché, Bukarest.

✓
Kroner, Ernst Peter

Polk, tysk från Bukarest.

Fråga Suchdienst vad de veta om Braun och Kroner. ✓

23. 1. 56. / S. L.

P. M.

↓
Major Kuhn.

adress: obekant.

Är Kuhn återkommen.

Omnämnd i Kitschmanns rapport. Kuhn satt tillsammans med Kitschmann och general Weidling i Lubljanka.

Kitschmann satt i denna cell 8.1.1946 - 1.7.1946.

23.1.56 / S.L.

P. M.

✓
von Rantzau, Josias.

Bukarest, Gesandtschaftsrat.

Brodern: Cuno von Rantzau
c/o John T.F. Berger
Hamburg-Altona
Palmallé 49

Fråga Suchdienst om Rantzaus död.

23. 1. 56 / S.L.

P. M.

✓
Styhler.

adress: fråga Suchdienst.

Styhler bör frågas om han nu kommer ihåg något om tiden i Lefortovskaja.

23.1.56 / S.L.

P. M.

I övrigt Kompletterande uppgifter angående

Röstell.

Fråga Suchdienst.

23.1.56 / S.L.

P. M.

✓
Tilleysen, amiral.

Adress: obekant.

Är Tilleysen återkommen.

Nämnd av Richter.

23.1.56 / S. Q.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD.)

Från Köln

Avsant den telex 19 kl.

Inkom den 24/ 1 19 56 kl. 1230

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr	9: B	8
Avd.	Gr.	Mål.
B	2	Eu I

aa.
gh
Liden haft
del gh
|

8.

s.u.

Edert chiffer 10. Artikel[ⓧ]n sändes med
nästa kurir. För uppgifter Bergström hänvi-
sas till Hedin.

Kumlin.

?ⓧ gick i enclav, ansändare Liden
gh

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

27/1
Bonn, p.t. Köln, den 23 januari 1956.

5 bil.

Strängt förtroligt. (i 3 ex vardera)

HEMLIG

Lorentzon/DS
27/1

a + b
Statsp.int.Thulin
f.k.

u.Lundberg

exp. 27/1-56
R.

MR

Broder,

Härmed ber jag få överlämna fem av herr Lundström uppgjorda promemior angående samtal med Alfred Bein, Friedrich Klausch, Heinz Pannwitz, Bernhard Rensinghoff och Gerhard Stelzer.

Die Telegramme
V. Lundberg

Herr Kabinettssekreteraren Arne S. Lundberg,
Utrikesdepartementet,
Stockholm.

Hedman, 1956, 2

AA

P.M.

angående samtal med tyske medborgaren kon-
toristen Alfred Bein, född den 13 februari
1921, adress Wiesbaden, Herderstrasse 9,
hållet i lägret i Friedland den 12 januari
1956. Samtalet med Bein fördes på svenska
språket, vilket denne lärt sig under tidi-
gare vistelse i Sverige.

Angående sina placeringar i olika fängelser och läger i Ryssland har Bein lämnat följande redogörelse.

Han internerades den 2 januari 1950 och insattes i fängelse i Schwerin, där hans fall undersöktes fram till december samma år. Han dömdes till 15 års tvångsarbete enligt § 58:6 för spioneri. Därefter transporterades han via fängelserna i Berlin-Lichtenberg och Boest-Litowska till Orscha vid Gorki. I sistnämnda fängelse var han kvar till januari 1951. I februari 1951 kom han till Workuta och fick vara verksam som bergsarbetare i schakt 8 till december 1954. Under denna period var han tidvis sjuk. I december 1954 överflyttades han till strafflägret i Inta och dess 4:e läger. Även där var han sjuklig. Han blev kvar i Inta till i februari 1955 då han kom till Suchobeswodnoje, varifrån han i januari 1956 fick återkomma till Västtyskland.

Under sin fångenskap har Bein träffat eller hört talas

om följande personer, som uppgivit sig vara svenska medborgare, nämligen Henning Frost, Felix Italiener, Viktor Tent, Holger Bergström och Harry (?) Tamvelius samt en svenska vars namn Bein ej kunde erinra sig.

Henning Frost:

Bein träffade denne åren 1952 och 1953 medan Bein ännu var frisk och kunde vistas utanför den isolerade sjukavdelningen.

Under de år Bein träffat Frost arbetade denne i ett sågverk i Workuta.

Om sitt levnadsöde har Frost berättat följande.

I berusat tillstånd hade han någonstans i norra Sverige på julaftonen 1945 misshandlat en vid Statens Järnvägar anställd man. Med anledning härav flydde Frost illegalt till Finland. Han skulle då ha sympatiserat med den kommunistiska ideologin oaktat han ej var övertygad kommunist. Frost fortsatte genom Finland och vid gränsen mot Sovjetunionen uppgav han för det ryska vaktmanskapet, att han var gammal vän av dem och att han önskade komma in i Ryssland. De ryska gränsvakterna arresterade honom emellertid varefter han fördes till Murmansk, där han blev rannsakad och 1946 dömd till ett tvåårigt straff för lösdriveri el.d. Senare blev han fri och kom då till några skogsläger i trakten av Arkangelsk. På något sätt fick han därefter förbindelse med svenska konsulatet i Moskva, varigenom han fick ekonomisk hjälp för resa till hemlandet. Även kläder hade han fått på detta sätt. Frost var dock slarvig och alkoholiserad. Han drack upp sina pengar och även sin utrustning och sina kläder efter att ha omsatt dem i pengar. Följden av detta blev, att han blev arresterad på nytt och dömd till 5 års straff för lösdriveri. På så sätt kom han till strafflägren i Workuta, där han hölls internerad till 1952, då amnesti för 5-årsfångar inträdde. Frost stannade emellertid kvar i Workuta även sedan han blivit en fri man och fick arbete som diversearbetare. Sedan Frost kommit ut ur lägren upprätthöll han illegal brevförbindelse med Bein. I breven

uttalade sig Fröst negativt om ryssarna. I övrigt innehöll breven upplysningar om vad Frost förtjänade och hur det rent allmänt gick för honom. Vidare hade Frost uttryckt en vilja att tillsammans med Bein förbereda flykt från Workuta. Härav blev emellertid intet enär Bein då blivit svårt sjuk.

Det senaste Bein hört från Frost var att han hösten 1954 skulle ha något arbete på tundrorna i trakten av Workuta i samband med en geologisk undersökning.

Frost hade aldrig berättat om sina familjeförhållanden eller varifrån han härstammade i Sverige.

Bein beskrev Frost vara född omkring 1910, ungefär 180 - 185 cm lång, kraftig atletisk kroppsbyggnad och med svart hår.

Felix Italiener:

Denne lärde Bein känna 1955 efter ankomsten till Suchobeswodnoje.

Italiener har utgivit sig för att vara svensk medborgare, men Bein tvivlade på att detta var rätta förhållandet.

Om sig själv har Italiener berättat, att han föddes 1921 i Berlin. År 1933 eller 1934 flyttade hans familj till Sverige. Hans mor och bror lär numera vara bosatta vid Ringvägen i Stockholm. Brodern ska vara disponent vid ett företag, "AB Charkuteri", med lokaler vid Vasagatan.

Enligt Bein är Italiener en tvivelaktig person även om han numera uttalar sig mycket positivt rörande Sverige. Italiener talar ryska utomordentligt.

Italiener har tidigare varit i Workuta. Han fick för övrigt fara omkring till flera schakt där på grund av att han var god pianist. På senare tid fick han spela för underhållning.

Under fångenskapen har Italiener gjort sig mycket impopulär bl.a. genom att stjäla medfångars kläder. För detta och för fylleri fick han i oktober 1955 gå i skyddshäkte. I detta hade Bein besökt honom så sent som i november 1955. Senare har Bein erfarit, att Italiener transporterats till 6:e eller 10:e lägret i Suchosbeswodnoje (ett skogsläger), där han troligen är kvar.

Viktor Tent:

Denne har Italiener träffat i Workuta åtminstone våren 1954. Bein har däremot ej personligen träffat Tent. Han lär ha omtalat, att han härstammade från Sveriges västkust, möjligen från Halmstad. Han är nu omkring 40 år gammal.

Tent, som troligen var elektroingenjör eller eventuellt järnvägstekniker, skulle i Estland ha haft något uppdrag (för vilket företags eller nations räkning visste inte Bein). I Estland blev han häktad 1948 eller 1949. Tent talade bra estniska. Han fick inte korrespondera med sina anhöriga.

Italiener var 1955 av den uppfattningen att Tent är kvar i Workuta. Försändelser till honom skulle kunna adresseras: Viktor Tent, KOMI ASSR, Workuta, postfach 175.

Harry (?) Tamvelius:

Genom andra fångar har Bein, som aldrig träffat Tamvelius fått reda på dennes existens i ryskt läger. Bein har där- efter varit i brevväxling med Tamvelius. Om denne vet Bein följande.

Tamvelius är nu omkring 50 år gammal. Han lär ha varit ingenjör vid AB L.M. Erikson och sänd till Estland före andra världskrigets utbrott. Bein känner ej till de närmare detaljerna angående hur Tamvelius fångenskap började. Han torde ha befunnit sig internerad mer än 10 år i Sovjetunionen. I mitten på december 1954 befann sig Tamvelius i den öppna delen av 4:e lägret i Inta, medan Bein låg isolerad på sjukavdelningen i samma läger.

Holger Bergström:

Bein har ej heller träffat honom men fått reda på hans existens genom Tamvelius. Därefter har Bein brevväxlat också med Bergström. Denne påstår sig vara svensk. Bein tror att han deltagit i Waffen SS. Bergström är nu omkring 35 - 36 år gammal. Han lär ha häktats i Östtyskland år 1946 eller 1947.

En okänd svenska:

Bein har även hört talas om att det i ett kvinnoläger i Workuta skulle finnas en svenska, som nu troligen skulle vara

30 - 32 år gammal och härstamma från Alingsås eller Eskilstuna. Hon lär ha studerat i Östtyskland men häktats 1948 eller 1949. År 1952 eller 1953 kom hon till Workuta. Några ytterligare uppgifter kunde Bein ej lämna om henne. Ej heller kunde han nämna någon som skulle känna till henne bättre.

Köln den 23 januari 1956.

(S. Lundström)

AK

P.M.

angående samtal med tyske medborgare Friedrich
Klausch, född den 3/3 1929, Mainz, Hopfengarten
13, hållet i lägret i Friedland den 12 och 13
januari 1956.

Klausch uppgav, att han häktades den 6 april 1948 i Wannsee-Berlin vid sektorsgränsen. Han sattes in i fängelset i Potsdam, där han blev kvar till den 25 september 1948. I Potsdam blev han dömd till 25 års tvångsarbete genom "Fernurteil". Den 25 september 1948 överfördes han till ett fängelse i Sachsenhausen. Därifrån transporterades han den 15 oktober 1948 till Ryssland och kom via Moskva och Wologda den 1 mars 1949 till Inta, 5110/31, (rysk intern beteckning 388/13). Någon av dagarna den 15 - 18 februari 1954 fördes han till Gorki och insattes i lägret Suchobeswodnoje, 5110/55, varifrån han den 6 januari 1956 fick anträda resan till Västtyskland och anlände med den transport, som den 12 januari 1956 inträffade i Herleshausen.

I strafflägret i Inta träffade Klausch troligen i maj 1949 samman med Artur Tamvelius, som uppgav sig vara svensk medborgare. Klausch och Tamvelius var därefter tillsammans till dess Klausch någon av dagarna 15 - 18 februari 1954 lämnade lägret.

Om sig själv hade Tamvelius berättat följande.

Tamvelius skulle tidigare ha varit bosatt i Stockholm. 1938 eller 1939 reste han för en svensk firmas räkning som

ingeniör till Estland, möjligen för att låta utföra några monteringsarbeten. Då kriget mellan Tyskland och Ryssland bröt ut 1941 reste han till Leningrad för att där söka erhålla tillstånd för utresa till Sverige. Han lyckades emellertid inte ordna denna angelägenhet utan fick resa till Moskva i avsikt att där söka erhålla erforderliga papper. På grund av krigsutvecklingen gick det ej heller i Moskva att ordna formaliteterna. Tamvelius blev istället tvingad att resa till Ural, där han blev kvar till troligen i slutet av 1944. Då erhöll han tillstånd för utresa från Sovjetunionen och inresa till Sverige. Han skulle därför bege sig till Moskva. Därvid blev han emellertid häktad och insatt i ett undersökningsfängelse i Moskva. Klausch kunde inte helt erinra sig fängelsets namn, men han trodde att det hette Belfort, eller något liknande. Tamvelius hade vidare berättat att han suttit kvar i detta fängelse till troligen i slutet av 1945 eller början av 1946. I Moskva hade Tamvelius dömts till 20 års tvångsarbete enligt § 58:6 för spionage. Detta hade meddelats honom genom "Fernurteil". Anledningen till domen skulle bl.a. ha varit att Tamvelius varit i tillfälle att studera den ryska industrien.

Möjligen i det nämnda fängelset skulle Tamvelius ha träffat en svensk medborgare, som arbetat för svenska röda korsets räkning i Tjeckoslovakien eller i Polen. Klausch kunde inte erinra sig svenskens namn, men han kom ihåg, att bokstäverna "au" ingick i dennes förnamn.

Tamvelius skulle därefter ha överförts till ett fängelse i Swerdlowsk, där han befann sig under en tid av mellan 3 - 6 månader. Klausch var numera inte säker på om Tamvelius träffat "au" i Moskva eller i Swerdlowsk. "au" skulle ha blivit häktad tillsammans med flera svenskar, som anklagats för delaktighet i samma "fall".

I fängelserna i Moskva och Swerdlowsk har Tamvelius uppgivit sig ha träffat 23 - 25 svenskar, flera med "bekanta namn". Tamvelius har också talat om de olika namnen för Klausch, men denne kan nu ej erinra sig ett enda av dessa.

Vid ett tillfälle 1950 eller 1951 visade Tamvelius för Klausch ett tidningsurklipp från en svensk tidning. Detta urklipp, som härrörde från år 1946, hade Tamvelius på illega väg lyckats erhålla från Estland, varmed han hade viss förbindelse. Av urklippet framgick, att en demonstration ägt rum i Stockholm mot ett ryskt fraktskepp, och i samband därmed hade demonstranterna fordrat befrielse för "au".

Klausch hade inte hört talas om "au", förrän Tamvelius vid nämnda tillfälle visade tidningsurklippet.

"au" skulle vara en äldre herre. Klausch förmodade att dennes ålder skulle vara mellan 55 - 60 år.

På fråga om Klausch var övertygad om att Tamvelius personligen sammanträffat med "au", förklarade Klausch, att Tamvelius i varje fall uppgivit, att så varit fallet.

Beträffande de fängelser och läger, som Tamvelius befunnit sig i - förutom de tidigare nämnda - uppgav Klausch, att Tamvelius möjligen även varit internerad i Arkangelsk.

På särskild fråga om Tamvelius någonsin nämnt, att han befunnit sig i Tajschett, svarade Klausch, att han ej kunde erinra sig detta.

Om Tamvelius kände Klausch vidare till, att han berätta att hans hustru och dotter skulle bo i Stockholm vid en gata vars namn Klausch nu ej var säker på. Möjligen hette gatan Astronomgatan eller något liknande. Enligt Tamvelius berättelser torde dottern numera vara mellan 17 - 20 år gammal. Tamvelius hade för Klausch visat fotografier av hustrun och dottern. En släkting till fru Tamvelius eller möjligen till Tamvelius själv skulle heta Weinmann eller Weinberg och vara svensk professor.

Tamvelius är allmänt känd i Inta. Där har han under fångenskapen varit verksam som arkitekt och byggt bl.a. en simhall och ett vattentorn samt andra större byggnader.

Tamvelius utgav sig själv för att vara svensk medborgare. På grund av att han under lång tid uppehållit sig i Baltikum och Ryssland betraktades han emellertid ur rysk synpunkt såsom statslös, vilket även antecknats i hans handlingar.

Vid något tillfälle under fångenskapen skulle Tamvelius ha skrivit till svenska beskickningen i Moskva med begäran om hjälp. Ett svarsbrev hade senare anlänt från beskickningen. Tamvelius fick emellertid ej ta del av innehållet. Han skulle endast ha fått se det obrutna brevets kuvert. På grund av att Tamvelius vänt sig till svenska beskickningen lär han ha blivit bestraffad genom att insättas i källarcell.

Klausch beskrev Tamvelius vara omkring 50 år gammal, kraftig kroppsbyggnad, relativt lång, mörkblont numera grånat hår, blå ögon. Såvitt Klausch kunde bedöma talar Tamvelius perfekt svenska, estniska, ryska, tyska och engelska.

- - - - -

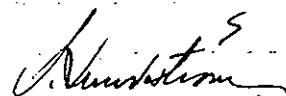
I Inta träffade Klausch också Holger Bergström. Denne uppgav sig vara svensk medborgare. Tidigare hade han tillhört Waffen SS. Han skulle år 1947 eller 1948 ha blivit häktad i Östtyskland med svenska identitetspapper på sig. Av ryssarna blev han emellertid förklarad som statslös. Bergström kom någon gång under år 1949 till Inta. Klausch kände ej till att Bergström varit insatt i något annat läger.

Bergström är mellan 30 - 40 år gammal, 175 - 180 cm lång, blont hår och blå ögon.

Genom ett brev som Klausch fått ta del av någon gång under månaderna september - november 1955 skulle både Bergström och Tamvelius då ännu vara kvar i Inta 388/(i någon av lägerpunkterna 10, 11, 12, 13, 14 eller 15).

Klausch har under fångenskapen inte hört talas om eller träffat andra personer, som uppgivit sig vara svenska medborgare.

Köln den 23 januari 1956.

(S. Lundström)

Handwritten: 27, 5, 10/11/56

Handwritten: AK

P.M.

angående samtal med tyske medborgaren förre
kriminalrådet Heinz Pannwitz, född den 28
juli 1911, adress Ludwigsburg/Stuttgart,
Kreuzacker 23, hållet i lägret i Friedland
den 13 januari 1956.

Angående sin fångenskap har Pannwitz meddelat följande. Han tillfångatogs den 2 maj 1945 i Vorarlberg och hölls därefter internerad i Paris under tiden 20 maj - 7 juni 1945. Sistnämnda dag blev han av fransmännen överlämnad till Ryssland, varvid han fördes till Moskva, där han blev dömd till 25 års arbetsläger för spioneri. I december 1948 insattes han i Inta i schakt 2 som bergsarbetare. Tiden juli 1950 - december 1951 fick han tillbringa i Moskva. Sedan återfördes han till Inta där han huvudsakligen som byggnadsarbetare fick vara verksam till den 18 februari 1955. Då transporterades han till Suchobeswodnoje, där han fick arbet i lägret till dess han frigavs i januari 1956.

Pannwitz uppgav, att han under sin fångenskap träffat två män, som uppgivit sig vara svenska medborgare, nämligen Artur Tamvelius och Holger Bergström.

I början av år 1952 placerades Pannwitz i Intas 3:e läger, där han lärde känna Artur Tamvelius. Under sommaren samma år kom de att allt mer vara tillsammans. Därefter träffades de nästan dagligen till dess Pannwitz flyttades från lägret.

Pannwitz beskrev Tamvelius vara född omkring 1907,

cirka 175 cm lång, undersätsig kroppsbyggnad och blont hår. Han kunde tala svenska, estniska, ryska, finska och tyska.

Om sig själv hade Tamvelius berättat följande. Före andra världskriget var han anställd vid ett svenskt bensinbolag. För detta företags räkning hade han utfört byggnadsarbeten i Estland. Under kriget kom han till Ural där han var verksam som byggnadstekniker vid en pansarvagnsfabrik. Han blev därefter häktad och dömd till 15 års tvångsarbete.

I ett läger, som Pannwitz ej kände namnet på, skulle Tamvelius ha träffat en "hög representant" för svenska röda korset, vilken tillsammans med omkring 12 andra svenskar skulle befinna sig i fångenskap. Pannwitz visste ej vid vilken tidpunkt Tamvelius träffat dessa. Pannwitz kunde över huvud taget ej lämna preciserade uppgifter om Tamvelius placeringar i olika läger.

Tamvelius kom senare till Intas 2:a läger, varifrån han överförts till 3:e lägret, där han blev kvar till den 22 november 1954. Då blev han omflyttad till Intas 4:e läger, där han var kvar ännu vid P:s avresa den 18 februari 1955.

I Inta har Tamvelius under fångenskapen varit verksam som arkitekt vid ett statligt byggnadskontor. Han har bl.a. uppfört en poliklinik och ett vattentorn förutom flera andra byggnader.

Tamvelius har beträffande sina familjeförhållanden berättat att hans hustru och dotter skulle vara bosatta i Stockholm.

- - - - -

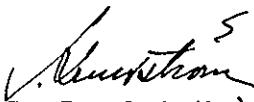
I början av år 1952 lärde Pannwitz i Intas 3:e läger känna också Holger Bergström. De var tillsammans där till den 22 november 1954, då de flyttades över till 4:e lägret. Även i detta läger träffades de ofta, till dess Pannwitz fick lämna lägret den 18 februari 1955.

Senare har Pannwitz fått ett brev från en tysk medborgare, som nu är i östzonen, varigenom Pannwitz fått reda på att Bergström i september 1955 skulle ha befunnit sig i Intas 2:a läger.

Bergström har ej talat om sina familjeförhållanden eller varifrån han härstammade.

Pannwitz uppgav att Bergström är född den 6 januari 1921 eller 1919, omkring 180 cm lång, kraftig kroppsbyggnad och med nordiskt utseende.

Köln den 23 januari 1956.

(S. Lundström)

Pril Bonn 13/1-56

Al S an

P.M.

angående samtal med tyske medborgaren förre
handelsrådet Bernhard Franz Rensinghoff, hål-
let fredagen den 20 januari 1956 i Bad Salzuflen.

Samtalet kom till stånd för att om möjligt få vissa av Rensinghoff tidigare lämnade uppgifter närmare precisera-
de.

Då Rensinghoff i april 1945 kom tillbaka från Lubljanka till Lefortovskaja blev han återinsatt i cell 150, där han tidigare varit placerad. I denna cell var förut von Rantzau, och den 18 april 1945 infördes också Wallenstein dit. I cellen hade Wallenstein sin bädd intill vägen mot cell 151, von Rantzau intill ytterväggen mot gården och Rensinghoff intill vägen mot cell 149.

Vid knackningsförbindelserna med Wallenberg och Roedl var det för det mesta Wallenstein, som var sysselsatt därmed, vilket var naturligt, då han låg intill den vägg, som användes för denna kommunikation.

Rensinghoff är medveten om att man ganska bra kan lyssna sig till varifrån en knackning i en vägg kommer. Beträffande knackningarna med Wallenberg och Roedl förelåg emellertid ingen tvekan, enär de själva då knackförbindelsen påbörjades meddelat att de satt i III. Stock och i en viss med nummer angiven cell. Detta cellnummer kan Rensinghoff dock numera ej erinra sig.

Rensinghoff känner ej till att Wallenberg och Roedl någonsin varit placerade i II. Stock.

Sedan Wallenstein flyttats från cell 151 till cell 150 blev en finne, en jugoslav och troligen en ryss placerade i cell 151. Dessa kunde tala litet tyska men ej ha knackförbindelser på detta språk, troligen beroende på att de hade svårigheter med det tyska alfabetet. Rensinghoff hade träffat dessa tre män i badet. Han kände till att jugoslaven hette Fuchs. De övrigas namn kunde Rensinghoff ej erinra sig.

I april och maj 1948 satt Rensinghoff och Wallenstein tillsammans med general Gerstenberg i cell 140 i II. Stock. Därvid kunde de konstatera, att i den intilliggande cellen 141 befann sig Oberleutnant Gertz och en rysk soldat samt en japansk diplomat. Denne var den ende japan Rensinghoff kunde erinra sig från sin tid i Lefortovskaja.

? Jan 6
Gertz

På fråga om Rensinghoff någonsin hört några knackningar, varigenom någon förmedlat hälsningen "Good Morning" och därefter fortsatt med knackningar som skulle kunna hänföras till musikaliska noter, svarade Rensinghoff, att detta var obekant för honom.

- - - - -

Beträffande förhållandena i Lefortovskaja lämnade Rensinghoff följande uppgifter.

Cellernas bredd var omkring 2,50 meter och deras längd mellan 3,00 - 3,25 meter. Sängarna hade en dimension av omkring 1,00 x 2,00 meter. I cellerna fanns ett litet bord, cirka 50 cm brett, vilket var placerat i ett cellhörn.

Väggarna i fängelset utgjordes av rött tegel, som var putsat med kalk. Mellanväggarna var omkring 25 - 30 cm tjocka. Ytterväggen mot gården var cirka 60 cm tjock, medan väggen mot korridoren uppskattningsvis var 45 - 50 cm tjock.

Det schakt, som fanns i fängelset mellan de olika cellraderna, var omkring 5 meter brett räknat från cellvägg till cellvägg. Utanför cellerna sträckte sig en ungefär 70 - 80 cm bred gallergång.

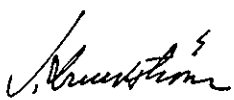
Såvitt Rensinghoff kunde erinra sig, var utbyggnaden

i mitten av fängelset uppförd i samma höjd som fängelset i övrigt alltså t.o.m. III. Stock. Utbyggnadens olika etage disponerades på följande sätt.

I parterrvåningen fanns endast ingången till fängelset från gården. I I. Stock fanns en sanitätsavdelning och i II. och III. Stock celler av olika storlekar.

I varje etage fanns en vaktman i varje flygel och dessutom i utbyggnadens I. II. och III. Stock. Vidare tjänstgjorde en övervaktmästare i varje etage. Såväl övervaktmästaren, som de övriga vaktmännen, fick ej sitta utan skulle ständigt vara i rörelse. Endast övervaktmästaren i parterrvåningen hade en sittplats vid ett skrivbord. Förutom dessa hade en s.k. flaggman sin plats i fängelsets centrum i parterrvåningen.

Köln den 23 januari 1956.

(S. Lundström)

LL 2 an

P. M.

angående samtal med tyske medborgaren förre legationsrådet
Gerhard Stelzer, född den 20.11.1896, Frankfurt/Main, Mylius-
strasse 43, hållna i Friedland den 16 och 17 januari 1956
och i bostaden i Frankfurt den 18 januari 1956.

Stelzer, som tidigare tjänstgjort vid tyska beskickningen i Bukarest, där han var ställföreträdare för ministern, kom tillsammans med sin fru i rysk fångenskap i september 1944. Kort efter interneringen skildes makarna åt.

Stelzer kom på hösten 1944 till Moskva och insattes i Lefortovskaja-fängelset i december samma år. Han placerades därvid i cell 56 i I. Stock. Den 12 december 1944 överfördes han till Lubljanka-fängelset, där han var kvar till den 9 maj 1945, då han återkom till Lefortovskaja och insattes i cell 144. Den 3 mars 1946 flyttades Stelzer åter till cell 56, där han då som cellkamrat fick tyske medborgaren dr Bercht, som tjänstgjort vid tyska handelsavdelningen i Prag. Sedan Stelzer blivit dömd transporterades han i juli 1948 till Wladimir-fängelset. Han fick år 1951 tillbringa en tid i Moskva, där han fick undergå förhör. I februari 1954 transporterades han från Wladimir till Werchno

Uralsk och fördes i maj 1954 vidare till Alexandrowsk. Den 7 september 1955 flyttades Stelzer till Swerdlowsk, där han fick vara kvar till i januari 1956, då han frigavs och återfördes till Västtyskland, dit han anlände över Herleshausen den 16 januari.

På fråga om Stelzer under sin fångenskap träffat eller hört talas om svenska medborgare i samma belägenhet, förklarade han, att han endast hört talas om konsul Wallenberg, som skulle ha suttit fängslad i Lefortovskaja år 1946.

Själv har Stelzer inte varit i förbindelse med Wallenberg ej ens genom knackningar. Stelzer har genom någon av sina cellkamrater - han kan ej erinra sig, vilken - hört talas om Wallenbergs existens. Wallenberg skulle ha varit verksam för Svenska Röda Korsets räkning i Budapest. Några andra upplysningar om Wallenberg hade Stelzer ej.

Stelzer visste ej i vilken cell eller del av Lefortovskaja som Wallenberg var insatt eller tillsammans med vilken han suttit.

Under den tid Stelzer var i Wladimir var han år 1951 hämtad till förhör i Moskva. Dessa förhör berörde emellertid ej Wallenberg. Dennes namn hade även nämnts i Wladimir men Stelzer kunde ej erinra sig sammanhanget - troligen berördes Lefortovskaja-tiden. Stelzer tror för sin del inte, att Wallenberg varit insatt i fängelset i Wladimir. Han har inte erfårit något som kan stöda en sådan teori.

- - - - -

Stelzer ville omtala, att han i mars eller april 1944 efter hemställan från en baron von Rosen lagt sig ut för en representant för Svenska Röda Korset, som då suttit häktad av Gestapo i Budapest. Genom Stelzers ingripande blev den svenske representanten överförd till ett sjukhus. Dennes senare öden kände Stelzer ej till. Han har senare trott, att svensken varit identisk med Wallenberg.

- - - - -

Vid samtalen hade Stelzer mycket svårt att koncentrera sig, varför preciserade uppgifter om tider, placeringar och cellkamrater vid olika perioder ej stod att erhålla.

Köln den 23 januari 1956.

S. Lundström?
(S. Lundström)

✓ 24/L

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln den 23 januari 1956.

3 bil.

Strängt förtroligt.

AL

Carlsbergbilagor
9/2 Kuntin, Bonn.

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 19 dennes och återopande telefonsamtal Lorentzon/Göransson den 21 dennes ber jag härmed få översända tre förklaringar, en avgiven av de Möhr, en av Supprian och en av de båda gemensamt rörande en viss punkt, beträffande vilken de hade divergerande uppfattningar. Förklaringarna undertecknades den 21 dennes i Göranssons närvaro inför notarien dr. Franz Lemmens i Köln. Notariens "Beglaubigung" omfattar, såsom Du finner, icke enbart ett bevittnande av namnteckningen utan även ett omnämnande av att vederbörande gentemot notarien försäkrat, att de i förklaringen lämnade uppgifterna är riktiga.

Såsom Du redan hört genom Danielsson, skulle en "Beurkundung" i form av avgivande av en "eidesstattliche Versicherung" inför notarien ha medfört den konsekvensen, att huvudexemplaret av förklaringen enligt gällande tyska bestämmelser måst deponeras i en urkundsamling hos de notariella myndigheterna i Köln, till vilken vissa andra myndighetspersoner ha tillgång.

Vid "Beglaubigung" i den form vi nu valt behåller notarien icke något exemplar av aktstycket utan det göres

Herr Kabinettssekreteraren
Arne S. Lundberg,
Kungl. Utrikesdepartementet.

endast en anteckning i hans register, att en viss persons underskrift under en förklaring rörande "Wahrnehmungen in russischer Haft" bevittnats den och den dagen utan vidare omnämmande av innehålllet.

de Mohr och Supprian erhöill var sin avskrift av de egna förklaringarna jämte den gemensamma.

Vi skall nu snarast söka få Mohrmanns och Pörzgens förklaringar utskrivna och bevittnade i samma form och räkna med att kunna sända in dem med kuriren torsdagen den 26 dennes (Pörzgen var förhindrad i slutet av förra veckan, varjämte det var nödvändigt att i första hand få saken ordnad för de Mohr och Supprian, som kommit långväga ifrån).

Lundström uppsökte den 20 dennes Rensinghoff i Bad Salzuflen och genomgick lydelsen av den förklaring, som skall avges av honom. Är meningen, att denna skall bestyrkas av lokal notarie i samma form, som nu skett i Köln?

Jag vill tillägga, att de hittills vidtalade vittnena varit synnerligen förståelsefulla och tillmötesgående, dock att Pörzgen och Rensinghoff gjort vissa reservationer beträffande utnyttjandet av deras egna förklaringar. Vad angår frågan om förbundsregeringens medgivande skall jag snarast återkomma hertill.

Dieu Tillgione
W. Rensinghoff

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln, den 23 januari 1956.

Strängt förtroligt.

Lorentzon sett.

Bil. ligger i kuvert
"De Lycka riddaresmärke".

aa.

Broder,

Härmed ber jag få återställa en del dokument,
som Danielsson kvarlämnade på beskickningen vid sin
avresa från Köln, och som benäget torde återlämnas
till honom. Några av de av Danielsson hit medförda
papperna ha vi tillåtit oss t.v. behålla här.

Din tillgivne
Tor Eöran

Herr Sekreteraren G. L o r e n t z o n ,
Utrikesdepartementet,
Stockholm.

Avskrift av handbrev från sekreterare Lorentzon,
till kriminalassistenten Sten Lundström p.t. Frank-
furt, dagtecknat den 24 januari 1956.

Den 14 november i fjol hade Du ett samtal med
f.d. löjtnanten Paul Biederman, bosatt Bahnhofstrasse 354
Stadeln, Fürth. Biederman lämnade därvid vissa uppgifter
avseende en föregiven svensk medborgare vid namn Walther,
med vilken han skulle ha sammanträffat i läger 013 i
Taischet. Som bekant tror vi oss ha kunnat identifiera
Walther (hans förnamn torde vara Egor Alexander), men det
vore ändå värdefullt att få heltklarlagt huruvida det rör
sig om samma person. För detta ändamål bifogar jag en
samling fotografier och vore tacksam om Du ville förete
dessa för Biederman samt snarast möjligt därefter låta mi
veta om någon av därå avbildade personer äger likhet med
Biedermans Walther.

För våra fortsatta bemödanden i denna sak vore
det av visst värde om ett gåvopaket kunde sändas till
Walther genom RK eller EH. Skulle Du vilja försöka ordna
med ett sådant och i mån av behov förskottera kostnaderna?
Som avsändare bör därvid angivas fru Sylvia Walther,
Grönelundsgatan 11 B, Limhamn.

P.S. Kan Du vid tillfälle fråga Suchdienst om man där
känner till något om vad som hänt med Waffen-SS'
arkiv och låta mig veta resultatet?

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Köln

Avsant den telæx 19 kl.

Inkom den 25/ 1 19 56 kl. 1335

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr	9 B 9	
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	Eu I

AL *Gau* *Binder*
9.

För Kabinettssekreteraren.

Mitt handbrev den 23 januari. Mohrmann och
✓ Poerzgens förklaringar kan insändas först med
kuriren den 30 deennes, enär de ej före lördag ha
tillfälle inställa sig notarie.

Kumlin

25/1
Wien den 24 januari 1956

Strängt förtroligt

26/1 Bero.
Ch. Bonde, Budapest

AL

Ärade Broder,

Bonde i Budapest har vid besök här bett oss framföra att han genom Josef uppsårat f.d. ungerske juden Philip Fischer och därvid erfarit att Fischer inom en relativt nära framtid torde komma till Wien för att besöka eller bosätta sig hos sin broder, som har sitt hemvist här. Under sådana omständigheter ifrågasätter Bonde att vi taga kontakt med Fischer, när han kommit.

Därest vi icke erhålla kontraorder, komma vi således att uppsöka Fischer i Wien för att utråga honom på sedvanligt sätt.

Tillgivne
Erik Braunerlieh

Kabinettssekreterare A. Lundberg

Utrikesdepartementet.

V 25/1

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Wien den 23 januari 1956.

HP 1

Personligt och strängt förtroligt

2/2 till Braunerhielm

AK

Broder,

Som Du förstår, är det österrikiska inrikesminister:
synnerligen intresserat av att få del av de uppgifter om öster-
rikiska fångar i Sovjetunionen, som vi erhålla i samband med
våra undersökningar. Jag vore därför tacksam att få veta, vad
vi till äventyrs kunna meddela angående Oberleutnant Scheurer
eller Scheuer (846 B.20.12.55), vilken man ju på österrikisk
sida ännu ej kunnat identifiera. Vi vilja naturligtvis göra
något i utbyte mot den stora hjälp österrikiska vederbörande
lämnat oss i dessa och andra frågor.

*Din tillgivne
Erik Braunerhielm*

Erik Braunerhielm

Sekreteraren G. L o r e n t z o n,
Utrikesdepartementet.

G

25/1
Wien den 23 januari 1956.

HP 1 2 bil.

Personligt och strängt
förtroligt.

26/1 Berw.

Broder,

./.

./.

Från "vederbörande" har jag erhållit närslutna anteckning rörande fiskaren Artur Lindström, vilken tycks utgöra svar på i avskrift likaledes närslutna promemoria, vilken jag funnit bland Dina efterlämnade papper. Jag vet icke, om Du erhållit uppgifterna ifråga från Ålgård eller hade dem med Dig hemifrån. Vad skall jag göra av sakerna?

Din tillgivne

Erik Braunerhielm

Erik Braunerhielm

4/ norrmann.
(norsk diplomat)

P.M.

Arthur L i n d s t r ö m, geb. 1. März 1911, wurde im Jahre 1941 in den Philippinen von den japanischen Besatzungsbehörden interniert und soll nach Angabe offizieller japanischer Stellen am 15. Dezember 1944 während eines Bombenangriffes auf ein japanisches Gefangenenschiff in Subic Bay, Luzon, Philippinen, getötet worden sein. Es besteht aber berechtigter Grund anzunehmen, dass die Mitteilung über seinen Tod nicht den Tatsachen entspricht.

Seine Fotografie liegt bei.

Sol

Zur Anfrage betr. Identifizierung des Artur L i n d -
s t r ö m , dessen Photo übersandt wurde, wird mitgeteilt, dass
der Informator die auf dem übersandten Photo abgebildete Person
niemals gesehen hat.

Der Fischer L i n d s t r ö m , mit dem der Informator in
Workuta beisammen war, zeigt keinerlei Ähnlichkeit mit der
übersandten Photographie.

1 Photo als Anlage.

17.11.1955.

25/1
Hamburg den 24 januari 1956.

Strängt förtroligt.

aa Meddelat Lindeström 2

Herr Sekreterare,

Schneider

I anslutning till dagens samtal angående skräddaren Karl ber jag få meddela, att jag nu vid besök i hans hem erfarit, att vederbörande opererats för brock i Sankt Andreas sjukhus i Neuhaus bei Paderborn, där han stannar till den 2 februari. Den femte väntas han tillbaka hit. Skulle kontakt härifrån då önskas, kanske jag kan få en rad.

De'na inget större alls med de gode förhållningarna, tack!

Edm. Tillgren

K. Reinius
(K. Reinius)

Herr Sekreteraren G. Lorentzon,
Stockholm.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

STOCKHOLM 26.1.56 19

N:o / ☒ BUD
Chiffer BIL.

INK. D. N:o

AVD.	GR.	MAL.
P	2	Eu ^I

2 AL

Svensk
Budapest

För Bonde från Kabinettsssekreteraren.
Av Braunerhielm erfarit spåret Philip
Fischer. ^t/Har denne varit i rysk fångenskap
och i så fall Kolyma? Anser Josef Fischer
pålitlig och hur kan han i så fall lämna
Ungern? Tag icke kontakt Fischer innan
dessa frågor klarlagts. Braunerhielm und-
rättad med kurir idag. *Telegrafera.*

Cabinet

K/ Jost kan Fischer länkas vet?

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Stockholm den 26 januari 1956. 19

Strängt förtroligt.

N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu ^I

Broder,

Åberopande handbrev den 24 januari 1956 angående den ungerske juden Philip Fischer ber jag få meddela, att vi här icke någonsin hört talas om Fischer. Med anledning av att det icke är uteslutet, att det Weisska spåret, om vilket jag förmodar att Bonde orienterat Dig är falskt eller provokatoriskt, ha vi största anledning att gå försiktigt fram i denna sak. Det är därför synnerligen angeläget att snarast få erfara ytterligare detaljer om Philip Fischer. Har denne varit i rysk fångenskap? Har han i så fall vistats i Kolyma? Kan Josef garantera för Fischers pålitlighet? Överhuvudtaget intresserar oss alla detaljupplysningar om Fische person och bakgrund.

Till sist men icke minst förefaller oss den omständigheten att Fischer har möjlighet att utresa från Ungern och bosätta sig i Wien något bésynnerlig.

Med anledning av vad som ovan framförts får vi be Dig tillsvidare icke taga kontakt med Fischer. Skulle Du bli ställd inför ett *faite accomplie* i form av att Fischer besöker beskickningen, bör Du ställa Dig ovetande till det Weisska spåret och endast notera vad Fische har att förtälja. Får jag be Dig att så snart sig göra låter diskutera denna fråga med Bonde, då det ju trots vad som ovan anförts kan hända, att Fishber är en oförvitlig person och att vi genom att ställa oss oförståen stöta bort ett värdefullt vittne.

Lorentzon

Förste Beskickningssekreterare Braunerhielm,

W i e n .

- - - - -

P.S. Detta brev är skrivet med förutsättning att Fisch

26/1
exp. 98

har med det Weisska spåret ätt göra. Skulle så icke vara
fallet, torde Du och Bonde dock benäget vilja beakta de
ovan anförda försiktighetsåtgärder. Bonde har idag tele-
grafiskt underrättats.

L. n

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

STOCKHOLM
Stockholm den 26 januari 1956¹⁹~~Strängt förtroligt.~~ 1 bil.

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P

2

Eu^I

Broder,

Åberopande handbrev den 23 januari 1956 angående Artur Lindström vill jag endast meddela, att det var Ålgård som bad mig för norsk räkning ha min uppmärksamhet riktad på vittnesmål rörande Artur Lindström. Blar de talrika vittnen som jag hört sedan jag lämnade Wien har ingen omnämnt denne.

Då "vederbörande" för framtida bruk måhända behöver det till Ditt handbrev fogade fotografiet, återgår detta härmed.

./.

(Gunnar Lorentzon)

Förste Beskickningssekreterare Braunerhielm,

W i e n .
-----exp. 26/1-56
93.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Berlin

Avsant den TELEX 19 kl.

Inkom den 27/1 1956 kl. 1115

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr	6: B	4
Avd.	P	Gr. 2
Mål.		Fer I

7/2 Parafra t. Statspolisint. Thulin,
f.k.
u. Lurberg

RR

4.

Edert chiffer 5.

Primo. Brandt hört talas om Bornschein men känner honom ej personligen. Återkommer i frågan.

Secundo. Vid samtal med Cobre framgick, att Drewing vore dr. jur. o reservofficer i artilleriet.

Drewing hade gjort seriöst tillförlitligt intryck. Vid deras möte 1946 vore han ca 50 år, av medelläng och bar tämligen skarpa glasögon. Såvitt Cobre kunde erinra sig vore han gift. Cobre kom ej ihåg, om Drewing sagt sig ha varit cellkamrat med den svensk diplomaten eller blott kommunicerat med denne genom code. Cobre helt okunnig om Drewings vidare öden.

Tamm.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Lorentzon/AE

KL

STOCKHOLM den 27 jan. 19 56		
N:o <i>2</i> ✓	<u>CHIFFER</u> BUD	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL.

Svensk

B u d a p e s t

För Bonde från kab.sekr.

Haft samtal med Allard om Ditt aktuella spår och får
bedja Dig diskutera frågan med Allard efter dennes återkomst
Wien 10 februari

Cabinet.

Exp 24/1 H. 163051

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Lorentzon/AE

Sjöbudsutredningen

AK

Svensk

R o m

För König från Kab.sekr.

Benäget undersök var Giovanni Ronchi 1951 konsulats-
tjänsteman italienska konsulatet Alger nu vistas. Telegrafera
Cabinet

STOCKHOLM den 27 jan. 19 56		
N:o 4 ✓	<u>CHIFFER</u> <u>BUD</u>	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Exp 24/11. 162091

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Lorentzon/AE

Sjöbergsbredningen

Svensk
W i e n

AL

Benäget undersök om kapten Martin Weiss nu återkommit
och utfråga honom i så fall sedvanligt sätt. Hbr Allard/Lundberg
4 augusti 1954.

Cabinet.

STOCKHOLM den 27 jan. 1956		
N:o 3 ✓	<u>CHIFFER</u> <u>BUD</u>	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Ap 24/ H. 1625 21

Lorentzon/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

STOCKHOLM 27 januari 1956

Strängt förtroligt. 9 bil.

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P

2

Eu^I

Broder,

Vi håller för närvarande på att göra en sammanställning över samtliga vittnesmål rörande Wallenbergs vistelse i rysk fångenskap. Dessa skola eventuellt föreläggas ryssarna eller ingå i en planerad vitbok. Från vittnesmålen har borttagits alla oväsentligheter och endast behållits fakta rörande Wallenberg. Sammanställningarna tillställas därefter respektive vittnen för undertecknande och helst även för legalisering. Detta har skett i ett ganska stort antal fall och det är nu av vikt att även finske medborgaren Eero Pelkonens vittnesmål genomgår samma procedur.

Genom "förhör" med andra fångar, med vilka Pelkonen kommit i kontakt under fångenskapen i Ryssland, har vi kunnat kartlägga dennes vistelse där ganska väl och tror jag inte att jag överdriver, om jag säger, att vi vet mer om Pelkonens vistelse på olika ställen i Ryssland än vad han själv vet. Pelkonen är som bekant om icke efterbliven så i alla fall icke alltför begåvad. För att underlätta "förhørsledarens" arbete så bifogas ett den 19 september 1955 av Pelkonen avgivet vittnesmål "Senex", vilket Du redan tagit del av. Vidare bifogas ett utkast på svenska till vittnesmål att undertecknas av Pelkonen. Till detta är bifogat en s.k. kronologi över Pel-

./.

./.

./.

Ambassadören Engzell,
Helsingfors.

536

exp. 28/1-56
Jf.

konens vistelse i de olika ryska fängelserna. Denna kronologi har upprättats med ledning av andra vittnesutsagor. Dessutom återfinner Du en kort kommentar till denna Pelkonens kronologi. ./.

Uppgifterna om Pelkonen har huvudsakligast erhållits genom vittnesmål av den tyske medborgaren Erhard Hille, av vars vittnesmål bifogats ett exemplar jämte ett komplement rörande detaljer om Pelkonen. Även den österrikiske medborgaren Ernst Huber känner till Pelkonen, varför även dennes vittnesmål bilägges. Slutligen har schweiziske medborgaren Hofstetter gjort uttalanden om Pelkonen och ett utdrag av dennes utsaga bifogas ävenledes. ./.

Jag får be Dig att icke låta Pelkonen eller den förtroendeman vid finska polisen, vilken jag förmodar Du kommer att anlita såsom hjälp vid vittnesmålets inhämtande, taga del av något av ovannämnda vittnesmål, utan får den beskickningstjänsteman som skall leda förhöret i förväg "läsa in" ärendet. ./.

Utöver vårt utkast till Pelkonens vittnesmål bifogas ett redan fullständigt avgivet vittnesmål av den tyske medborgaren Karl Supprian, vilket må tjäna som mönster. Såsom Du ser, är detta vittnesmål legaliserat av notarius publicus. Detta har emellertid skett utan att originaldokumentet har behövt deponeras hos den tyske notarien, med anledning av att legaliseringen närmast avser underskriften och bestyrkande av den signerades identitet. Skulle legaliseringsproceduren enligt finsk lag leda till att innehållet i dokumentet blir känt för utomstående eller måste deponeras, får vi avstå från denna och i stället nöja oss med en vanlig bevittning av den egenhändiga namnteckningen. ./.

Bilagorna är, som Du ser, endast arbetspromemorior och får jag be Dig ha överseende med blyertskorrigeringar och tillägg. ./.

Den i de olika vittnesmålen omnämnde personen Loyda har ännu icke kunnat påträffas. ./.

Till sist får jag be Dig att behandla detta ärende med prioritet. ./.

(Arne S. Lundberg)

Avskrift av avskrift.

"Senex"

Samtidigt som jag sänder den del av f.d. krigsfången, jordbrukaren Eero Olavi P e l k o n e n's berättelse som berör Wallenberg, meddelar jag att Pelkonen under sin fångenskap lärt sig tyska språket och att han är den ende repatrierade, som berättat om Wallenberg.

Pelkonen är en person, vars berättelser icke kan anses som fullt pålitliga. Därför har jag medtagit i det förkortade utdraget av Pelkonens berättelse så mycket att Du genom kontrollering av de andra uppgifterna i hans berättelse kan få en personlig uppfattning om trovärdigheten av Pelkonens uppgifter om Wallenberg. Jag har icke företagit sådan kontroll.

Samma protokoll har sänts till vårt utrikesministerium därifrån även ambassadör E. anhållit om uppgifter om Wallenberg.

19.9.55.

Avskrift.

Ånjo förhörd berättade jordbrukaren, f.d. krigsfången Eero Olavi P e l k o n e n, att han första gången hört talas om den svenska medborgaren vid namn Wallenberg i fängelset i Lefertov i Moskva på natten mot den första maj 1945 då han satts i samma cell som en engelsk jude Langfelder. Langfelder hade berättat att han i början av 1945 hamnat i Budapest, som då belägrades av tyskarna. I bil, som Langfelder körde, hade han tillsammans med Wallenberg, försökt tränga sig ut ur den belägrade staden, men båda hade blivit tillfångatagna av ryssarna. Den avhörde påpekade, att Langfelder icke hade kunnat varken ryska eller finska, och att de sålunda icke kunde förstå varandra. Så pass mycket hade den avhörde dock fått reda på, att Wallenberg icke var diplomat och att han möjligen stod i förbindelse med något svenskt organ. Langfelder hade varit i samma cell som den avhörde endast i 16 dagar och hade denne icke berättat något mer om Wallenberg eller om han gjort det hade den avhörde icke förstått honom. I april 1946 hade den avhörde åter förts till samma cell och var i cellen från förut tyska kontra-amiralen Krafft och tyska generallöjtnanten Stahel. Krafft hade varit i samma cell redan på våren 1945 samtidigt med Langfelder. Generallöjtnant Stahel hade nu för den avhörde berättat om Wallenbergs och Langfelders tillfångatagande på samma sätt som ovan skildrats. Han hade ännu tillagt att Wallenberg är av en välkänd judesläkt i Sverige och att han varit i Budapest för att bistå judarna där eller överhuvudtaget i judefrågor. Vid tillfångatagandet hade de haft med sig en stor summa utländsk valuta, ty Langfelder var veterligen i Budapest en rik affärsman i textilbranschen. Enligt den avhördes förmodan hade Krafft hört detta av Langfelder, som talade tyska och varit i samma cell med honom. Grafft i sin tur hade berättat det för Stahel, som kunnig i finska berättade det vidare för den avhörde. Stahel hade aldrig själv, dess bättre än den avhörde, sett Wallenberg. Stahel hade berättat, att både Wallenberg och Langfelder hade vid anhållandet haft svenskt medborgarpass och vidare att han alls icke hade reda på i vilka ärenden Wallenberg i själva verket varit i Budapest.

Vid förfrågan svarade den avhörde att han icke

vet när Wallenberg senast varit i något fängelse, men att han på våren 1945 varit i inrikesministeriets fängelse Lubjanka nära Kreml i samma cell som en tysk krigsfånge John Loida. Den avhörde hade aldrig träffat Loida, men en schweizisk krigsfånge Hoffstetter, som varit i samma cell som Loida, hade berättat det för honom. Senast hade Loida varit i fängelset Vladimir på hösten 1953. Hoffstetter hade av engelsmännen värvats till agent i SS-trupperna, fått radistutbildning och tjänstgjort som radist på flera olika frontavsnitt. Ryssarna hade tillfångatagit honom i Rumänien och dömd honom till 25 års fängelsestraff för spioneri till förmån för engelsmän och tyskar. I juli 1953 hade Hoffstetter förts bort från fängelset Vladimir och den avhörde ansåg det vara möjligt att han återsänts till hemlandet. Även tyskarna, krigsfångnen Ernhard Hille från Ost-Tyskland och Ernst Huber från Österrike, hade för den avhörde berättat om Wallenberg, men de visste inte heller mer om saken. Huber hade antagligen träffat Wallenberg i fängelset Lubjanka 1945 men Hille hade aldrig träffat honom. Langfelder hade varit ännu i september 1947 i fängelset Butirka, dit han hämtats den 5. september samtidigt med den avhörde från fängelsets sjukhus. Den avhörde hade icke sett honom men sade ha känt honom på rösten och sett hans utrustning i fängelsets bastu.

Vidimeras:

(u) Solveig Bolin Ruth Bergström

bosatt i Undertecknad, Eero Olavi Pelkonen,
till tidigare förklarar härmed såsom bekräftelse och komplettering
inför domstol gjord förklaring följande och är alltid beredd att
Jag tillfångatogs eller annan myndighet bekräfta detta under ed.

var o. nä:

och fördes till Moskva, dit
jag kom den Jag fördes till
-fängelset.

Den 30 april fördes jag till en cell i
Lefortovskaja-fängelset, där jag sammanfördes
med den ungerske medborgaren av judisk börd
Langfelder och med den tyske konteramiralen
Krafft.

beskrivn.
av Lang-
felder

Langfelder berättade för mig att han
tillsammans med en svensk vid namn Wallenberg
blivit tillfångatagen av sovjetrisk militär utan-
för Budapest.

på vilke
språk?

I mitten av maj fördes jag till

I april 1946 kom jag på nytt till-
baka till den cell, där jag suttit tillsammans
med Langfelder och Krafft. Krafft var ännu kvar,

men Langfelder hade blivit utbytt mot den tyske
generallöjtnanten Stahel.

Stahel kunde finska och genom honom fick
jag - då inte längre några språksvårigheter före-
låg - en mera fullständig redogörelse angående
Wallenberg och Langfelder. Stahel hade förts till
cellen först efter det att Langfelder lämnat den.
Stahels berättelse grundade sig därför på vad Krafft
berättat för honom. Krafft i sin tur hade genom
samtal på tyska med Langfelder fått höra om dennes
och Wallenbergs upplevelser i Budapest.

Stahel berättade för mig att Wallenberg
tillhörde en välkänd svensk släkt av judisk börd.
Wallenberg var i Budapest för att bistå judarna.
Vid tillfångatagandet hade Wallenberg och Lang-
felder medfört en stor summa utländsk valuta.

*Man bör Petronens riksvärd
Porträttas med ledning av be-
kräftar Perseologi.*

Pelkonen

Kronologi

våren 1944	Till fronten efter att ha varit ordonnans vid ett krigsfängesjukhus	
juli 1944	Tillfångatagen	
30/4 45-6/5 45	P. tillsammans med Krafft till cell 105, där Langfelder redan satt	Lefortovskaja
6/5 45 - ?	P. föres från cell 105 i Lefortovskaja till ett litet fängelse, ett f.d. kloster, utanför Moskva	Lefortovskaja
? - ?/4 46	P. överföres till Butirka-fängelsets lasarett	Butirka
?/4 46 - 21/7 47	P. föres tillbaka till cell 105, där Krafft fortfarande sitter. I stället för Langfelder, som förts bort i nov.-dec. 1945 sitter, då Pelkonen på nytt kommer till cell 105, en general Stahel, vilken talar finska.	Lefortovskaja
27/7 47	Denna dag hämtas först Krafft till förhör och en kvarts timma därefter Pelkonen till förhör. Pelkonen förhöres ang. Langfelder-Wallenberg. Efter förhöret föres Pelkonen till ensamcell.	Lefortovskaja
27/7 47 - 1/2 48	Pelkonen i ensamcell; upprepade självmordsförsök	Lefortovskaja
1/2 48 - 31/3 51	Pelkonen får Erhard Hille som cellkamrat den 1/2 48 och sitter tillsammans med honom i cellerna 92, 87 och 57.	Lefortovskaja
31/3 51-24/5 51	Pelkonen och Hille överföres till cell 287 i Butirka-fängelset, där de sitter tillsammans fram till 24/4 51. Ernst Huber införes i cell 287.	Butirka
24/5 51	Denna dag dömdes Pelkonen till 25 års fängelse på grund av krigsförbrytelser.	
?	Pelkonen föres till Wladimir	Wladimir
	Pelkonen i cell 13, där Hille införes den 20/3 52	Wladimir
15/4 52	Pelkonen och Hille överföres till cell 50, där Hofstetter sitter Pelkonen friges	Wladimir

Obs. Pelkonen skall enl. uppgift också ha suttit Krasnigorsk och Vorkuta.

Kommentar till Pelkonens kronologi.

Som framgår vid en jämförelse med Pelkonens egen berättelse, sådan denna föreligger i förhörsprotokollet "Senex" är den kronologiska framställningen huvudsakligen byggd på av Hille, Huber och Hofstetter lämnade redogörelser.

Vissa divergenser föreligger; med hänsyn till den långa tidrymd som förflutit bör emellertid icke något större avseende fästas vid dessa, i synnerhet som divergenserna äro relativt små.

1) Beträffande den tidpunkt Pelkonen första gången införes i cell 105. Pelkonen själv säger den 30/4, Hille påstår den 20:e. En lika stor förskjutning föreligger beträffande tidpunkten för Pelkonens överförande till "klosterfängelset". Pelkonen säger mitten av maj, Hille den 6/5.

Den sammanlagda tid Pelkonen suttit tillsammans med Langfelder uppgår, säger han, till 16 dagar. Såväl Pelkonens egen som Hilles datering täcker en sådan tidrymd.

2) Tidpunkten för Hubers införande i cell 287 Butirka, där Hille och Pelkonen sutto är osäker. Huber säger att han infördes i denna cell den 8/3 1951, medan Hille säger att Pelkonen och han själv först den 31/3 1951 överfördes från Iefortovskaja till Butirka.

Jag tillfångatogs i Kurland den 12 januari 1945 och fördes via olika Dienststellen till Moskva, där jag den 6 mars 1945 insattes i Lefortovskaja-fängelset, cell 105. Den 22 mars infördes den ungerske medborgaren Vilmos Langfelder från Budapest i cellen. Langfelder hade blont, rödaktigt hår, runt ansikte, var c:a 170 cm lång. Langfelder var född 1912-13 och var av judisk börd.

Langfelder var diplomingenjör. Hans familj ägde en maskinfabrik; huvuddelägare var farmodern, som levde ännu 1945. Langfelder arbetade emellertid ej i familjeföretaget utan var verksam såsom konsulterande ingenjör och konstruktör, tills nazisterna tog makten. I september-oktober 1944 började Langfelder arbeta såsom chaufför hos den svenske legationssekreteraren Wallenberg i Budapest. Om sina upplevelser berättade Langfelder följande:

Sedan Budapest omringats av de sovjetryska trupperna försökte Wallenberg i sällskap med Langfelder i januari 1945 nå kontakt med det ryska överkommandot för att söka utverka, att legationskvarteret inte längre skulle beskjas, då det saknades skyddsrum. De staber Wallenberg fick kontakt med förklarade sig inkompetenta att utfärda en sådan order och hänvisade till marskalk Malinovsky själv. Wallenberg och Langfelder blev emellertid innan de nådde marskalk Malinovskys stab häktade av en NKVD-major. Detta skedde 3-4 dagar efter

det att Wallenberg anmält sig hos den första sovjetryska staben

Senare fördes Wallenberg och Langfelder per tåg via Rumänien till Moskva, där de den 6 februari 1945 sattes i Lubljanka-fängelset. Där skildes de båda åt.

Langfelder hade sedan dess inte sett Wallenberg.

Langfelder fördes till en cell, i vilken han fram till den 18 mars 1945 satt tillsammans med Roedl, från tyska legationen i Bukarest, och en tjeck.

Under denna tid i Lubljanka förhördes Langfelder två gånger angående föregivet spionage och angående omständigheterna kring tillfångatagandet.

Den 18 mars 1945 överfördes Langfelder till Lefortovskaja, där han de tre första dagarna satt ensam, varpå han som nämnts sattes in i cell 105, där jag satt sedan den 6 mars 1945.

Langfelder och jag sutto tillsammans till den 6 april 1945, då jag överfördes till Butirka-fängelset, cell 287. Jag har därefter inte återsett Langfelder. Under de följande åren sammanträffade jag emellertid med andra fångar, vilka varit Langfelders cellkamrater.

Under de närmast därpå följande månaderna satt jag i skilda celler. Bland mina cellkamrater under denna tid fanns bl.a. Loyda, furir vid ett avlyssningskompani, och i det civila svarvare. Loyda var född tjeckisk medborgare, men blev tysk medborgare på 20-talet genom att föräldrarna flyttade till Tyskland, Mittweide, Sachsen. Då Loyda talade flytande tyska och som sin hemort nämnde Mittweide, Sachsen, kom jag vid detta tillfälle ej underfund med att Loyda var identisk med den

"tjeck", som Langfelder talat om och som suttit tillsammans med honom och Roedl under tiden 6 februari - 18 mars 1945 i Lubljanka-fängelset. Detta fick jag nämligen klart för mig först i Krasnigorsk, läger 27/II, dit jag överfördes i oktober 1945. Där sammanträffade jag med Loyda på nytt.

Under de cirka 5 månader Loyda och jag voro tillsammans i Krasnigorsk berättade Loyda, att sedan Langfelder den 18 mars förts bort från cellen kom Wallenberg i hans ställe.

Wallenberg var en mycket god kamrat och lämnade genom dagofficeren sina cigaretter till Langfelder. Under den tid Loyda satt tillsammans med Wallenberg blev denne flera gånger förd till förhör. Wallenberg hade sagt att ryssarna inte hade någon anledning att överhuvudtaget hålla honom fängslad. Han hade arbetat för ryssarna i Budapest, men det ville inte ryssarna tro på. Han var, menade de, en rik svensk kapitalist och vad skulle han ha uträttat för dem. Dessa samtal med Loyda hölls i september 1946. I mitten av maj 1945 fördes alla tre bort i fångvagn från Lubljanka-fängelset. Genom en springa i denna hade Loyda sett hur Wallenberg och Roedl lastades ur vid Lefortovskaja-fängelset. Loyda fördes därefter själv till Butirka-fängelset.

Den 18 augusti 1945, en kort tid efter det att jag suttit tillsammans med Loyda i Butirka-fängelset, sammanfördes jag med den svenske medborgaren Sandeberg. Jag frågade Sandeberg om han kände till Wallenberg, men fick till svar att han inte visste vem Wallenberg var. Även Sandeberg träffade jag på nytt i Krasnigorsk.

I läger 27/II Krasnigorsk satt jag till den 1 februari 1948, då jag överfördes till Lefortovskaja-fängelset. Där fick jag finnen Pelkonen som cellkamrat och under mer än två års tid delade jag cell med honom. I Lefortovskaja sutto vi i cellerna 92, 87 och 57. Den 31 mars 1950 överfördes vi till Butirka, cell 287, där vi sutto till 24 april 1951.

Pelkonen, vars högre ansiktshalva var sönderskjuten, var lantbrukarson från Karelen. Han var född 1922. Pelkonen kunde inte ett ord tyska, men kunde en smula ryska.

Pelkonen berättade för mig att han under tiden 20 april 1945 - 6 maj 1945 suttit i Lefortovskaja, cell 105, tillsammans med Langfelder och konteramiral Krafft, befälhavare för krigshamnen i Gdynia.

Därefter hade han förts till ett litet fängelse, ett f.d. kloster, utanför Moskva. Under 1946 fördes han till Butirka-fängelsets sjukhus, där han stannade till i april 1946. Då fördes han ånyo till cell 105 i Lefortovskaja-fängelset. Krafft satt fortfarande kvar i cellen, men Langfelder hade förts bort från cellen i december 1945. Utöver Krafft satt vid denna tidpunkt också en general Stachel i cellen. Denne kunde finska och genom honom erhöll Pelkonen huvuddelen av sina upplysningar beträffande Wallenberg och Langfelder.

Den 27 juli 1947 hämtades först Krafft och en kvarts timm senare också Pelkonen till förhör. Pelkonen förhördes av två höga NKVD-funktionärer. De hade frågat honom, vad Langfelder berättat för honom om den svenske legationssekreteraren och om Pelkonen kände till dennes namn. Pelkonen hade svarat att han inte kände till namnet på den svenske legationssekreteraren.

Efter förhöret hade Pelkonen hållits i ensamcell till den 1 februari 1948, då han alltså sattes tillsammans med mig i Lefortovskaja-fängelset, cell 92.

När Pelkonen och jag den 31 mars 1951 fördes till Butirka sattes vi i samma cell som Ernst Huber.

Huber var född i Wien 1908, son till framlidne generalmajoren Huber. Efter att under flera år ha arbetat i Rumänien återvände Huber 1936 till Wien, där han tillsammans med en kompanjon grundade en konststensfabrik. 1938 kom Huber i kontakt med det tyska underrättelseväsendet (Abwehr) för vars räkning Huber transporterade sändareanläggningar. Under kriget tjänstgjorde Huber för tyska underrättelseväsendets (Abwehr) räkning i Rumänien. Vid sammanbrottet i Rumänien föll Huber i fångenskap och fördes i februari eller mars 1945 per flyg till Moskva. I januari 1946 dömdes han till 10 års straffarbete och fördes i mars 1946 till Sibirien.

Den 2 maj 1947 fördes Huber på nytt till Moskva, där han insattes i Lubljanka. Huber förhördes där angående sin verksamhet under kriget.

Langfelder hade berättat för Huber om sina och Wallenbergs upplevelser på samma sätt som han hade gjort för mig.

Den 24 april 1951 dömdes jag till 25 års fängelse och den 2 maj 1951 överfördes jag till Wladimir-fängelset, där jag sattes i en ensamcell, cell nr 54.

Den 20 mars 1952 fördes jag till cell 13, där Pelkonen satt.

Den 15 april 1952 fördes jag till cell 50, där den schweiziske medborgaren Hofstetter, född 1924 i Luzern, satt.

Hofstetter hade i mars 1945 tillfångatagits i Bukarest och per flyg förts till Moskva. I januari 1948, då Hofstetter satt i Lefortovskaja fördes Loyda till Hofstetters cell. De båda sutto därefter tillsammans fram till 1952.

Loyda hade ej berättat för Hofstetter att han redan under åren 1943 - 45 var i rysk fångenskap och således ej heller berättat något om Wallenberg och Langfelder. Hofstetter fick därför höra talas om Wallenberg och Langfelder först när jag den 15 april 1952 sammanfördes med honom.

Den 17 maj 1953 sammanfördes jag med 23 andra tyska fångar och fördes över genomgångslägr^{en}et Tap^{en} till Tyskland.

Komplement till Hilles vittnesmål.

Så fort Hille under sina samtal med Pelkonen kom in på fallet Wallenberg slog Pelkonen ifrån sig och skrek vanligen: Vad är det för mening? Jag vet att jag aldrig mer kommer ur fängelset. Ryssarna kommer att ta' död på mig. Jag har hört något och då känner jag till det.

Pelkonen försökte medan han satt i ensamcell begå självmord. Han var medan han satt tillsammans med Hille mycket deprimerad och ofta hysterisk. Bl.a. led han av förföljelsemani.

Karakteristiskt för Pelkonen var att han först på våren 1953 berättade för Hille varför han överhuvudtaget var dömd. Pelkonen hade varit ordonnans vid ett krigsfängesjukhus i Karelen. På våren 1944 kom han till fronten och föll i fångenskap i början av juli 1944. Efter de sovjetryska truppernas inmarsch i Karelen hade fyra ryska krigsfångar påstått att Pelkonen hade slagit dem..

1944 hade Pelkonen tvingats medverka vid en filminspelning. MVD spelade in en film för att visa hur finnarna hade behandlat de sovjetryska krigsfångarna. Pelkonen måste demonstrera framför kameran hur döda ryska krigsfångar grävdes ned.

Ernst Huber

f.

var vid tillfångatagandet telegrafist med Obergefreitersgrad i tyska Abwehr.

Ich Unterfertigter, Ernst Huber, erkläre hiermit Folgendes und bin wann immer bereit dieses vor Gericht oder vor jedweder Behörde unter Eid auszusagen:

Jag tillfångatogs den 24 augusti 1944 i Rumänien av rumänska trupper. Efter att ha suttit fängslad dels i Craiova, dels i Bukarest fördes jag med flyg till Moskva den 24 mars 1945, där jag insattes i Lubianka-fängelset. I detta fängelse fick jag stanna i fyra dagar och överfördes därefter till Lefortovskaja-fängelset. Under första tiden ⁴satt jag tillsammans med två ryska emigranter. Omkring den 15 april 1945 flyttades jag till en ny cell. I denna satt redan ingenjören Langfelder från Bukarest. Langfelder var omkring 170 cm lång, smal ansikte, rödblont hår, blågrå ögon samt böjd näsa. Det visade sig att Langfelder och jag hade gemensamma bekant. En faster eller moster till Langfelder var gift med en medlem av en judisk familj i Eschkenasy, som jag kände från Craiova.

Langfelder berättade följande för mig beträffande bakgrunden till sitt tillfångatagande:

Den svenska beskickningen i Bukarest hade företrätt de sovjetryska intressena i Ungern. Dessutom hade från beskickningens sida en stor aktion igångsatts med bl.a. ^{utdelandet} utdelandet av skyddspass (för att rädda judarna i Budapest från pilkorsorganisationens förföljelser. Bedare för denna aktion var legationssekreteraren Raoul Wallenberg. Langfelder, som själv var av judisk börd, hade räddats

från förföljelserna genom att anställas som Wallenbergs chaufför.

Sedan de sovjetryska trupperna intagit Budapest, önskade Wallenberg komma i kontakt med den sovjetryske överkommendanten för att begära skydd för judarna. Wallenberg och Langfelder gav sig ensamma iväg med bil. Skottlossning pågick ännu på gatorna och de kunde endast långsamt taga sig fram och de fick då och då gömma sig i olika hus. Så småningom hade de stoppats av några sovjetryska soldater, vilka hade tvingat dem ur bilen och till och med skurit sönder bildäcken, för att de icke skulle kunna fly. Wallenberg identifierade sig och begärde att bli förd till överkommendanten. De blevo emellertid istället överlämnade till NKVD och sutto en kortare tid inspärrade i ett provisoriskt NKVD-fängelse i Budapest. De hade därefter under eskort av en sovjetrisk officer och fyra soldater per järnväg förts genom Rumänien till Moskva. Bl.a. hade de fått stiga av tåget en stund under uppehållet på stationen i staden Jasi i Rumänien. Såväl i Budapest som i Moskva hade man förklarat för dem, att de icke voro att betrakta som fångar utan endast hade tagits i skyddshäkte. I Moskva hade de bl.a. visats metron samt till fots gått in i Lubianka fängelset, där Wallenberg och Langfelder skildes åt. Sedess hade Langfelder ej sett Wallenberg.

Langfelder hade förts till en cell, där en tysk legationssekreterare Roedl från Bukarest redan satt.

Man hade anklagat Langfelder för spionage för amerikansk - eller möjligen brittisk - räkning. I dessa anklagelser innefattades även Wallenberg. Någon tid där-

efter hade Langfelder överförts till Lefortovskaja-fängelset, där han till en början satt tillsammans med en tysk journalist vid namn Erhard Hille. Efter en tid hade denne Hille förts bort och jag kom i hans ställe. Detta var omkring den 15 april 1945. Under tre à fyra dagar voro Langfelder och jag ensamma. Därefter kom en tysk överstelöjtnant Hengstenberg, vars fader varit tysk generalkonsul i Moskva. På natten ~~den 30 april~~ fördes Hengstenberg och jag från Lefortovskaja-fängelset till Butirki-fängelset, där vi skildes från varandra. I Butirki-fängelset satt jag till den 12 februari 1946, då jag dömdes till 10 års straffarbete. Därefter fördes jag till Ivdal-distriktet.

Här sammanträffade jag med bl.a. Hauptmann Wolfgang Richter.

Den 27 april 1947 fördes Richter och jag under eskort per järnväg till Moskva, dit vi anlände den 2 maj 1947. Vi fördes till Lubianka-fängelset och där skildes vi från varandra. Jag sattes i en cell tillsammans med tre ryska generaler: Goloschkewitsch, vilken varit artilleribefälhavare under vinterkriget i Finland och som häktats på grund av sina motgångar där, flyggeneralen Diplonsky, som varit förbindelseofficer i Moskva till de amerikanska flygvapnet samt generalen Samochin, vilken häktats i Berlin vid krigets slut.

I Lubianka-fängelset blev jag ånyo förhörd. En kväll vid sex-tiden i slutet av juli månad 1947 fördes jag till förhör. Jag fördes emellertid ej till den vanliga förhørslokalen utan till ett rum i tredje våningen.

—
mellan den 30 april och den
1 maj 1945

Förhørsledaren var en ung, blond jätte, som var civilklädd. Tolken hade majors rang. Förhørsledaren frågade mig först med vilka jag suttit tillsammans i Lubianka-fängelset. Sedan jag nämnt dessa, blev jag ~~frågad~~ ~~ton~~ tillfrågad tillsammans med vilka jag suttit i Lefortovskaja-fängelset. Jag nämnde ett par namn, varpå förhørsledaren i ~~panko~~ ~~av~~ ton frågade om jag inte träffat någon mer. Jag nämnde de Langfelders namn. Förhørsledaren gick då genast över till att fråga vad jag visste om Langfelder. Jag svarade bl.a. att Langfelder varit chaufför åt en svensk legationssekreterare i Budapest. Försättningen av förhöret rörde Wallenberg och vad Langfelder berättat för mig om honom.

Efter förhöret fördes jag till en box av den typ vari fångarna förvarades efter ett förhör under avvakter på vidare åtgärder. Därefter fördes jag till en ensamcell i tredje våningen i Lubianka-fängelset. I dylika ensamceller satt jag fram till den 27 april 1948, då jag som sällskap fick en österrikare vid namn Schlütter. Den 7 juli 1948 fördes Schlütter och jag över till Lefortovskaja-fängelset, där vi sutto tillsammans till slutet av mars månad 1950, då vi fördes till Butirka-fängelset. Här skildes jag från Schlütter.

I slutet av mars 1951 - d.v.s. efter ungefär ett år fördes jag till en ny cell i Butirka-fängelset. I denna sutto dels Erhard Hille, vilken som ovan nämnts satt tillsammans med Langfelder i Lefortovskaja-fängelset, dels ~~finne~~ vid namn Pekonnen eller Pelkonnen.

Pelkonnen berättade för mig att även han under 1947 hade suttit tillsammans med Langfelder i Lefortovskaja-fängelset. Han hade i början av augusti 1947, då han

irriterad

satt tillsammans med generalen Stahel~~z~~ och amiralen Voss i Lefortovskaja-fängelset, blivit förhörd angående Langfelder och Wallenberg. Efter förhöret hade han hållits i isoleringscell.

Hille, som efter sin vistelse i Lefortovskaja-fängelset förts till speciallägret i Krasnogorsk, fördes tillbaka till Lefortovskaja-fängelset i början av augusti 1947 och blev på samma sätt som Pelkonen och jag själv förhörd beträffande Langfelder och Wallenberg.

Den 20 april 1951 fördes Pelkonen och Hille bort från cellen.

~~///~~

21 Den 23 maj 1951 fördes jag inför en MGB-officer, vilken meddelade att jag på administrativ väg fått mitt straff höjt till 25 år. Efter mottagandet av domen fördes jag till en större gemensamhetscell, inredd för 14 personer, i vilken ett antal ryssar sutto. Efter en stund blev jag emellertid hämtad av en av de biträdande fängelsecheferna, en överstelöjtnant, och sattes i en ensamcell. I denna cell satt jag till den 27 maj 1951, 21 då jag överfördes till Wladimir-fängelset.

Från den 27 maj 1951 till den 26 oktober 1952 satt jag ensam i isoleringscell nr 11, corpus 2, i Wladimir-fängelset. Därefter infördes en mexikansk kommunist Evelio Vadillo Martinez i cellen och tillsammans med honom satt jag till den 18 februari 1954. Efter att därefter ännu en tid ha suttit i ensamcell fördes jag den 1 april 1954 över från corpus 2 till en större cell nr 17 i corpus 3 i Wladimir-fängelset. I denna sutto bl.a. den tyske generallöjtnanten Schmidt, generalen Stahel~~z~~ och österrikaren Viktor Hahn. Jag berättade

för mina cellkamrater bl.a. vad jag visste om den svenske diplomaten Wallenberg och om Langfelder.

Den 1 juni 1954 överfördes jag på grund av en mag-sjukdom till sjukcell nummer 6 i samma korridor. Där träffade jag bl.a. en major Gamillschegg och en japansk konsul ^NMakamura. Den 20 maj blev jag friskskriven och fördes till cell 26, där jag fick stanna till den 26 september, då alla tyska medborgare som en följd av amnestin fördes upp till översta våningen i corpus 3. Där sammanträffade jag bl.a. med den förutvarande militärattachén i Finland, översten Kitschmann, vilken 1945 hade suttit tillsammans med Langfelder. i Lefort-ovskaja samt med en polisattaché Richter från tyska beskickningen i Bukarest, vilken jag kände sedan kriget. Richter hade suttit tillsammans med Wallenberg. Kitschmann och Richter berättade också att de 1947 förhördes rörande sin kännedom om Wallenberg och Langfelder och att de därefter suttit isolerade tillsammans.

Utdrag.

Schweiziske medborgaren Hans HOFSTETTER, född den 27/3-24, tillbringade tiden 18/3-45 - 30/10-53 i rysk fångenskap och på följande platser under följande perioder

- - - - -

Den 16/1-52 - 21/6-53 i Vladimir, cellnummer 4 och 52 (?), första våningen. Cellkamrater: Erhard HILLE, tysk korpral och journalist och Eero PELKONEN, finne.

Den 21/6-53 - 30/10-53 i lägret Tschtscherbakow.

3. HILLE och PELKONEN berättade om LANGFELDER. Denne skulle ha varit chaufför åt WALLENBERG. Tillsammans med sin chaufför LANGFELDER skulle WALLENBERG vid krigsslutet i samband med striderna om Budapest med en bil och svenska beskickningens i Budapest kassa, ett ansevärt belopp, ha gått tillbaka till ryssarna och tillsammans med chauffören anmält sig hos ryssarna varvid han legitimerade sig som diplomat och hoppades, att ryssarna skulle låta honom resa tillbaka till Sverige. Ryssarna grep dem emellertid båda två, beslagtogs de medförda pengarna och förklarade, att WALLENBERG och LANGFELDER vore vanliga spioner, som försökte camouflera sig med diplomaters identitetshandlingar. H. hörde, att LOYDA senare suttit i samma cell som WALLENBERG. H. anser det emellertid helt säkert, att LOYDA var rysk angivare. Då LOYDA senare också blev H:s cellkamrat, hade ryssarna redan "kopplat av" honom.

4. H. känner ingen av personerna på bifogade fotografier.

5. H. har aldrig underkastats förhör rörande WALLENBERG eller LANGFELDER etc.

6. Ryssarna visste inte, att H. hört något om WALLENBERG och LANGFELDER. Men H. tror, att LOYDA och PELKONEN

inte blev frigivna, därför att de kände till affären
WALLENBERG.

7.12.-55.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 » *Lorenz*

Chiffertelegram (BUD)

Från Budapest

Avsänd den 27/1 19 56 kl. 1637

Inkom den 28/1 19 56 kl. 0825

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr <i>11: B</i>		<i>3</i>
Avd. <i>P</i>	Gr. <i>2</i>	Mål. <i>Ew</i>

aa
ly
AL
3.

För Kabinettsskreteraren.

J. J. Josef uppgivit, att Fischer varit i rysk fångenskap troligen i Östsibirien, varför jag utan kännedom om vad EF kan tänkas veta bedömt uppslaget böra provas. EF sitter alltjämt i läge i östra Ungern och kan därför icke kontaktas. EF, som skriftligen hos österrikiska beskickningen här hävdar österrikiskt medborgarskap, uppgiver att ungerska myndigheterna skulle avse låta honom lämna landet inom kort. Beträffande pålitligheten intet bekant, varför kontakten avsetts tagas först när EF kommit till Wien. Anger orienterats av mig jämväl om ovarstående den 20 dennes.

Bonde.

Coll.: *y*

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

28/1
t
Bonn, p.t. Köln den 26 januari 1956.

Strängt förtroligt

8 bil.

HEMLIG

Lorentzon/DS a + b
30/1 Statsp.int.Thulin,
f.k.
u.Lundberg

30/1-56
exp. 28. Pohl fäkt ett exemplar.

M

Broder,

./. I anslutning till mitt handbrev den 23 dennes ber
jag härmed få överlämna ytterligare åtta av Lundström
upprättade promemorior angående samtal med

Peter Auer
Karl Holzer
Ernst-Wilhelm Keitel
Harry Kreuziger
Adolf Küfner
Walter Thomsen
Rudolf Winter
Joachim von Zamory

Die Tillägare
Arne S. Lundberg

Herr Kabinettssekreteraren
Arne S. Lundberg
Utrikesdepartementet

nytt f. Pol. I

PM

P. M.

angående samtal med tyske medborgaren Peter Auer, född den 12.4.1912, Bückeburg, Herminenstrasse 22, hållet i Hannoversch-Münden den 14 januari 1956.

Under åren 1947 till 1954 befann han sig i fångenskap i Kolyma-området. På hösten 1954 transporterades han till Sverdlowisk. Där träffade han bland fångar från många olika nationer även ungerska medborgare. Han hade emellertid endast talat i förbigående med dem och ej lagt något namn på minnet. Auer blev frigiven i januari 1956 och ankom till Herleshausen den 14 januari 1956.

Han har ej träffat eller hört talas om svenska medborgare i rysk fångenskap.

Köln den 24 januari 1956.

S. Lundström
(S. Lundström)

Kap 1. Bil 2

PA

P. M.

angående samtal med tyske medborgaren galvanoteknikern Karl Holzer, född den 17.3.1924, Regensburg-Kumpfmühl, Bogenstrasse 13, hållet i lägret i Hannoversch-Münden den 15 januari 1956.

Under tiden från augusti till början av oktober 1955 var Holzer i fånglägret Refta vid Swerdlowsk tillsammans med en man vid namn Erich Lundkvist, som uppgav sig vara svensk medborgare. Såvitt Holzer kunde bedöma kunde Lundkvist också tala svenska språket.

Om sig själv har Lundkvist berättat, att han tide före sin fångenskap levde i Tyskland. Holzer kände inte till när Lundkvist blev tillfångatagen.

I början av oktober 1955 togs Lundkvist ur lägret och fördes bort. Dennes senare öden kände Holzer inte till.

Lundkvist är omkring 33 - 34 år gammal, cirka 170 cm lång, har undersätsig kroppsbyggnad och blont hår.

Köln den 24 januari 1956.

S. Lundström
(S. Lundström)

Kop. f. Pst. I

PK

P. M.

angående samtal med tyske medborgaren majoren Ernst- Wilhelm Keitel, född 1915, Timmendorfer Strand, Wohldstrasse 20, hälet i Hannoversch-Münden den 14 januari 1956.

Keitel har under fångenskapen befunnit sig bl.a. Wladimir och Swerdlowsk. Inte vid något tillfälle har han hört talas om eller träffat någon svensk medborgare i rysk fångenskap.

Han ville emellertid påpeka, att tyske översten von Petzold, som suttit fånge i Swerdlowsk ibland talat om Sverige. Huruvida han endast haft speciellt intresse för Sverige eller om han kände till något om svenska fångar i Ryssland, kände Keitel inte till.

- - - - -

Även överste von Petzold återkom från fångenskapen den 14 januari 1956. Jag har ännu ej varit i tillfälle att tala med honom.

Köln den 24 januari 1956.

S. Lundström
(S. Lundström)

hops t. Pol. I

HA

P. M.

angående samtal med tyske medborgaren, förre löjtnanten Harry Kreuziger, född den 31.10.1920, Hamburg-Fuhlsbüttel, Am Hasenberg 26, hållet i lägret i Friedland den 12 januari 1956.

Beträffande sin fångenskap han Kreuziger lämnat följande redogörelse.

Den 3 november 1948 häktades han i Leipzig och kom senare i samma månad till Dresden, där hans fall undersöktes och där han dömdes till 25 års tvångsarbete för spioneri. Under tiden december 1948 - maj 1949 satt han häktad i Bautzen varefter han fick tillbringa tiden till juni 1949 i centralfängelset i Sachsenhausen, varifrån han transporterades till Ryssland. Han kom närmast till Workuta, 5110/36, där han blev sysselsatt med fabriksarbete fram till januari 1955. Då flyttades han över till Inta, 5110/31. Från mars 1955 fram till frigivningen i januari 1956 var han internerad i Sucho-beswodnoje, 5110/55.

På fråga, om Kreuziger under fångenskapen träffat eller hört talas om svenskar i rysk fångenskap förklarade han,

att han träffat Holger Bergström. Dessutom har Kreuziger träffat Wirgo Harewee, som sagt sig ha viss anknytning med Sverige.

Holger Bergström.

Denne träffade Kreuziger under sin tid i Inta. Bergström har uppgivit, att han är svensk medborgare och att hans far också är svensk. Några ytterligare detaljer om Bergströms familjeförhållanden kände Kreuziger ej till.

Bergström, som är född 1920 och ungefär 172 cm lång, med kraftig kroppsbyggnad, och mellanblont hår, har berättat, att han under andra världskriget deltagit i Waffen-SS. Efter kriget har han bott i tyska östzonen. Under en järnvägsresa blev han 1948 häktad i Leipzig.

Bergström har uttryckt önskan om att få komma till Sverige.

Wirgo Harewee.

Även denne träffade Kreuziger i Inta. Harewee uppgav sig vara estnisk medborgare. Han har före andra världskriget haft förbindelse - på vad sätt visste ej Kreuziger - med "eine Tante" vid namn fru Regina Emanuelsson, bosatt i Borås i Sverige. Sedan Harewee kommit i fångenskap har han inte kunnat meddela sig med fru Emanuelsson och han önskade få höra av henne.

Harewee har uppgivit, att han är född 1920 eller 1922 i Tallin och att hans föräldrar och systrar tvångsevakerats till Sibirien. Sedan han 1948 blev häktad i Estland har han ej fått meddela sig med sina anhöriga.

Kreuziger beskrev Harewee vara ungefär 168 cm lång och ha brunt hår. För övrigt kunde Kreuziger ej beskriva Harewee närmare. Under fångenskapen har Harewee vid

flera tillfällen visat att han kunde spela violin på ett utmärkt sätt.

Då Kreutziger träffade Harewee satt denne i "Lager inta 5110/31, Komy ASSR, Stadt Inta, Postfach 388/14.".

Köln den 24 januari 1956.

(S. Lundström)

hopp. t. Pol. I

PR

P. M.

angående samtal med tyske medborgaren Rudolf Winter, född den 3.5.1925, Nürnberg, Zerzabelshofstrasse 69, hållet i Hannover-Münden den 16 januari 1956.

Winter blev i augusti 1952 insatt i fängelset Srotschni Türma nr 3, Nowotscherkask, postfack 43. Han blev placerad i en cell tillsammans med 8 - 10 andra fångar. Från denna cell kunde andra fångar iakttagas, då de var på promenad i de särskilda promenadgårdarna. Härigenom lade Winter bl.a. märke till en kvinna, med vilken en av hans cellkamrater, Adolf Küfner, kom i illegal brevförbindelse. Breven dem emellan doldes t.ex. i brödstycken, som kastades ned i promenadgården. Genom brevväxlingen fick Winter senare erfara, att kvinnan skulle vara svenska och antingen gift med eller dotter till en hög svensk officer. Åtminstone år 1948 skulle hon ha levt i frihet i Moskva, där en släkting eller vän till henne var anställd vid svenska beskickningen.

Kvinnan, vars förnamn Winter tidigare känt till men numera ej kan erinra sig, är mellan 35 - 40 år gammal, cirka 171 - 175 cm lång och har mörkblont vågigt hår.

Om henne kände Winter vidare till, att hon år 1950 satt fängslad i Lubljanka och att hon 1951 kom till Nowotscherkask, där hon satt i cell 124. Som cellkamrater hade hon fram till maj 1955 haft 7 österrikiska kvinnor, som vid sistnämnda tidpunkt blev frisläppta från fängelset och återförda

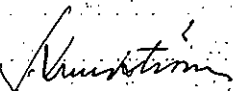
till Österrike. En av dessa var Vinni Schober från Linz.

Winter hänvisade i övrigt till Adolf Kufner, som skulle känna till fallet bättre.

- - - - -

Då Winter i november 1948 blev insatt i ett läger i Workuta, träffade han där en kvinna, som uppgav sig vara svensk medborgare. Hennes namn kände Winter ej till. Hon var i cirka 50 års åldern och talade ej tyska men däremot engelska. Winter hade den åsikten, att kvinnan var "hochgebildet".

Köln den 24 januari 1956.

(S. Lundström)

Kops t. P. M. I

AA

P. M. ✓

angående samtal med tyske medborgaren Adolf Kufner, född den 23.6.1923, Unterbach/Fürth, Oberasbacherstrasse 6, hållet i Nürnberg den 19 januari 1956.

Kufner tillfångatogs den 11 juli 1944 och satt till en början i fängelse i Karaganda. Därefter kom han via straffläger i Asbest och Sverdlovsk i oktober 1954 till fängelset i Nowotscherkarsk.

I sistnämnda fängelse lärde Kufner genom illegal brevväxling känna en lettisk studentska, som före fångenskapen bott i Riga. Hon hade 1950 enligt § 58 blivit dömd till 15 års straff. Angående hennes anhöriga kände Kufner till att såväl hennes far som hennes bror dömts till 25 års tvångsarbete.

Kufner har aldrig hört talas om att nämnda kvinna skulle ha någon förbindelse med Sverige.

Då jag för Kufner omtalade, att en av hans cellkamrater, Rudolf Winter, uppgivit att Kufner skulle ha haft förbindelse med en svenska i Nowotscherkask, förklarade han, att Winter totalt måste ha misstagit sig.

Kufner hade i samband med vårt samtal ej namnet på den ^{estniska} kvinnan tillgängligt. Han lovade senare sända

2.

uppgift härom till svenska beskickningen.

Under sin fångenskap har Kufner ej träffat eller
hört talas om svenska medborgare i samma belägenhet.

Köln den 24 januari 1956.

Lundström
(S. Lundström)

not i. Pr. I

AL

P. M.

angående samtal med tyske medborgaren Walter Thomsen, född
den 28.1.1915, Gelting, Kreis Flensburg, hållet i lägret i
Friedland den 16 januari 1956.

Under sin ryska fångenskap befann sig Thomsen åren 1948 och 1949 i Yertzow, beläget i trakten av Arkangelsk. Där var han i två månader tillsammans med bl.a. en annan fånge, som uppgav sig vara svensk medborgare och till yrket fiskare. Svensken kunde inte tala något annat språk än sitt modersmål med undantag för några ord ryska. Thomsen kände ej till något ytterligare om svensken - ej ens dennes namn - enär han ej kunnat föra något samtal med honom.

Svensken var (1948 - 1949) omkring 45 år gammal, cirka 175 cm lång och hade blont hår.

Thomsen hade inte träffat eller hört talas om andra svenskar i rysk fångenskap.

Köln den 24 januari 1956.

S. Lundström
(S. Lundström)

1207 + Pol. I

M

P. M.

angående samtal med tyske medborgaren Joachim von Zamory,
född den 30.4.1926, Berlin-Charlottenburg 4, Mommsenstrasse
20 B, c/o Zickler, hållet i lägret i Friedland den 12 janu-
ari 1956.

I november månad 1947 blev von Zamory häktad och insatt i Potsdam-fängelset. Påföljande december överflyttades han till fängelset i Sachsenhausen, där han träffade samman bl.a. med en man vid namn Bergström, förnamnet obekant, vilken utgav sig för att vara svensk medborgare. Senare överfördes von Zamory och Bergström till Intas 5:e läger, där de skildes åt i januari eller februari 1949. Det 5:e lägret var ett s.k. sjukläger. Bergström var emellertid fullt frisk. von Zamory har senare erfarit, att Bergström blivit kvar i Inta och överförts till ett arbetsläger.

von Zamory var kvar i Inta till december 1954, då han transporterades till Gorki, varifrån han den 6 januari 1956 blev frigiven och fick anträda resan till Västtyskland.

Köln den 24 januari 1956.

(S. Lundström)
(S. Lundström)

KUNGL. SVENSKA
GENERALKONSULATET

Hamburg den 28 januari 1956.

P 2

Strängt förtroligt.

HEMLIG

Lorentzon/DS
7/2

a + b
Statsp.int.Thulin,
f.k.
u.Lundberg
exp. 15/2.56
fr.

Broder,

2 an

./.
./.
Åberopande Ditt handbrev den 23 januari 1956
ber jag få översända hr Bergemanns vittnesmål ävensom
en promemoria över de ytterligare uppgifter, som han
lämnat till Reinius.

N. E. Ekblad
(N.-E. Ekblad).

Herr Sekreteraren G. Lorentzon,
Stockholm.

28/1
P. M.

angående av hr Willy Bergemann, Quinkestrasse 11,
Kiel, den 27 januari 1956 lämnade uppgifter.

✓
Hans Joachim Röstel, geboren am 17.6.1910 in Wollstein/Posen, ist mit seinen Eltern nach dem ersten Weltkrieg nach Schlesien gekommen, wo der Vater eine Apotheke bekommen hatte in einem Ort, der mir nicht bekannt ist. Der Vater ist dort gestorben und die Mutter hat die Apotheke weitergeführt und den Sohn als Offizier ausbilden lassen. Ein älterer Bruder war bei Siemens Ingenieur. Röstel war verheiratet mit der Tochter eines ehemaligen Pioniergenerals (Namen vergessen). Die Schwiegereltern sind später aus Berlin nach Ulm gezogen. In Ulm war noch eine Schwester von Frau Röstel mit einem Ingenieur in einer Metallwarenfabrik (Namen vergessen) verheiratet. Röstel hatte zwei Söhne - 1945/46 - die 7-9 Jahre alt waren. Bevor er zum Generalstab kam, war er als Pionieroffizier ausgebildet. Er beherrschte das ganze Autowesen und konnte alle Kraftwagen fahren.

✓
Paul Lorke, geboren 14/12 1921 in Breslau. Seine Mutter hiess Frieda, die Eltern waren geschieden. Er hatte in Breslau in einer grossen Kunstseidenfabrik eine Lehre als Maschinenbauer durchgemacht. Mit 17 Jahren hat er sich nach Abschluss der Lehre als Freiwilliger bei der Marine für die Ingenieurlaufbahn gemeldet. Bei der Eignungsprüfung wurde ihm von dem Aufnahmeoffizier nahe gelegt, die damals günstiger erscheinende Funkerlaufbahn einzuschlagen. Er nahm den Vorschlag an und besuchte den Ausbildungskursus für Funker (in Flensburg oder Pillau b. Königsberg). Nach Abschluss des Lehrganges kam er als einer der fähigsten Funkerschüler an die deutsche Gesandtschaft in Sofia, wo er zusammen mit den übrigen Gesandtschaftsmitgliedern im Herbst 1944 von den Russen festgenommen wurde und nach Moskau transportiert wurde. Lorke hatte einen Onkel in Berlin namens Rudolf Kalendar, damals Rosenthalstrasse 58 wohnhaft. Lorke ist dem Vernehmen nach später nach Workeyta gekommen.

✓
Oberst Horst Kitschmann hat in der Nachbarzelle gesessen, in welcher Zeit ist mir nicht genau in Erinnerung. Er war ein sehr

schlechter Klopfer. Ist in dem finnischen Winterkrieg bei der finnischen Front als deutscher Beobachter gewesen, wurde vermutlich deshalb von den Russen festgenommen. Kitschmann hatte noch zwei Brüder, von denen er, da sie an der Front waren, nichts wusste. Die angegebene Zeit 28.2. 1947 - Juli 1947 mag stimmen.

Der ungarische Oberst Hatz hat auch in der Zelle 203 gesessen. Die Zeit 28/2 1947 - Juni 1947 kann stimmen. Er war sehr unbeliebt und genoss von den gefangenen Kameraden kein besonderes Vertrauen.

SS-General Wilhelm Monke hat auch in der Zelle 203 gesessen. Die angegebene Zeit 15.5. 1947 - Sommer 1948 kann stimmen. Er hat an der Verteidigung von Berlin teilgenommen und ist von dort nach Moskau gekommen.

General der Kavallerie Erik Hansen: Die Zeit 1.9.1947 - Sommer 1948 kann stimmen.

Braun (Vorname unbekannt): die Zeit 15.9.1947 - Dezember 1947 kann stimmen.

Roedel hat troligen varit militärattaché in London.

Bergemann anhöll efteråt, att detta uttalande måtte strykas, enär han icke vore helt säker på uppgiften.

Betr. Roedels namn uppgav Bergemann, att han med bestämhet visste, att det vore R o e d e l. Han hade nämligen ofta haft hans pass i händerna.

Roedel hade varit SA-man med "gyllene partitecknet" i knapphålet och en protégé till general Killinger (möjligen Keding). R. hade varit personlig referent till sändebudet med ställning som Gesandtschaftsrat I. Klasse. Under honom hade sorterat bl.a. övervakningen av beskickningspersonalen.

Hamburg den 28 januari 1956

K. Reinius
(K. Reinius).

28/1 ✓
Madrid den 26 januari 1956.

C. de Mohr om fallet
Wallenberg

Strängt förtroligt

30/1 sk. Köln.
Lorentzon/DS
30/1

HEMLIG
a
Statsp.int.Thulin,
f.k.
u.Lundberg 30/1-56
exp. AS.

AK
Herr Kabinettssekreterare,

22
Jag hade igår besök av italienska ambassadrådet Claudio de Mohr, som numera återkommit från sitt besök i Köln. Han sade mig bl.a., att han ansåge att den omständigheten att varken Wallenbergs cellkamrat eller hans chaufför hörts av sedan numera så många andra återkommit från Sovjetunionen varslade om att Wallenberg inte längre vore i livet, en mening, som delades av övriga till Köln sammankallade vittnen.

Mohr omtalade vidare att han i Köln haft ett samtal med Frankfurter Allgemeine Zeitungs förutvarande korrespondent i Moskva dr. Pörzgen, ett av nämnda vittnen, som suttit fängslad i cellen bredvid honom i Moskva. Pörzgen hade enligt Mohr där frigivits under omständigheter som pekade på, att han gått med på att samarbeta med ryssarna, vilket P:s hustru bekräftat för Mohr vid ett besök i Italien kort tid efter dennes frigivande. I Köln hade P. sagt Mohr att han räknade med att snart återvända till Moskva som tidningskorrespondent. Detta fann Mohr anmärkningsvärt efter allt vad P. genomgått i Moskva. Han antydde, att man kanske inte finge utesluta möjligheten av att P. vore persona grata i Moskva och att om detta verkligen vore fallet risker föreläge för att han där skulle kunna berätta vad som nu förekommit i Köln. Mohr hade inte velat yppa sina misstankar för svenskarna i Köln men efter

Herr Kabinettssekreteraren Arne Lundberg,
S t o c k h o l m.

överbägende hade han ansett det vara sin plikt att privatim
göra det till mig för den händelse jag skulle anse påkallat
inrapportera därom till vederbörande i Stockholm.

Beträffande utgifterna för Mohrs resa skall jag
återkomma inom kort.

Med utmärkt högaktning,
Kabinettssekreterarens Tillgivne

W. Winther

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Ronchi

Chiffertelegram (BUD)

Från Rom

Avsändt den 30/1 19 56 kl. 1705

Inkom den 30/1 19 56 kl. 1750

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

XVIII

Dnr 47: B		6
Avd. P	Gr. 2	Mål. En I

Gaa

AK

6.

8/

Edert chiffer 4.

För Kabinettssekreteraren. Ronchi läm-
nade konsulatstjänsten februari 1951. Nu be-
satt i staden Pesare vid Adriatiska kusten
adress care of Solarez viale don Minzoni 23

Beck-Friis

Coll.: *f*

Lorentzon/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

STOCKHOLM 30/1-56 19

N:o 16 ✓ BUD Chiffer BIL

INK. D. N:o

AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I
-----------	----------	-------------------------

*9/2 Pampas till
Kumlin och Kap.
u. Lundberg. exp. 16/2-56*

Svensk
Köln

Brådskande för Kumlin.

Pörzgen vilken kan misstänkas gå ryssarnas ärenden - hans hustru har bekräftat detta till de Mohr - bör utan att väcka misstan- kar söka bibringas den uppfattningen att konfrontationen i Köln endast var en länk i en beviskedja som omfattar även andra tidpunkter.

Cabinet

exp. 30/1 ll 1030 GN

ct

KUNGL. UTRIKES

DEPARTEMENTET

Lorentzon/AE

STOCKHOLM

19

Stockholm den 30 januari 1956.

N:o

BIL.

P 2.

INK. D. N:o

Strängt förtroligt.

AVD.

GR.

MÅL.

P

2

Eu^I

Broder,

Såsom Du förstår äro vi synnerligen bekymrade över Ditt kryptiska telefonmeddelande om att Drewing icke är bekant för Suchdienst i Friedland och München. Med anledning härav ha vi låtit generalkonsultatet i Berlin höra Cobre. Denne har omtalat att Drewing vore juris doktor och reservofficer i artilleriet. Drewing hade gjort ett seriöst och tillförlitligt intryck. Vid mötet mellan Cobre och Drewing 1946 var den senare c:a 50 år, av medellängd och bar glasögon med tämligen stark optik. Såvitt Cobre kunde erinra sig vore Drewing gift. Cobre kom ej ihåg huruvida Drewing sagt sig ha varit cellkamrat med den svenske diplomaten eller blott kommunicerat med denne å annat sätt. Tyvärr är Cobre helt okunnig om Drewings senare öden. det

Därest/icke finnes något Suchantrag hos Suchdienst får jag därför bedja Dig fråga om Suchdienst kan återfinna Drewings namn över den omfattande lista över Kriegsvermisste.. Du har säkert sett denna kommunikation i c:a 6 stora band med hundratusentals namnuppgifter i petitstil.

Allt bör göras för att söka spåra Drewing och kan måhända tyska Suchdienst hjälpa oss med att få kontakt med fru Drewing.

u/ Lorentzon.

Kriminalassistenten S. Lundström,

p.t. München.

exp. och dnr 30.1.56

KUNGL. UTRIKES

DEPARTEMENTET

Lorentzon/AE

Stockholm den 30 januari 1956.

P 2.

STOCKHOLM

19

N:o

\$ bil.

BIL.

INK. D. N:o

Strängt förtroligt.

AVD.

GR.

MÅL.

P

2

Eu^I

*in der
Reinsinghoff*

Broder,

./.

Härmed översändes utkast till vittnesmål att
undertecknas av:

Erhard Hille

Bernhard Rensinghoff

Graf Rüdinger Adelmänn

Otto Armster

Bruno Streckenbach

De tre senare äro, som Du säkert förstår, s.k.
sekundära vittnesmål, vilka endast innebära att vederbörande
hört talas om Wallenberg under fångenskapen i Ryssland. Vi
ha emellertid ansett att dylika utsagor styrka de vittnesmål
som gå ut på att vederbörande varit i direkt kontakt med
Wallenberg. Graf Adelmänn och Armsters vittnesmål äro
mycket kortfattade och äro givetvis endast utkast och få
därför, därest vederbörande har något att tillägga, komplet-
teras av Dig och Kalhorn. Det vore av värde att även få
liknande kortfattade vittnesmål utav Bentivégni, ten Hompel
och Vorwerk.

I Rensinghoffs vittnesmål har inarbetats de deta-
jer som Du inhämtade vid Ditt senaste besök hos honom.

Hilles vittnesmål är som Du ser mycket fullstän-
digt och bör Du undvika att detta blir alltför mycket om-
disponerat. Som grund för detta har legat Hilles tidigare
avgivna och undertecknade vittnesmål, vilket bör franhållas

Kriminalassistenten S. L u n d s t r ö m,

p.t. M ü n c h e n.

exp. extra brev 30.1.56

541a

för honom. Den nya redigeringen innebär absolut ingen ändring i sakuppgifterna utan har skett endast för att få ut-sagan i en form som bättre lämpar sig för publicering. Såsom orientering får jag nämna, att Hille på sistone icke besvarat brev från Philipp, men detta behöver ju icke innebära att han skulle vara avogt inställd till Dig.

u/ Lorentzon.

31/1
Bonn, p.t. Köln, den 30 januari 1956.

Strängt förtroligt.

2 bil.

Originalen hos Lundberg
Avskriften samt faktat
anlämnas

M

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 23 innevarande januari ber jag härmed få överlämna Mohrmanns och Pörzgens av notarie Lemmens i Köln bestyrkta förklaringar. Pörzgens förklaring är enligt hans önskan försedd med förbehåll om att den ej får användas gentemot sovjetiska myndigheter och ej heller offentliggöras.

Mohrmann begärde och erhöll en avskrift av sin förklaring, Pörzgen sade sig ej behöva någon avskrift.

Din Tjelesman.
K. Lundberg

Herr Kabinettssekreteraren Arne S. Lundberg,
Utrikesdepartementet.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

31/1 -
Bonn, p.t. Köln den 30 januari 1956.
Strängt förtroligt. 3 bil.
/i 3 ex.vardera/

Lorentzon/DS
8/2

HEMLIG

a + b
Statsp.int.Thulin,
f.k.
u.Lundberg 15/2-56
exp. 15/2-56

AM
Broder,

./1-3
Härmed ber jag få överlämna tre av herrar Lundström och Kalhorn uppgjorda promemorior avseende samtal med Gustav Richter och Ernst Wallenstein samt vissa genom Suchdienst i München erhållna upplysningar.

Din tillgivna
Arne S. Lundberg

Herr Kabinettssekreteraren
Arne S. Lundberg,
Stockholm.

Handwritten: M
P. M.

angående samtal med tyske medborgaren f.ö. polisattachén
Gustav Richter, Ludwigshafen a/Rhein, Herderstrasse 14,
hållet den 26 januari 1956.

Utöver vad Richter tidigare uppgivit och vad som an-
givits i det på tyska språket avfattade protokollet, förklarad
Richter, att, sedan han ankommit till Moskva i september 1944
insattes han i Lefortovskaja-fängelset i II. Stock och trolig-
gen i cell nr 142. Som cellkamrater i denna cell fick han le-
gationsrådet Roedel och Ernst Wallenstein, båda från tyska be-
skickningen i Bukarest. Sedan Richter överförts till Lubljanka-
fängelset kände han inte till var Roedel och Wallenstein pla-
cerats.

Beträffande sin cellkamrat Scheuer vill Richter minnas,
att dennes förnamn var Otto. Han skulle vara född omkring
1895, gift, till yrket radioingenjör och under kriget till-
hörande Abwehr (Canaris), där han tjänstgjorde som expert i
sin egenskap av radioingenjör. Richter ville fortfarande min-
nas att Scheuer varit bosatt i Wien, antingen på Windmühlgasse
11 eller Porzellangasse 10 (?). Före kriget lär Scheuer ha
haft en radioaffär i Wien.

Vidare nämnde Richter, att Scheuers sväger lär ha varit
direktör för lantbrukshögskolan i eller nära Wien (möjligen
Kahlenbergerdorf).

Richter beskrev Scheuer på följande sätt: Medellängd,
relativt rund ansiktsform, mörkt hår och troligen mörkbruna
ögon.

Richter förordade stor försiktighet beträffande Scheuer,
enär denne av kamraterna misstänktes för att vidarebefordra
uppgifter till ryssarna.

Slutligen ville Richter framhålla, att det ej alls är
uteslutet, att Scheuer uppträtt under falskt namn i fängelset,
vilket i så fall ytterligare skulle styrka den uppfattning man
har om honom.

Beträffande beskrivningen över Lefortovskaja-fängelset bekräftade Richter i stort den upprättade redogörelsen. Han hade dock avvikande mening i följande avseenden.

Fängelsedirektionen bestod ej av Weinsdorf, Daniel och Solowov (ej Solonow, som felaktigt skrivits). De nämnda var i stället verkamma som förhörskommissarier, tillhörande inrikesministeriet (NKWD).

Den överste, vars namn aldrig blivit bekant för Richter och som hållit förhör med honom i fallet Wallenberg, var överordnad de nämnda förhörskommissarierna.

Fängelsedirektionen var oavhängig i förhållande till förhörskommissarierna. Såsom ett exempel nämnde Richter, att han, när han en gång skulle förhöras, av vederbörande kommissarie tillfrågats, varför han uppträdde orädd. Därtill svarade Richter, att han under de senaste 12 dagarna ej sett någon frisör. Kommissarien ringde då till fängelsedirektionen med anhängan, att Richter omgående skulle rakas, vilket också skedde. Genom denna åtgärd och ingrepp i fängelsedirektionens kompetens hade kommissarien kommit ihop sig med fängelsedirektionen, vilket han sedan själv berättat för Richter.

Angående omflyttningarna i Lefortovskaja delade Richter icke alls den mening, som kommit till uttryck i beskrivningen över fängelset. Omflyttningar förekom ej alls så ofta, vilket även låg i ryssarnas intresse, då man därigenom undvek att sprida kännedom om de olika fångarna. Richter kunde inte ange någon genomsnittlig omflyttningsfrekvens.

De framför fönstren uppsatta bleckskärmarna (Blech-kastel) togs bort i maj 1949.

Liggplatserna i cellerna var omkring 60 cm breda.

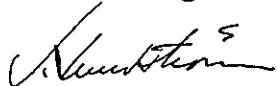
Bad förekom 3 gånger i månaden.

De åtta promenadgårdarna (Laufhöfe) var 5 x 3 meter stora.

I fängelsebiblioteket fanns endast ryska böcker.

Fångvakterna hade inga sittplatser. De fick lov att ständigt vara i rörelse under sin tjänstgöring.

Ludwigshafen a/Rhein den 26 januari 1956.

S. Lundström

Kurt Kalhorn

Gautsch

Strängt förtrolig.

G. R.

P. M.

angående samtal med tyske medborgaren Ernst Wallenstein den 25 januari 1956 i bostaden Frankfurt a/Main, Daneckerstrasse 22.

På fråga, huruvida Wallenstein från tiden i Lefortovskaja-fängelset kunde erinra sig någon japan, som satt fängslad där, svarade han, att så varit fallet. Ungefär i början av år 19 var en japan placerad i II. Stock i den tredje cellen från trappan räknat, vilken, såvitt Wallenstein känner till, varit juridisk ämbetsman i Mansjuriet. Med honom hade Wallenstein aldrig haft kontakt, däremot med japanens cellkamrat, en Oberleutnant Ulrich Gent eller Gentsch, som var född omkring 1920 och tidigare bosatt i Berlin, Lagardestrasse 3 eller 4. Hans fader var kyrkoherde vid Gedächtniskirche i Berlin och lär hava avlidit år 1934 eller 35.

Då Wallenstein och Supprian skilts åt, fortsatte knackningar dem emellan över tredje cellen, räknat från trappan, i III. Stock.

På särskild förfrågan förklarade Wallenstein, att det aldrig hade blivit honom bekant att Wallenberg och Roedel någon gång suttit i II. Stock. Med stor säkerhet kunde nämligen konstateras, om knackningarna kom underifrån, i samma höjd eller uppfifrån. Wallenberg och Roedel hade genom knackningar kunnat precisera cellens läge och även meddelat sitt cellnummer, vilket Wallenstein emellertid numera icke kunde erinra sig.

Beträffande svenskar eller personer med namn, tydande på svensk härstamning, erinrade sig Wallenstein från fångenskapen Myrman, Holger Bergström och Paul Nilson, den sistnämnde tro-
ligen dansk. Dessa tre hade Wallenstein träffat i lägret i Int

Tillfrågad över ytterligare fängelsekamrater, som eventuellt kunde hava något att säga om svenskar i rysk fångenskap, svarade Wallenstein, att Doktor Erich Franz Sommer, som återvänt i oktober månad 1955 till Västtyskland, möjligen kunde lämna vissa upplysningar. Wallenstein skulle den 26 januari 1956 tillsammans med honom resa till Berchtesgaden-Schönau, Pension Wölflerlehen, för att där genomgå kurbehandling.

Beträffande Lefortovska-fängelset förklarade Wallenstein, att cellerna där hade en längd av omkring 4 m och en bredd av omkring 3 m samt att cellhöjden var relativt hög. Såvitt Wallenstein kunde erinra sig, var taket rakt och väggarna var ungefär 40 cm tjocka och försedda med kraftig kalkputs. Samtliga väggar var, enligt Wallensteins mening, lika tjocka. Cellerna hade stora dubbla fönster med en lucka, som kunde öppnas. Man kunde inte se ut genom fönstret på grund av att en bleckskärm utanför fönstret hindrade utsikten. I cellerna fanns tre liggplatser, ett litet bord, en toalett och rinnande kallt vatten.

Frankfurt a/Main den 25 januari 1956

N. Kuchstein

Ernst Kuchstein

bil. ink. 28/1 V

Strängt förtrolig.

2 RA

P. M.

angående vissa personer, varom upplysningar inhämtats vid
Suchdienst i München.

✓
Braun, Maximilian född 15.8.1893 i Freising
Överstelöjtnant, f.d.
bitr. milatt. i Bukarest 1954: i Wladimir

makans adress: München-Pasing, Mühlerweg 7.

hittills ej återvänd.

✓
Gentz, Ulrich född 1.5.1925
Återvänt till Berlin-Zehlendorf, Deisterpfad 10
(Suchdienst ifrågasatte identiteten)

✓
Hengstenberg, Herbert född omkr. 1917
Överstelöjtnant

Uppgifter från Suchdienst har ej erhållits ännu

✓
Krafft, Ernst född 28.2.1885
Konteramiral 1952: i Wladimir

hittills ej återvänd.

✓
Kroner, Ernst Peter född 15.4.1894
tolk vid tyska besk:en
i Bukarest 1954: i Wladimir

hittills ej återvänd.

Kroners släkting: Eitel Barth, (14a) Ludwigsburg,
Oststrasse 90

Kuhn, Joachim
major

född 2.8.1913 i Berlin

Återvänt till Berlin-Dahlem, Wildpfad 3

von Rantzau, Josias

född 3.8.1903 i Schwerin

1953: i Wladimir

maka: Ludmilla von Rantzau, (13b) Murnau, Kohlgruberstrasse

Roestel, Hans Joachim

född 17.6.1910 i Wollstein

tillhörde Deutsche Heeresmission i Bukarest

maka: Ruth Roestel, Ulm a/Donau, Olgastrasse 107

hittills ej återvänd.

Styhler, Helmut

född 27.10.1915

Återvänt till München 9, Peissenbergstrasse 5

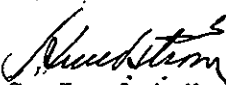
Tillessen, Werner
amiral

född 22.8.1880

1950: Butirka-fängelset,
Moskva

maka: Gertrud Tillessen, Neunahr, Peter Fixstrasse.

München den 28 januari 1956

S. Lundström

Kurt Kalhorn

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Lorentzon/AE

C *ang sjöbaryskedningen*
Ph

Svensk
Helsingfors

För Engzell från kab.sekr.

Angeläget Pelkōnen söker erinra sig om Langfelder och
Wallenberg fördes gemensamt från Budapest till Moskva
Cabinet

STOCKHOLM den 31 jan. 19 56

N:o 7	<u>CHIFFER</u> <u>BUD</u>	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

exp. 31/1, hl 1825 G/V

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Lorentzon/AE

ang. självargseendningen
AL

Svensk
K ö l n

För Damgren från Lorentzon

Har Zechlin avlidit?
Cabinet

STOCKHOLM den 31 jan. 1956

N:o 18	<u>CHIFFER</u> <u>BUD</u>	BIL
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ¹

sep. 31/1 kl 1815 N

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Loréntzon/AE

ang. sjöbegränsning

AL

STOCKHOLM den 31 jan. 1956

N:o 7	CHIFFER BUD	BIL
-------	----------------	-----

INK. D. N:o

AVD. P	GR. 2	MÅL-Eu ¹
--------	-------	---------------------

Svensk
B e r l i n

För Tamm från kab.sekr.

Primo Benäget undersök om Ulrich Gentz född 1.5.25 och som återvänt från rysk fångenskap till Berlin Zehlendorf Deisterpfad 10 är identisk med Oberleutnant Ulrich Gent eller Gentsch f. omkring 1920 och ^{tidigare} bosatt Berlin Lagardestrasse 3 eller 4. Fadern till senast omnämnde Gentsch som avled omkring 1934 var kyrkoherde vid Gedächtniskirche i Berlin.

Secundo Därest identitet föreligger bör Gentsch ingående höras om sin vistelse Lefortovskaja. Alla detaljer om knackningsförbindelser och cellgrannar av största värde.

Tertio Major Joachim Kuhn Berlin Dalhem Wildpfad 3 bör höras om sin vistelse Lefortovskaja. Försök utan ledfrågor få fram vad tyske översten Kitschmann berättat om Wallenberg och dennes chaufför Langfelder.

Cabinet.

exp. 31/1 del 1750 W

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Helsingfors

Avsändt den teléx 19 kl.

Inkom den 1 / 2 1956 kl. 1135

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr	22: B	1
Avd.	Gr.	Mål.
P 2		Eu -

1.2.56.
ch. Helsingfors

PA

1.

Gan

Edert chiffer 1.

För kabinettssekreteraren.

Å beskickningen inga spår förut av Pelkonen, vars vittnesmål jag ej sett. Är avsändaren missivet till denne någon so. jag kan vända mig till? Pelkonens intyg måste väl skrivas å finska.

Coll.: f

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Köln

Avsänd den telex 19 56 kl.

Inkom den 1 / 2 19 56 kl. 1145

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr	9:13	13
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	Eu ²

13.

Zechlin avlidit för omkring ett år sedan.

Kumlin

Coll.: /

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Lorentzon/AE

STOCKHOLM den 1 febr. 1956

N:o *2*

CHIFFER

BIL.

BUD

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P

2

Eu¹

URGENT

*Teke avskrift. Berätt av annat olämpligt
enligt Kab.sekr beslut*
Brådslande *2*

Svensk

H e l s i n g f o r s .

För Engzell från kab.sekr.

2
Primo Bakom anteckningen "Senex" å bilaga 1 till mitt hbr 27 januari döljer sig finsk polistjänsteman. Genom svenska statspolisens kanaler har ^{nu}ordnats så att "Senex" under detta täcknamn självmant kommer att uppsöka Dig under närmast tiden

Secundo Pelkonens vittnesmål bör avfattas på finska och bestyrkt översättning till svenska bifogas. Därest översättningen medför att ytterligare personer utanför beskikningen måste involveras bör denna göras på beskikningen.

Cabinet

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Lorentzon/AE

STOCKHOLM den 1 febr. 19 56

N:o *2* CHIFFER BIL.

BUD

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MÅL.

Eu¹

M
Gaa Bråds k a n d e

Svensk
Helsingfors

Bråds k a n d e för Engzell från kab.sekr.

Primo Ditt chiffer l oroar mig då det in fine bilaga l mitt hbr 27 januari uttryckligen står att "protokollet sänts till finska UM därifrån även ambassadör E. anhallit om uppgifter om Wallenberg". Misstanke här uppstått att protokollet obehörigen "snappats bort" i UM. För att få kontroll härpå bör Du på hög nivå i UM upptaga frågan under hänvisning till att Du från Stockholm instruerats att efterhöra om UM har kännedom om en från rysk fångenskap återvänd finsk medborgare, Pelkonen. Telegrafera resultatet

Secundo Därest Du får negativt svar kommer vi härifrån att ordna så att den person, som döljer sig under täcknamnet "Senex" och som är helt pålitlig kommer att uppsöka Dig.

Tertio Pelkonens vittnesmål bör avfattas på finska och bestyrkt översättning till svenska bifogas. Därest översättningen medför att ytterligare person utanför beskickningen måste involveras bör denna göras på beskickningen.

Cabinet.

Exp 1/2 kl. 1640 22 Bg.

1/2-56

STATSDEPARTEMENTEN

Meddelande

M+H
Tab 1

Från	Sekr. Lorentzon	Datum	1.2.56	Till	Justitierådet Lind
	UD				Stockholm

Ärende

I anslutning till samtalet hos kabinettssekreteraren har jag äran härjämte i avskrift bifoga det memorandum bl.a. rörande de krav, som utrikesdepartementet ställt för att ett vittnesmål skall anses vara fullt tillförlitligt. Detta memorandum överlämnades av ambassadören Sohlman till Zorin den 29 september 1954 varvid muntligt framfördes ävenledes bifogade meddelande rubricerat "Att framföra muntligt".

HEMLIG

enligt 3 § sekretesslagen

den 1.2.56

Utrikesdepartementet

Memorandum.

Raoul Wallenberg tog den 13 januari 1945 kontakt med den kommenderande ryske generalen i Pest för att med det ryska befälet dryfta problemen, som mötte den svenska beskickningen i samband med de ryska truppernas inryckning i Budapest. Den 16 januari meddelade det ryska utrikesministeriet, att Wallenberg befann sig under de ryska truppernas beskydd. Den 17 januari tog Wallenberg avsked från sin personal i den av ryssarna befriade delen av Pest och begav sig jämte sin chaufför Vilmos Langfelder under eskort av ryska officerare mot Debreceen för att söka kontakt med marskalk Malinovsky. Sedan dess har Wallenberg varit försvunnen. Vid olika tillfällen har från rysk sida meddelats, att Wallenberg icke befunnit sig eller befinner sig i Sovjetunionen.

Vid den utredning, som utrikesdepartementet företagit, har framkommit fullständiga bevis för att Wallenberg efter sitt försvinnande i Budapest hållits i fängsligt förvar i Sovjetunionen.

Uppgifter om Wallenbergs öde började inströmma till utrikesdepartementet strax efter hans försvinnande och fortsätter alltjämt att inkomma. Dessa uppgifter har noga kontrollerats även i vissa fall, då man från början haft anledning ställa sig misstänksam mot uppgiftslämnarna. Det har visat sig, att de allra flesta uppgifterna varit antingen osannolika, bevisligen oriktiga eller omöjliga att bedöma.

Anledningarna till att så många sådana opålitliga uppgifter inkommit är av skiftande slag. Wallenberg var en i Budapest känd man, och efter hans försvinnande uppstod en mytbildning. Tidningsskriverierna kring hans person har stimulerat åtskilliga fantasifulla personer att lämna uppgifter. Vissa uppgiftslämnare har sökt göra sig intressanta eller uppnå personliga fördelar genom att lämna uppgifter, medan andra icke strävat att nå egen fördel genom sitt vittnesmål men varit offer för personfärväxlingar och andra misstag. Alla sådana opålitliga vittnesmål har bortgallrats.

För att ett vittnesmål skall av utrikesdepartementet godtagas såsom fullt tillförlitligt kräves, att det skall vara spontant avgivet utan påverkan av ledfrågor eller av vad som skrivits i tidningar eller av rykten, att vittnesmålet innehåller uppgifter, som icke kunnat erhållas på annat sätt än genom kontakt med Wallenberg eller hans närmaste omgivning i fängelset samt att vittnesuppgifterna kan styrkas genom uppgifter från andra, trovärdiga, av övriga vittnen oberoende källor. Vid sidan av sådana fullt bestyrkta vittnesmål föreligger vittnesmål, som bär alla kännetecken på trovärdighet men som icke kunnat direkt verifieras av oberoende källor.

Såsom kriterium på trovärdighet har icke godtagits sådana omständigheter, som att ett vittne rent subjektivt gjort ett allmänt trovärdigt intryck, utan endast objektivt konstaterbara fakta.

Av vittnenas uppgifter framgår, att Wallenberg och Langfelder, sedan de fängslats i januari 1945, fördes till Moskva, där de i början av februari insattes i fängelse. De skildes

från varandra. Wallenberg överfördes senare under våren till Lefortovskafängelset. Han insattes där först i en cell i tredje våningen och flyttades senare upp till en cell i fjärde våningen, belägen ungefär ovanför den cell, där han först suttit. Uppgifterna om Wallenbergs vistelse i Lefortovskaja har styrkts av sex vittnen. Dessa vittnen har icke känt till varandras vittnesmål, som lämnats helt oberoende av varandra och som varit på väsentliga punkter samstämmiga. Det har visat sig känna till detaljer beträffande såväl Wallenberg som Langfelder, vilka de icke kunnat erhålla kännedom om på annat sätt än genom direkt eller indirekt kontakt med dessa personer under deras vistelse i ryska fängelser.

Efter den svenska demarchen i juni 1947 och innan det ryska svaret lämnades den 13 augusti 1947 samt någon tid därefter företog de ryska fängelsemyndigheterna vissa åtgärder, som hade samband med fallet Wallenberg. Bl.a. förhördes ett antal fångar, som haft kontakt med Wallenberg eller Langfelder, beträffande sin kännedom om dessa personer. Det framgår klart, såväl av förhören som av andra omständigheter att vissa höga polisofficerare väl kände till Wallenbergs och Langfelders fångenskap.

Utöver de sex vittnen, som ovan åberopats, föreligger över 20 trovärdiga vittnesmål, som styrker Wallenbergs vistelse i rysk fångenskap vid olika tidpunkter. Det sagda torde emellertid vara fullt tillräckligt för att giva ledtråd för efterforskningar.

Under utredningens tidigaste skede föreföll Wallenbergs kvarhållande i Sovjetunionen helt obegripligt. Det har emellertid varit nödvändigt uppställa en hypotes rörande orsakerna

till hans kvarhållande. Åtskilliga omständigheter pekar på att förklaringen ligger däri, att den ryska polisen misstänkte Wallenberg för att i Budapest ha uppträtt som spion. Sådana misstankar utesluter icke kränkandet av Wallenbergs diplomatiska immunitet men kan likväl ha utgjort det faktiska motivet för hans kvarhållande. De omständigheter, som föranlett uppställandet av denna hypotes, skall här redovisas.

Det blev under utredningen snart känt att den ryska polisen till olika vittnen uttalade anklagelser mot Wallenberg för spionage både för tysk och amerikansk räkning. Såväl anställda vid den svenska beskickningen i Budapest som andra personer i Wallenbergs omgivning hade av rysk polis underkastats förhör rörande Wallenbergs verksamhet, varvid dessa misstankar uttalats. Senare har från rysk fångenskap återvändande personer berättat, att olika fångar, som i fängelser i Moskva-området kommit i kontakt med Wallenberg och Langfelder, förhörts om samma förhållanden. Det är att märka, att dessa hemvändande fångar icke haft någon kunskap om de förstnämnda förhören med personer i Budapest. Flera av varandra oberoende vittnesmål av ensartat innehåll föreligger således på denna punkt.

Utrikesdepartementet har sökt utröna, huruvida det föreläggat omständigheter, som kunnat föranleda, att sådana misstankar uppkommit inom den ryska polisen. Inga konkreta uppgifter föreligger om de fakta, varpå misstankarna i verkligheten grundats. Det föreligger emellertid tre förhållanden, som möjligen kan ha givit upphov till de uppkomna misstankarna.

Den svenska B-avdelningen i Budapest, till vilken Wallenberg icke hörde, ehuru hans tjänster i enstaka fall kan ha tagits i anspråk, handhade på grund av uppdraget att skydda

de ryska intressena även skyddet av vissa ryska krigsfångar. För identifiering hade dessa utfrågats rörande namn, hemvist, vilka militära förband de tillhört etc. Denna utfrågning kan möjligen av den ryska polisen ha uppfattats som försök att utröna militära hemligheter. Syftet med utfrågningen var icke detta, och Wallenberg hade ingenting därmed att göra.

Under sin verksamhet för att hjälpa personer, som av tyskarna utsattes för rasförföljelse -- vilken verksamhet nedan skall utförligare skildras -- utfärdade Wallenberg vissa provisoriska legitimationshandlingar, så kallade skyddspass. Så småningom hade obehöriga igångsatt förfälskning av sådana pass i stor skala. I behörig ordning utfärdade pass hade stulits eller överlåtits från de ursprungliga innehavarna. Åtskilliga falska eller illegalt utnyttjade pass hade därigenom hamnat i händerna på nazister och pillkorsare. Wallenberg kan icke göras ansvarig här för, men den ryska polisen kan möjligen, då pass påträffats hos sådana personer, ha fått den oriktiga uppfattningen, att Wallenberg skyddade fascistiska element.

Den tredje omständighet, på grund av vilken misstankar mot Wallenberg kan ha uppkommit, är mera komplicerad. Det är av yttranden från ryska polistjänstemäns sida under de ovannämnda förhören tydligt, att man på rysk sida icke satt tilltro till uppgifterna om Wallenbergs humanitära aktion i Budapest. Denna aktion var fullständigt unik. Den var betingad av de abnorma förhållanden under den nazistiska sönderfallsperioden i Ungern, och veterligen har ingen liknande verksamhet förekommit i något annat land. De delvis framgångsrika ansträngningar, som representanter för de svenska myndigheterna mot krigets slut vidtog för att rädda människor undan rasförföljelse i Tyskland, hade

en helt annan karaktär. Det kan därför vara skäl att något redogöra för Wallenbergs verksamhet. Den följande skildringen är ordagrant hämtad ur en rapport i översiktlig form över beskickningens verksamhet. Rapporten upprättades på sin tid av förste legationssekreteraren Per Anger, vilken tjänstgjorde på beskickningen i Budapest under 1944 och fram till beskickningens upplösning i början av 1945, och har icke skrivits med tanke på Wallenbergs försvinnande.

"Det tyska maktövertagandet innebar, att legationen ställdes inför helt nya och svåra problem. Under sitt samtal med Horthy dagen före inmarschen hade Hitler bl.a. fördrag, att 'Ungerns judeproblem skulle lösas'. Man ansåg, att Ungern hade visat en oförmåga att komma till rätta med detta problem och att en miljon judar i landet, varav cirka 300,000 i Budapest, kunde bli en farlig femte kolonn i den tyska arméns rygg.

Redan dagarna efter inmarschen började man arrestera judar i framstående ställning. De neutrala beskickningarna belägrades av massvis av judar, som anade vad som komma skulle och som bönföll om hjälp. I mottagningsrummet på svenska legationen trängdes hjälpsökande, och långt ut på gatan ringlade sig kän.

Steg för steg berövades den judiska befolkningen i landet snart sagt alla medborgerliga rättigheter. Det föreskrevs, att judarna skulle bära en gul stjärna på bröstet. Efter hand sammanfördes de i särskilda läger eller hus, utmärkta med gul stjärna, och de fick inte vistas utomhus. Deras lidanden förvärrades dagligen i ett ständigt crescendo furioso. Till slut upprättades ghetton, som var den sista etappen före deportationen till Auschwitz eller Birkenaus gaskamrar.

Våra möjligheter att hjälpa alla dem, som ställt sitt

hopp till svenska legationen, var i hög grad begränsade. Sett ur enär juridisk synpunkt kunde legationen inte ingripa för andra än svenska medborgare samt de länders medborgare, vars intressen Sverige på grund av kriget företrädde i Ungern. Något måste emellertid göras och det snabbt, ty med varje dag försämrades judarnas läge. Till en början utfärdade vi provisoriska svenska pass - egentligen ett slags resedokument som under vissa förhållanden kunde ges även till andra än svenska medborgare - för personer med speciell anknytning till Sverige, i fråga om släktskap eller affärsförbindelser. De provisoriska passen erbjöd till en början inte något större skydd, men så småningom lyckades beskickningen efter förhandlingar med de ungerska myndigheterna genomdriva, att innehavarna av dylika pass behandlades som svenska medborgare och slapp bära judestjärnan. På så sätt undgick de i regel internering och deportation. Senare utfärdades intyg för judar, vilkas släktingar för dem ansökt om svenskt medborgarskap. Värdet av dessa intyg, som kom att bli förelöpare till de under Wallenbergs tid senare utfärdade s.k. skyddspassen, var vid första påseende diskutabelt. Avsikten var emellertid i första hand att vinna tid, och vi styrktes i våra fortsatta ansträngningar från personer, som vid razzior och husundersökningar lyckats klara sig undan genom uppvisande av sådana dokument.

Efter ganska kort tid hade beskickningen utfärdat inte mindre än 700 provisoriska pass och intyg. Hela beskickningen arbetade bokstavligen natt och dag under dessa månader."

Ministern hemställde till utrikesdepartementet om personalförstärkning, och Raoul Wallenberg sändes ned med ställning såsom förste legationssekreterare. Wallenberg hade för sin

räddningsaktion till sitt förfogande inte endast svenska medel utan även pengar, som ställts till förfogande av judar i Amerika genom War Refugee Board. Om Wallenbergs aktion berättar Anger bl.a.:

"Wallenbergs aktion hade med tiden byggts ut undan för undan. Ett flertal kontor hade upprättats i olika delar av staden, och hans stab uppgick till cirka 400 personer. Wallenberg lyckades hos de ungerska myndigheterna genomdriva, att de anställda judarna blev befriade från att bära den gula stjärnan. På avdelningen utställdes skyddspassen, d.v.s. legitimationshandlingar försedda med ministerns underskrift, varihelt framt förklarades, att innehavaren och hans egendom stod under svenska beskickningens beskydd till dess avresa till Sverige kunde ske. Svenska regeringen hade nämligen förklarat sig beredd att mottaga samtliga judar, som var försedda med skyddspass. Från ungerska regeringens sida utlovades, att innehavarna inte skulle deporteras. De fick bo i särskilda hus, som beskickningen hyrt i Pest, de s.k. svenskhusen. Antalet skyddspass, godkända av de ungerska myndigheterna, uppgick till 5,000. Sedermera fördes i hemlighet utan myndigheternas vetskap fler och fler judar till dessa hus. Det totala antalet på detta sätt räddade judar var snart uppe i mer än det dubbla, eller cirka 10.000-15.000 människor.

Även vissa andra utländska beskickningar tog exempel av svenskarna och började utfärda legitimationshandlingar av liknande slag som skyddspassen. De lyckades i samråd med Wallenbergs avdelning hos myndigheterna utverka att ytterligare ett antal bostadshus ställdes till förfogande för

judar, som innehade dessa dokument. Under svensk ledning organiserades livsmedelsförsörjningen till de utländska husen och särskilda sjukhus upprättades."

Det anförda torde tillräckligt tydligt ange ^{a/}sorten av Wallenbergs verksamhet. Den ryska polisen har emellertid haft svårt att tro på berättelserna om Wallenbergs verksamhet. Den har trott, att Wallenberg måste ha haft några andra, hemliga syften. Den omständigheten, att amerikanska judar delvis finansierat hjälpaktionen för de ungerska judarna, har av den ryska polisen uppfattats som bevis för att Wallenberg "spionerat" för amerikansk räkning.

Så har den fruktansvärda tragedien inträffat, att Wallenberg, som långa tider dagligen riskerade att mördas av nazister och pilkorsare och som gjort en hjältemodig personlig insats för att rädda människor, bland dem också icke-judiska socialister och kommunister, undan de fascistiska terroristerna blivit misstänkt för att vara en spion och häktats.

HEMLIG

enligt 3 § sekretesslagen

den 1.2.56

Utrikesdepartementet

Att framföra muntligt.

Ett från rysk krigsfångenskap återvänt vittne, som under fångenskapen endast ytligt hört talas om att en svensk diplomat vistats i Lefortovskaja och som därför icke medräknats bland de sex ovan särskilt nämnda vittnen, som lämnat exakta uppgifter, har avgivit en berättelse, som innehåller åtskilliga Wallenberg ovidkommande, verifierade uppgifter. Han har emellertid också lämnat vissa uppgifter, berörande Wallenberg, som icke kunnat verifieras. Han uppger sålunda, att han vid förhör, som han själv underkastats, kommit underfund med att en hög polistjänsteman vid namn Merkulov haft ansvar för behandlingen av vissa fångar i Wallenbergs omgivning och troligen även Wallenberg. Han uppger, att denne Merkulov skulle vara identisk med en nära medarbetare till Beria. Han vill förklara den eljest tämligen obegripliga behandlingen av en svensk diplomat såsom ett utslag av egendomliga polismetoder, som Beria infört, och som han ansåge vara ägnade att skapa konflikthanledningar med främmande makter. Huruvida detta vittnes uppgifter förtjänar tilltro undandrar sig bedömande.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 » *Seppaelsfors*

Chiffertelegram (BUD)

Från Helsingfors

Avsänt den 2/2 1956 kl. 1715

Inkom den 2/2 1956 kl. 1735

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr	22: B	2
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	Eu ^I

AL

2.

För Kabinettsssekreteraren.

Sedan Seppaela, som ej kände till Pelkonen anmodat vederbörande att lämna mig upplysningar ringde pol. chefen Enckell och refererade i korthet vad Pelkonen berättat. Tillade att Pelkonen var psykopat och mindre vederhäftig. Då vi förstå, att UD avser publicering undersökning om W. uttalar UM en bestämd önskan att inga uppgifter från Finland medtagas. På detta villkor fick vi söka upp Pelkonen ånyo om så önskas, sade Enckell. Min invändning, att jag ej visste syftet med förfrågan, bemöttes med att man hört nämnda avsikt troligen via Gripenberg. Secundo. Seppaela känner ju väl vårt intresse i saken och det torde bli omöjligt att begära intyg Pelkonen utan UM:s vetskap.

Engzell.

3.2. *Chiff/for till H. Fors*

*Lj
Lau*

Coll.: *h*

542

2/2
Bonn, p.t. Köln, den 1 februari 1956.
Strängt förtroligt.

Zechlin
H - Gey
Möbler i rummet

2 aa

Broder,

I anslutning till dagens meddelande i särskild ordning rörande Zechlin ber jag till komplettering av min P.M. den 22 februari 1954 (bil. till handbrev Kumlin-Jarring 24.2.54) härmed få säga, att Hinckeldey givetvis vad fallet Wallenberg beträffar måste anses vara ett betydligt säkrare vittne än Zechlin, som ju var mycket medtagen av vad han fått gå igenom under den långvariga fångenskapen i Ryssland. Det visade sig också av ett senare samtal, som jag själv haft med överstelöjtnanten Artur Lenz (se bil. till handbrev Kumlin-Jarring 8.3.54), att Zechlin på en punkt, nämligen i fråga om orten, där han sammanträffat med Lenz, haft en oriktig minnesbild. Jag hade emellertid av mitt samtal med Zechlin - såsom man nog kan utläsa ur avfattningen av min P.M. - ett ganska bestämt intryck av

Herr Sekreteraren Gunnar L o r e n t z o n,
Utrikesdepartementet.

att hans vetskap om Wallenbergs vistelse i Lefortovskaja
var förstahandskänedom och ej någon sammanblandning med
vad han före återkomsten till Tyskland hört av Mohrmann.

Om emellertid så skulle vara, att Din fråga närmast
ställt med tanke på fallet Lundgren, så vill jag till vad
som i min P.M. den 22 februari 1954 satts på papper för ord-
ningens skull tillägga, att ifrågavarande passus exakt åter-
ger vad Zechlin sade mig och vad som uppenbarligen var allt
~~som han vetat eller var i stånd att minnas. Vi hade nog så-~~
ledes ej haft någon utsikt att få Zechlins utsaga komplette-
rad av honom själv, därest han nu skulle ha varit i livet.

*Din troget
K. Lundgren*

2/2
Budapest den 31 januari 1956.

Personligt och strängt förtroligt.

Wass.

Förslag om 3BC
S

Gaa. M

Ärade Broder,

Jag ber att få tacka för Ditt personliga och strängt förtroliga brev den 17 dennes, vars synpunkter äro av stort värde för mig.

1. I vad avser mina ursprungliga ledtrådar (den judiske doktorn samt familjen Kóla) finnes för dagen tyvärr intet positivt att meddela. Josef börjar tro att doktorn, som vid deras första och andra samtal i början av december sagt sig skola återuppsöka honom, råkat illa ut; myndigheterna ha ögonen på alla dem som återkommit från sovjetisk fångenskap och slå blint omkring sig med häktningar m.m. Alla äro skräckslagna. Som exempel kan jag nämna, att jag härförleden inspirerade en gammal dam att endast fråga sin brorson - som jag på annat håll erfarit just skulle ha återvänt från Östsibirien - i vilken trakt han vistats; damen sade mig senare att brorsonen vägrat svara henne under motivering att han för sin egen skull ej vågade nämna därom till någon samt att det för henne själv vore bättre att intet veta. Jag har hört

Kabinettssekreteraren A. L u n d b e r g,
S t o c k h o l m.

Xpa

uppgjivas, att de flesta återkomna skrämts till liknande
tystnad.

2. I mina försök att med Josefs bistånd inringa

det fåtal judar som successivt utsläppas från "screening"-
läger, fick jag upp den Philip Fischer, varom vi nyligen
växlat meddelanden. Jag beklagar, att dessa nödvändig-

gjorts, därigenom att Braunerhielm uppenbarligen ej del-
givit dig den fullständiga orientering, som jag lämnade
Anger vid mitt besök i Wien. I övrigt (jfr. sista styck-

ket i Ditt brev) är tyvärr att konstatera, att med undan-
tag för den förut nämnde doktorn, ingen enda av de från
öster återkomna och hittills "screenade" judarna (upp-

gående till högst ett dussintal) uppsökt israeliska be-
skickningen: Josef anger detta bero på dels det ringa antalet,
dels rädslan för repressalier från den ungerska polisen.

I den mån någon skulle dyka upp eller eljest låta höra av
sig, har Josef lovat bevakas vårt intresse.

3. Jag har jämväl gripit tillfället att åvägabrunga
diskret kontakt med en grupp om 7 tysk-ungerska krigs-
fångar, som tillsammans med 48 olycksbrottare i november

anlände till Ungern; av de senare sitta 5 alltför i fäng-
else, under det att de 43 ha bosatt sig här i landet. De
7 - som den 20 dennes lämnade Ungern t.v.b. till Väst-

Tyskland - hade emellertid intet av intresse att berättas,
enär de blott vistats i europeiska Sovjetunionen och varit
samma endast med tyskar, ungrare och rumäner. Anledning

saknas alltså att via Bonn upöka dem för vidare utfråg-
ning. A toutes fins utiles behåller jag dock t.v. deras
tysklandadresser.

4. Katz menar, att en nästan lika effektiv "radio-
appell" som på ungerska via RFE i stället kunde ske på
engelska via BBC; en sådan skulle möjligen vara ägnad att

väcka mindre missstänksamhet hos ungerska vederbörande.
5. Katz och Josef säga mig att de, närhelst ett

- forts. -

riskfritt tillfälle därtill yppade sig, under samtal med sina ungerska stamfränder plägade föra på tal händelserna här 1944 - 45, varvid samtalet ofta fölle på Erwe. Hittills hade dock ingen positiv reaktion eller någon upplysning av minsta värde framkommit. Själv har jag samma erfarenhet. Vare sig jag sammanträffar med gamla vänner och bekanta från min förkrigstid här eller med nya förbindelser, föra dessa ofta själva in samtalet på händelserna här 1944 - 45 och därmed på Erwe. Utan att någonsin ha ställt onödiga frågor har jag fått till livs blott en mängd hypoteser och fantasier men aldrig något av värde.

Den tillgivne

G. Bauda

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET
—
sjöborgsutredningen

STOCKHOLM 2 februari 1959.

Strängt förtroligt.

N:o

8 BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P

2

Eu^I

Gar
Broder,

Vi håller för närvarande på att inom departementet göra en sammanställning av samtliga vittnesmål i Wallenberg-ärendet. Från de tidigare ganska omfattande vittnesmålen har borttagits alla oväsentligheter och omfattar vittnesmålen nu endast fakta rörande Wallenberg. Dessa vittnesmål undertecknas därefter av den som gjort utsagan och legaliseras därefter vittnesmålet av notarius publicus. Såsom exempel på ett fullständigt vittnesmål med legalisering medsänder jag en av tyske medborgaren Supprian avgiven förklaring.

Enligt tysk lag behöver icke originaldokumentet deponeras hos notarius publicus, då legaliseringen avser endast den egenhändiga namnteckningen och vederbörandes identitet. Jag förmodar att liknande bestämmelser gäller i Österrike. Därest så icke skulle vara fallet, får originaldokumentet eller kopian under inga förhållanden deponeras hos notarien, utan får vi i så fall nöja oss med en vanlig bevittning av namnteckningen. Jag bifogar utkast till vittnesmål att undertecknas av Ernst Huber, Victor Hahn, Richard Gamillschegg och Wolfgang Richter. Till Hubers vittnesmål har fogats trenne bilagor med kommentarer till Hubers utsaga, vilka jag får be Dig särskilt beakta.

Samtliga vittnesmål har inletts med en standard-

Förste Beskickningssekreterare Braunerhielm,

W i e n .

— — — — —

exp. 2/2-56
93.

fras, vilken givetvis innebär att vederbörande går med på att dokumentet ifråga får publiceras och användas gentemot sovjetryska myndigheter. Skulle mot förmodan någon icke gå med härpå, får Du uttryckligen meddela mig detta.

(Gunnar Lorentzon)

P.S. Det är givet att de olika vittnena få vidtaga de sakliga och språkliga ändringar i sina vittnesmål som äro påkallade.

Huber beträffande Voss.

Av Pelkonens och Hilles berättelser framgår att det bör ha varit amiralen Krafft och inte amiralen Voss, som vid denna tidpunkt, juli 1947, var Pelkonens och Stahels cellkamrat.

Utfråga Huber noggrant beträffande denna uppgift. Är Huber det minsta osäker beträffande uppgiften om Voss, bör dennes namn utelämnas i vittnesmålet. Efter som såväl Voss som Krafft voro amiraler, kan Huber ha förväxlat de båda namnen.

Huber beträffande Hille.

Hille säger själv beträffande sin återtransport från Krasnogorsk till Moskva: "I läger 27/II Krasnogorsk satt jag till den 1 februari 1948, då jag överfördes till Lefortovskaja-fängelset. Där fick jag finnan Pelkonen som cellkamrat." Hille säger överhuvudtaget inte något om att förhör med honom angående Wallenberg och Langfelder skulle ha skett vare sig i Krasnogorsk eller Moskva.

Hubers uppgift beträffande Hille kan vara ett slutledningsfel: Eftersom han själv och Pelkonen förhörts angående Wallenberg och Langfelder, måste också Hille ha blivit hörd, eftersom denne också suttit tillsammans med Langfelder.

Hubers uppgift på denna punkt måste således kontrolleras med största noggrannhet.

1. Beträffande Pelkonen:

På vilket språk förde Huber sina samtal med Pelkonen?

2. Beträffande Stahel:

I avsnittet förande Pelkonen talar Huber om att Pelkonen suttit tillsammans med bl.a. Stahel.

Beträffande Wladimir säger Huber bl.a. att han där satt tillsammans med Stahel och att han för denne och de övriga i cellen (bl.a. Victor Hahn och generallöjtnant Schmidt) berättat om Wallenberg och Iengfelder.

Har Huber och Stahel inte diskuterat Pelkonen? Huber måste ju vara medveten om sambandet mellan dessa båda eftersom han beträffande Pelkonen säge att denne under 1947 satt tillsammans med Stahel och Voss.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Lorentzon/DS
8/2

HEMLIG

Statsp.int.Thulin,

f.k.

G. m. a. Lundberg

Broder,

STOCKHOLM
Stockholm den 2 februari 1956¹⁹Strängt förtroligt.

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MÅL.

Eu^I

Åberopande handbrev den 23 januari 1956 kan jag omtala, att Scheuer synes vara den ende österrikare, som vi ha spår på. Utöver vad som tidigare meddelats Dig om Scheuer vill jag tillägga, att uppgiftslämnaren som synes vara en tillförlitlig person, nu erinrat sig att Scheuers förnamn sannolikt är Otto. Han skulle vara född omkring 1895, gift, till yrket radioingenjör och under kriget tillhörde han Abwehr, där han tjänstgjorde som radioexpert. Uppgiftslämnaren vill fortfarande minnas, att Scheuer varit bosatt i Wien, antinge på Windmühlgasse 11 eller Porzellangasse 10 (?). Före kriget lär Scheuer ha haft en radioaffär i Wien. Scheuers svåger lär ha varit direktör för lantbrukshögskolan i eller nära Wien (möjligen Kahlenbergerdorff).

Uppgiftslämnaren har beskrivit Scheuer på följande sätt: medellängd, relativt rund ansiktsform, mörkt hår och troligen mörkbruna ögon.

Uppgiftslämnaren har förordat stor försiktighet beträffande Scheuer, då denne av sina kamrater miss-tänktes för att vidarebefordra uppgifter till ryska verdbörande. Om man kombinerar dessa uppgifter om Scheuer med dem i Wien-beskickningens skrivelse nr 846 20.12.55 lämnade om en Walther Scheuer, så tyder dessa senare uppgifter på att denne, som varit direktör i Telefunken, kan vara identisk med Otto Scheuer.

Våra erfarenheter har nämligen visat, att en uppgift om en person, som exempelvis skulle ha varit di-

Förste Beskickningssekreterare Braunerhielm,

W i e n .

exp. 2/2-56
2/3.

rektör i Telefunken, i själva verket haft en radioaffär, där han sålt Telefunkens produkter.

Måhända kan Du med ledning av vad vi nu ytterligare inhämtat om Scheuer kunna spåra denne. Du är givetvis oförhindrad att meddela våra vänner i inrikesministeriet uppgifterna om Scheuer. Uppgiftslämnarens namn vill vi helst icke på detta stadium utlämna.

Slutligen kan tilläggas, att de österrikiska krigsfångar eller civilinternerade, som vi väntat på, har återkommit och saknar således uppgifter om dessa värde för de österrikiska myndigheterna.

(Gunnar Lorentzon)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

jöborgsutredningen

*Wien
Moser**Gaa*

Broder,

./.

./.

./.

Härmed ber jag få översända avskrift av det önskade handbrevet Allard-Lundberg den 4 augusti 1954. Samtidigt ber jag även få översända en av Kumlin gjord promemoria över ett samtal med generallöjtnanten Moser den 4 november 1954, hos vilken kapten Weiss lär ha varit anställd som adjutant. Ävenledes bifogas ett handbrev från Kumlin till Jarring den 4 april 1955 angående Weiss. Vid samtalet med Weiss kan Du säkert även utnyttja Hammar-skjöld's promemoria, daterad i Wien den 31.12.51 angående upplysningar om Moser. Denna promemoria återfinner Du säkert på beskickningens dossier.

(Gunnar Lorentzon)

Förste Beskickningssekreterare Braunerhielm,

W i e n .

- - - - -

Stockholm 2 februari 1954

Strängt förtroligt. 3 bil.

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MAL.

P

2

Eu^I*sep. 2/2-56
AB.*

Avskrift av avskrift.

Strängt förtroligt.

P. M.

angående samtal med generallöjtnanten Moser.

M. berättade, att han i juli 1944, då han var chef för en armékår på fronten i Ryssland, tillfångatogs i avsnittet mellan Bug och Weichsel. Efter några summariska förhör bakom fronten, fördes han med flyg till Moskva, där han insattes i Butyrka-fängelset. I sistnämnda fängelse kvarhölls han endast några få dagar, varefter han överfördes till Lubianka. Här utsattes han för en serie förhör utav NKVD-tjänstemän, som utfrågade honom om militära ting. Förhören ägde rum nattetid, vanligtvis mellan midnatt och kl. 5 på morgonen. M. vägrade emellertid att lämna några upplysningar och hänvisade till Haag-konventionens bestämmelser. Efter omkring fyra veckor förelades han att skriftligen besvara en fråga angående Hitlers avsikter med avseende på luftvapnets användande under fälttåget mot Ryssland.

När han förelades denna precisa fråga, svarade M., att han icke kunde tala om militära ting med polistjänstemän utan endast med en officer av samma rang som han själv innehade, d.v.s. generallöjtnants rang.

Efter några dagar kallades M. till förhör inför en person i rysk generallöjtnantsuniform, som M. av samtalet att döma ansåg verkligen vara en högre officer. När denna till honom ställde samma fråga, hade han för det första invänt, att han icke vore flygofficer och följaktligen icke vore insatt i flygstrategiska förhållanden; för det andra hade han ställt en motfråga till den ryske generallöjtnanten, nämligen vad denne skulle svara, om han på motsvarande sätt tillfrågades om Stalins avsikter i fråga om flygets roll i kriget mot Tyskland. Den ryske generallöjtnanten hade då medgivit, att frågan ur militär synpunkt vore föga rimlig. På M:s fråga hade han försäkrat, att M. inom 14 dagar komme att överföras till ett krigsfängelägar. På M:s begäran hade han sagt, att han gäve sitt hedersord som rysk officer, att så skulle ske. När de 14 dagarna förflutit utan att något hände,

hade M. återopat generallöjtnantens hedersord, vilket haft till följd, att han inom få dagar överfördes till krigsfängelägre 20 B utanför Moskva (augusti 1944).

I krigsfängelägre 20 B kvarhölls M. under två månader, d.v.s. till oktober månad 1944. Härifrån överfördes han vid nämnde tidpunkt till officerslägre Suzdal, i vilket han vistades i över tre år, nämligen till julen 1947. I Suzdal-lägre vistades huvudsakligen officerare, som tillfångatogs vid Stalingrad.

(M.kunde ej erinra sig numret på cellen)
R.K-n.

Vid jultiden 1947 fördes han åter tillbaka till Lubianka-fängelset i Moskva, där han inhystes i en cell i tredje våningen. Som cellkamrat hade han en dansk läkare vid namn Thomsen. Denne Thomsen, som enligt M. uppgivit sig vara trefaldig doktor (i medicin, biologi och filosofi), hade som representant för danska Röda Korset i juni 1945 kommit till Berlin med en biltransport livsmedel men efter kort tid tagits av ryssarna och sänts till Ryssland. Enligt vad Thomsen berättat för M., hade med samma transport följt en annan dansk, nämligen operasångaren Helge Rosvaenge, som varit anställd vid Berlins statsopera. M. beskrev Thomsen såsom medelstor, mörk och till åldern 36 år.

I Lubiankas tredje våning satt M. tillsammans med Thomsen under cirka 6 månader, nämligen till juni månad 1948. Under denna tid uppnådde han en viss kontakt med en rysk fångvaktare, som bland annat distribuerade maten genom en lucka i dörren. Denna fångvaktare kunde några ord tyska och han erbjöd sig att lära M. litet ryska mot det att han finge förkovra sin tyska. På detta sätt upprätthölls under dessa månader ett slags konversation mellan M. och fångvaktaren, som bland annat omtalade för M., att som fånge i cellen bredvid, där M. och Thomsen sutto, befunno sig en engelsman, en agent i Secret Service. Fångvaktaren hade vidare sagt, att litet längre bort i korridoren befunno sig en bulgarisk diplomat samt vid slutet av korridoren en svensk. M. kunde icke erinra sig, om fångvaktaren angivit, att svensken suttit i sista eller näst sista cellen vid ändan av korridoren. Han hade icke sett några av de fångar, som vakten under samtalen refererat till. Ej heller hade han genom knackningssystemet fått några närmare upplysningar om deras identitet.

I juni 1948 hade M. tillsammans med ett antal tyska

officerare, däribland 12 generaler, förts med flygplan från Moskva till Warschau, där de utlämnades till de polska myndigheterna. Under flygfärden hade de, för att underlätta bevakningsmanskapets uppgift, haft händerna sammanbundna på ryggen. Krigsfångetiden i Polen hade varat från juni 1948 till slutet av december 1953, då M. frigivits tillika med ett stort antal andra fångar. Han hade i Polen vistats i läger i olika delar av landet, bland annat i Lublin, Kolm och under de senaste åren i ett läger 15 kilometer utanför Warschau.

Under det sista året av krigsfångenskapen i Polen hade en egendomlig episod inträffat, som M. relaterade på följande sätt. I juni 1953 hade han helt oväntat förts in till Warschau och i någon av regeringsbyggnaderna mottagits av en elegant klädd dam, som beskrivits såsom maka till en statssekreterare. Denna dam hade sagt till M., att utanför huset stode en bil, som i fortsättningen komme att ställas till hans förfogande tillika med en komfortabel bostad, om M. ville acceptera att antaga en högre befattning i polska armén. Man visste genom studier i hans antecedentia, att han genomgått höga krigsskolor och vore en framstående militär fackman. Man visste också, att hans maka bodde i södra Bayern under små omständigheter men man vore villig att föra henne till Polen, så att makarna skulle kunna bo tillsammans. På detta erbjudande hade M. frågat den okända damen, om hon skulle gilla en polsk officer, som på motsvarande sätt toge anställning i ett annat lands krigsmakt. Hon hade svarat, att hon antagligen icke skulle gilla ett sådant uppförande, men att det i Tysklands fall låge annorlunda till, eftersom Tyskland vore sönderslaget och delat i två delar. Då M., trots dylika invändningar, icke visat sig intresserad, hade hon sagt, att erbjudandet efter en vecka skulle komma att upprepas, och hon hoppades, att M. under mellantiden skulle grundligt överväga saken. M. hade sedermera i ytterligare två repriser med jämnt en veckas mellanrum förts till den ifrågasvarande damen med samma negativa utgång som vid första besöket. Vid jultiden 1953 hade han sedermera, såsom ovan nämnt, frigivits utan några villkor.

Tillfrågad av mig sade sig M. aldrig ha hört namnen Hille, Hofstetter, Loyda, Langfelder, Stahel, Kräft, Pelkonen, Roedel, Supprian, Wallenberg, Wallestein, Zoltan de Rivo, Gentz och Stühler.

När jag nämnde namnet Huber, sade M., att en SS-man med detta namn befunnit sig i lägret Suzdal. Denne hade i det civila livet varit Oberregierungsrat eller Regierungsrat. När ryssarna uppdagat, att han var en SS-man, hade han sänts bort från lägret, och M. visste icke, vad som blivit av honom.

Wien den 4 november 1954.

undert. R. Kumlin.

P.S. Såsom beskickningen i Wien vid flera tillfällen inberättat (hbr Belfrage/Dahlman 16.1.52 bil. 3, hbr Belfrage Dahlman 6.2.52 (samtal med Kleewein och Wurm), hbr Lorentzon/Carbonnier 8.8.52 (bil. 1 och 2), har den under samtalet nämnde danske operasångaren befunnit sig i Ryssland. Det kan tilläggas, att han för närvarande sjunger i Wien, där han också utövar lärareverksamhet.

R.K.

Avskrift av strängt förtroligt handbrev
från envoyén K u m l i n, Bonn, till
utrikesrådet J a r r i n g, dagtecknat
den 4 april 1955.

Åberopande Ditt handbrev den 11 februari 1955
ävensom meddelande från departementet i särskild ordning den
30 sistlidna mars ber jag få meddela, att generallöjtnant
Moser numera skriftligen meddelat mig följande angående
Martin Weiss m.m.:

Der Hptm. Martin Weiss kam am 25.7.44 mit mir in
russische Kriegsgefangenschaft. Vor einiger Zeit hatte ich
von seinem Bruder, Gutsbesitzer Weiss in Lassee, Bezirk Wien,
Nachricht, dass er sich noch in russischer Kriegsgefangenschaft
befindet.

Ich habe inzwischen an verschiedene Kameraden ge-
schrieben, die auch vor nicht allzu langer Zeit aus Russland
zurückkamen, ob diese vielleicht etwas wissen über Schwedische
Staatsangehörige, die noch in R. zurückgehalten werden.

Ich konnte nur in Erfahrung bringen, dass im Oktober
1953 sich im Lager Tscherbakov bei Ribinsk Angehörige von
13 Nationen befanden, u.a. Norweger und Finnen, ob sich auch
Schweden dort befanden, konnte mein Kamerad nicht bestimmt
angeben, da ja die Nationen in den Lagern meist von einander
abgesondert gehalten werden. -

Vielleicht weiss die Suchstelle des Roten Kreuzes
in Salzburg Näheres, da in Tscherbakov viele Österreicher
waren."

Vad beträffar fältmarskalken Schörner ha vi före-
tagit vissa sonderingar beträffande lämpligheten av att approach
ra denne omstridde person. Ehuru sonderingarna icke gett
entydigt utslag, anser jag dock numera icke något avgörande
hinder föreligga mot att söka kontakt med vederbörande. Jag
skall så snart som möjligt återkomma beträffande resultatet.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD.)

Från Berlin

Avsant dentelex / 19 kl.

Inkom den 3 / 2 19 56 kl. 1655

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 6: B		5
Avd. P	Gr. 2	Mål. Eu I

Pol.

ME

5.

Gaa

Edert chiffer 7.

För Kabinettsssekreteraren från Tamm.

Gentz identisk, Rapport avlätes morgondagens kurir. Kuhn^v nervsjuk och kan tills vidare ej mottaga besök från utomstå-
ende.

Tamm.

396
KUNGL. SVENSKA
GENERALKONSULATET

utgift för bevittnande
av förhørsprotokoll.

Hamburg den 30 januari 1956.

N:r 59

P 2

1 bil.

PROTOKOLL
29 JUNI 1956
EK.

INK. F. ...	
D. No 104 59	
30 JAN 1956	
P	2 Ek I

Pr. till utskottet L.

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Härmed får jag vördsamt insända debetbesked BK
nr 151 å DM 20.80, ^{2 129.15 kr. 25.82} utgörande kostnaderna för jämlikt
underhand erhållen instruktion anskaffad notariell be-
vittning av namnunderteckning å ett förhørsprotokoll.

N.-E. Ekblad
(N.-E. Ekblad)

21284
55/56

Schulz Fk Ö. bek. utgifter kr. 25.82 L.

BORNSCHEIN.

Se tid.urklipp från "Se", nr 5
den 3 - 10 februari 1956.

XXIII

32

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln, den 2 februari 1956.

Strängt förtroligt.

3 bil.
(i 3 ex. varde)

HEMLIG

Lorentzon/DS
9/2

a + b
Statsp.int.Thulin,
f.k.
H. Lundberg.
exp. 16/2-56
fr.

PK 2 aa

Broder,

. / 3

I anslutning till mitt handbrev den 30 nästlidna januari ber jag få överlämna tre av herrar Lundström och Kalhorn uppgjorda promemorior avseende dels samtal med Heinz-Helmut von Hinckeldey och Horst Kitschmann, dels viss genom Suchdienst i München erhållen adress-uppgift.

Din tilläggsone
Arne S. Lundberg

Herr Kabinettssekreteraren Arne S. Lundberg,
Utrikesdepartementet.

✓

Strängt förtrolig.

PH

P. M.

angående samtal med tyske medborgaren, förre majoren Heinz-Helmut von Hinckeldey, hållet på Versorgungskrankenhaus i Bad Tölz den 29 januari 1956.

Utöver de uppgifter von Hinckeldey lämnat i sin med namnunderskrift bekräftade utsaga meddelade han följande.

I Lefortovskaja-fängelset lärde sig fångarna varandras namn och adress utantill eller skrev upp sådana uppgifter på linnelappar. Von Hinckeldey kände till, att Roedel hade skrivit sådana uppgifter på en linnelapp, som han sytt in i ärmen på sin jacka. Denna lapp blev emellertid vid något tillfälle upptäckt.

Von Hinckeldey var ej vid något tillfälle i förhör angående Wallenberg.

Enligt von Hinckeldey skall Dietsl och von Rantzau troligen vara döda. Den senare skulle ha avlidit i Inta. Angående von Rantzau torde en österrikisk medborgare, f.d. översten Robert Tarbuk, Gärtnerstrasse 10, Linz a/Donau, kunna lämna upplysning. Det kan nämnas, att Tarbuds broder uppgivits vara en mycket känd automobilhandlare i Wien.

Von Hinckeldey omtalade vidare, att general Stahel troligen avlidit i Wojkovo i november 1955. Kroner har troligen avlidit i Wladimir. Vidare är Röstel och Tillessen också troligen avlidna.

Beträffande de fångar, som suttit i den cell, som låg under von Hinckeldeys cell upplyste han, att Haus varit underofficer och nu bosatt i Uerdingen och att dennes cellkamrat von dem Böckemhoff skulle vara återvänt under adress Erke bei Dortmund.

Beträffande den upprättade redogörelsen om Lefortovskaja-fängelset hade von Hinckeldey erinringar att lämna i följande avseenden.

De nämnda ryska officerarna Weindorf, Daniel och

✓
Solowov utgjorde en förhörsavdelning, till vilken hörde även majorerna Kobljanski och Asinkretow. Alla tillhörde "Innenministeriums Büro für Gegenspionage".

Lefortovskaja-fängelset låg intill en statlig motorprovvningsanstalt.

Vakterna i fängelset hade inga sittplatser utan fick ständigt vara i rörelse under sin tjänstgöring.

Mellan flyglarna fanns i varje etage ett stort fönster, som hade de ungefärliga dimensionerna 3 x 4 meter, indelat i smårutor. Utanför dessa fönster fanns en brandstege, som längst ned var omgärdad med en trälåda omkring vilken taggtråd var anbringad.

Var 10:e dag fick fångarna bada, då en liten tvåbit utdelades.

Toalettvål fick man i övrigt blott var annan månad.

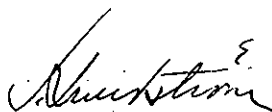
Angående fångarnas förflyttningar uppgav von Hinckeldey, att man ej kunde finna något system härvidlag. I en del celler utbyttes fångarna ofta, medan andra fångar fick sitta tillsammans under lång tid.

Slutligen riktade von Hinckeldey uppmärksamheten på en artikel i den i Wien utkommande veckotidningen "Die Wochenspresse" Nr. 49 av den 3.12.1955 (sid. 10). I denna artikel lämnar en återvänd fänge, Dr. Raphael Spann, uppgifter om Wallenberg.

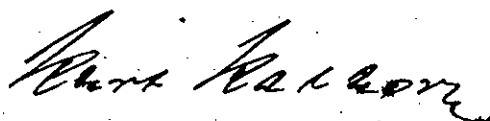
Von Hinckeldey har gjort ett utdrag ur artikeln och därifrån antecknat:

"In diesen Tagen erfahre ich auch vom Schicksal des schwedischen Diplomaten Wallenberg. Jahrelang lebte er als Schützer der Unterdrückten in Budapest, half, wo er konnte, stellte immer wieder Schutzpässe für Verfolgte aus. Hunderte von Menschen verdanken ihm ihr Leben. Die Russen lohnten seinen Einsatz schlecht. Als sie 1945 die ungarische Hauptstadt eroberten, nahmen sie den Schweden fort. Jahre später sitzt er immer noch in der Lubljanka."

Bad Tölz den 29 januari 1956

S. Lundström

Kurt Kalhorn

Strängt förtrolig.

P. M.

angående samtal med tyske medborgaren förre översten Horst Kitschmann; Piding bei Reichenhall, Dorfstrasse 26, hållet den 30 januari 1956.

Förutom de uppgifter, som Kitschmann lämnat i sin med namnunderskrift bekräftade utsaga, meddelade han vid samtalet följande.

Scheuer är född omkring år 1898 och var utan tvivel österrikisk medborgare, troligen född i Wien och bosatt där. Som adress hade han angivit Porzellangasse 48, Wien, där han bedrivit egen rörelse inom radiobranschen med reparationsverkstad. Hans far skulle ha varit universitetsprofessor (Germanist) i Wien, och innehade senare egen bokhandel. Denna torde enligt Scheuers beskrivning för Kitschmann ha legat på Universitäts-, Alser- eller Währingerstrasse, troligen inte långt från Schottenring.

Scheuer har berättat att han är far till tre söner.

Kitschmann beskrev Scheuer vara cirka 170 cm lång, kraftig kroppsbyggnad, oval nästan rund ansiktsform med "brutala drag", bruna ögon och mörkt hår (klippt som "borste").

I fängelset hade Scheuer gjort gällande, att han led av reumatism. Av denna anledning hade han ej gått ut på promenadgården. Kitschmann och även Richter misstänkte emellertid, att han framhållit sjukdomen som en förevändning att under tiden ostört kunna uppsöka kommissarierna för att för dem berätta vad som omtalats i cellen.

Enligt Kitschmann torde Scheuer strax före eller i början av kriget redan ha tillhört "Abwehr Wien", vars chef vid denna tidpunkt varit en österrikare, översten greve

✓
Maronya - numera avliden. Kitschmann omnämnde även en annan österrikisk överste, som varit chef för "Abwehr Bukarest" vid namn Rodler, som torde hava känt till Scheuer. Rodler är sannolikt död. Hans hustru bor möjligen i Eggenburg bei Horn, Niederösterreich, där en svåger till Rodler vid namn Vysata är apotekare. Antingen genom fru Rodler eller Vysata torde man kunna få uppgifter om vilka som under överste Rodlers tid varit kamrater med denne, och via dessa kunde man möjligen få närmare upplysningar om Scheuer. Överste Kitschmann bad emellertid enträget, att varken fru Rodler eller apotekaren Vysata av oss skulle få veta något att överste Rodler icke mera finns i livet, då dennes anhöriga hittills icke känner till hans öde. Då apotekaren Rodler av Kitschmann betecknats som en mycket försiktig person, skulle han skriva ett brev till honom, som kan medföras av den, som eventuellt kommer att besöka vederbörande i Eggenburg. Brevet kommer i morgon att personligen överlämnas till oss.

Kitschmann höll det ej för uteslutet, att i varje fall ett mindre antal "Heimkehrer" anmält Scheuer för de tyska myndigheterna för att denne under fångenskapen sannolikt samarbetat med ryssarna. Av denna anledning förmådde Kitschmann att namnet Scheuer kunde vara aktuellt för "Organisation Gehlen".

• Beträffande placeringen i Lefortovskaja-fängelset efter den 28 februari 1947 förklarade Kitschmann, att han satt i den 3:e eller 4:e cellen från trappan räknat. Han och hans cellkamrater hade då knackförbindelser med Renzinghoff, som satt antingen rakt under eller snett under den cell där Kitschmann var placerad.

Att det varit just den 28 februari nämnda år, som Kitschmann införts i cellen, kunde han erinra sig därför, att han trodde sig veta att Röda Armén har en bemärkelsedag just den dagen.

Slutligen förklarade Kitschmann, att general Weidling, såvitt han visste, avlidit under fångenskapen. ✓

Kitschmann trodde också, att amiral Tillesen avlidit under fångenskapen. General Krafft led tidvis av något slags

sinnessjukdom under vistelse i de ryska fängelserna.

Piding bei Reichenhall den 30 januari 1956

S. Lundström

Kurt Kalhorn

✓
Strängt förtrolig.

AL

P. M.

angående en från Suchdienst i München erhållen adress.

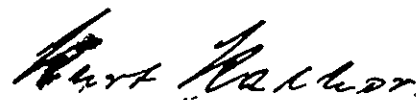
Hengstenberg, Herbert
Överstelöjtnant

född omkr. 1917

Återvänt till
Siegen i/Westfalen, Eisenerstrasse

Berchtesgaden den 31 januari 1956

S. Lundström

Kurt Kalhorn

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Lorentzon/AE

ang. Sjöbergs utredningen

Ad

Svensk,
Helsingfors.

För Engzell från kab.sekr.

Intyg från Pelkonen bör inhämtas under utfästelse att Pelkonens namn och medborgarskap och övriga detaljer ägnade bidra till identifikation icke komma att publiceras eller meddelas sovjetmyndigheterna. Vi behöva Pelkonens vittnesmål huvudsakligen för bedömning av utsagorna från de i mitt hbr den 17 januari berörda personerna.

Cabinet.

STOCKHOLM den 3 febr. 19 56

N:o 3.	CHIFFER BUD	BIL.
--------	----------------	------

INK. D. N:o

AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ¹
-----------	----------	-------------------------

exp. 3/2 del 1620 N

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Lorentzon/AE

ang. Sjöbergs-utredningen

STOCKHOLM den 3 febr. 1956

N:o *20* CHIFFER
BUD

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

pl
Svensk,
K ö l n.

Kalhorn uppmanad för tids vinnande insända material
från München såsom diplomatfrakt direkt hit
Cabinet

exp. 3/2 kl. 1625 N

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Lorentzon/AE

STOCKHOLM den 3 febr. 1956

N:o

CHIFFER

BIL.

BUD

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MAL.

P

2

Eu¹

Lorentzon/DS
8/2

Parafras till
Statsp.int.Thulin,
f.k.

u.Lundberg

Svensk

W i e n

För Anger från kab.sekr.

hbr. Lorentzon/Braunerhielm 2.2.56 återopas.

Primo Av uppgiftslämnaren oberoende nytt vittne
erfarit Scheuer, f. omkring 1898, utan tvivel österrikare
troligen född Wien och ^{tidigare} bosatt Porzellangasse 48, där han
haft egen rörelse radiobranschen med reparationsverkstad.
Scheuers fader skall hava varit universitetsprofessor
(germanist) i Wien och innehade senare egen bokhandel,
sannolikt Universitäts-, Alser- eller Währingerstrasse
nära Schottenring. Scheuer fader till tre söner. Nya
vittnets signalement på Scheuer stämmer exakt med det
tidigare lämnade. Nya vittnet varnar även för Scheuers
pålitlighet.

Secundo Österrikiske översten Rodler som varit chef
för Abwehr Bukarest torde känna Scheuer. Rodler sannolikt
död. Hustrun bor möjligen Eggenburg bei Horn Nieder Öster-
reich, där en svåger till Rodler vid namn Vysata är apotekar
Fru Rodler eller Vysata kunna möjligen lämna upplysningar
om Rodlers kamrater som känna Scheuer. Då nya vittnet be-
tecknat Rodler och Vysata som mycket försiktiga kommer vitt-
net lämna skriftlig rekommendation till den som skall leda
utfrågningen. Vid denna får på vittnets begäran icke om-
nämnas att överste Rodler sannolikt är död. Rekommendatione
kurirsändes snarast.

Cabinet.

Rep.d. 3/2 tel. 16.45 af.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Köln

Avsänt den tel/ex 19 kl.

Inkom den 4 / 2 19 56 kl. 1230

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

dubbel.

Lv

Dnr 9: B		14
Avd. P	Gr. 2	Mål. E. I

2 aa RH

14.

Instruktionen Edert chiffer 16 in fin
utförd.

So. 1.

Kumlin.

Sjöbapstredning.

~~HP 39 I~~
XXIII

Wien den 2 februari 1956.

med PM över samtal med
Walter Brunner.

Nr. 73 1 bil.

HP 1. Strängt förtrolig.

*fråga om den
vackring*

Sau

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

./.

Härmed får jag vördsamt insända uppgifter om samtal med den från sovjettrysk fångenskap återkomne österrikiske medborgaren Walter Brunner, vilken lämnat uppgifter om tre föregivna svenska medborgare Charlie Myrmann - vilken dock numera lär hava frigivits - Artur Tamvelius och Holger Bergström.

Jag får erinra om, att Myrmann tidigare omnämnts av dr Hans Bernert (509 B.9.8.55).

Per Anger

543

No 335

Bil till Besk:ens i Wien skr.nr 73/56.

Strängt förtrolig.

P.M.

Över santal med Walter Brunner den 30 januari 1956.

Walter Brunner, järnvägstjänsteman, född 1922, adress Mussdorferstrasse 53/26, Wien IX.

Anvisning på Brunner har lämnats av säkerhetspoliser

Brunner berättade, att han under ockupationen i sin egenskap av järnvägstjänsteman varit kontaktman för de österrikiska statsjärnvägarna med de amerikanska besättningsmyndigheterna. Han hade därvid lämnat dessa senare vissa upplysningar bl.a. om järnvägstransporter österut. Han häktades av den sovjetryska polisen i februari 1953 och dömdes av militärdomstolen i Baden i maj månad till döden för spionage, men straffet blev i oktober nedsatt till 25 års straffarbete. Den 1 december fördes han över bl.a. Lemberg och Leningrad till Vorkuta, dit han anlände i januari 1954 och sattes i arbete i schakt 3. I januari 1955 överfördes han tillsammans med en större grupp, huvudsakligen tyska fångar, till Inta, där han insattes i läger 4. Ungefär samtidigt överfördes ett hundratal kvinnor samt ett antal sjuka eller mindre arbetsföra fångar från Vorkuta till Abes. Strax efter ankomsten till Inta vägrade de tyska fångarna arbeta och flera av dem hungerstrejkade. De sovjetryska lägermyndigheterna bestraffade emellertid icke denna strejk drakoniskt utan nöjde sig med att överföra strejkledarna till ett annat läger. De sökte intala de kvarvarande fångarna, att deras ledare sattes i ett speciellt hårt straffläger, men det sipprade snart ut uppgifter, att det läger, dit strejkledarna hade förts, icke hade någon strängare regim.

I mitten på mars började de utländska fångarna bortföras från Inta. Kvar där blev blott högst ett 20-tal utlänningar, vilka av ryssarna behandlades såsom statslösa, däribland en svensk (se nedan), två holländare (den ene hette Weirgarten eller Baumgarten och härstammade från Falkenberg i Holland) samt två å tre finnar. Brunner själv fördes i slutet av

mars till Potmar, läger 11, och överfördes därifrån i maj 1955 till ett stort arbetsläger vid Sverdlovsk, där han insattes i läger 1. Huvuddelen av de utländska fångarna där utgjordes av straffdömda tyska krigsfångar. Den 11 oktober anträdde Brunner hemresan till Österrike. Han tillhörde den grupp av "krigsförbrytare", som icke formellt amnesterats men ändå överlämnades till Österrike.

I mitten av februari 1955 träffade Brunner i Inta en person vid namn Charlie Myrmann. Denne påstod sig själv vara svensk och berättade, att hans styvfader hette Ebbe Crona och var bosatt i Sundsvall. Myrmann syntes emellertid hava uppfostrats huvudsakligen i Tyskland. Under kriget studerade han medicin i Wien men inträdde mot slutet av kriget som underläkare i den tyska krigsmakten, förmodligen WaffenSS. Myrmann hade vidare berättat, att han i Wien var nära bekant med en fru Huber, som innehade en firma Huber-Lederwaren vid Rotenthurmstrasse.

Innan Myrmann kom till Inta hade han varit internerad i Vorkuta, där han senast suttit i läger 4. Under senare hälften av februari 1955 fördes han med en grupp på cirka 700 tyskar till lägret Suchar Bes Vodnia nära Moskva. Detta betraktades som ett genomgångsläger och Myrmanns överförande dit tydde på, att han troligen snart skulle frigivas.

Beskickningen har efterforskat ovannämnda läderfirma, vars rätta namn visade sig vara "Wiener Lederwaren zum Rotenthurm" och erfor därvid, att firman ifråga hade upplösts och att huset, där den haft sina lokaler, var utbombat. Förfrågningar i grannhusen gävo emellertid vid handen, att innehavarrinnan, Frau Ilse Huber, numera vore bosatt i Wels. Då beskickningen tog telefonkontakt med henne, meddelade hon, att Myrmann för kort tid sedan återkommit via Friedland och numera är bosatt på adress Lüneburg am Berge 27, Brant, Västtyskland. Enligt fru Huber är Myrmann tysk medborgare.

Brunner har vidare i Inta, läger 4, träffat en svensk, vars förnamn var Artur. Efternamnet hade fallit honom ur minnet.

Denne Artur hade varit byggnadsingenjör vid en svensk firma i Estland, men hade evakuerats till Sovjetunionen 1940. Efter krigsutbrottet mellan Sovjetunionen och Tyskland hade Artur varit i förbindelse med den svenska beskickningen, som då befann sig i Ufa. Strax därefter hade han häktats och hade tydligen suttit i Inta större delen av sin tid som fånge. Han arbetade där såsom arbetsledare och ingenjör och hade ett mycket gott anseende bland medfångarna. Enligt Brunner var han cirka 181 cm lång och hade ett alldagligt utseende, som var svårt att beskriva. Han torde vara över 40 år gammal.

Jag nämnde några vanliga svenska namn för att hjälpa Brunner på traven. Brunner kunde dock icke känna igen något av dessa men sade, att Arturs efternamn hade en typisk skandinavisk ändelse. Jag sporde honom då, om Artur hette Tamvelius och Brunner kände då genast igen detta namn.

Tamvelius hade aldrig för Brunner berättat om andra svenska fångar. Han hade emellertid sagt sig flera gånger hava försökt skicka brev till vänner utanför Sovjetunionen men hade aldrig fått svar, vilket han var bekymrad över. Brunner hade då föreslagit honom att på försök skriva till en österrikisk kvinnlig parlamentsledamot i Wien, fru Ferdinanda Flossmann, vilken Brunner visste icke hade någon som helst förbindelse med Sverige och vars namn därför hos ryska censuren knappast kunde väcka några misstankar.

Fru Flossmann, vilken representerar socialdemokratiska partiet och för övrigt deltog i den österrikiska parlamentsdelegationens studieresa till Sovjetunionen i höstas, har på förfrågan förklarat, att hon icke mottagit något brev från någon fånge i Sovjet. Hon lovade emellertid kontakta beskickningen, därest hon skulle få något sådant brev.

Jag frågade Brunner, om han kände någon person vid namn Bergman, Bergström eller dylikt, varpå Brunner genast svarade, att han erinrade sig en Holger Bergström, vars namn dittills hade fallit honom ur minnet. Denne Bergström hade han dock icke närmare talat med. Såväl Tamvelius som Bergström hörde till den lilla grupp utlänningar, som ryssarna behandlade såsom statslösa och som fingo stanna kvar i Inta, när övriga utländska fångar evakuerades därifrån.

Denne Artur hade varit byggnadsingenjör vid en svensk firma i Estland, men hade evakuerats till Sovjetunionen 1940. Efter krigsutbrottet mellan Sovjetunionen och Tyskland hade Artur varit i förbindelse med den svenska beskickningen, som då befann sig i Ufa. Strax därefter hade han häktats och hade tydligen suttit i Inta större delen av sin tid som fånge. Han arbetade där såsom arbetsledare och ingenjör och hade ett mycket gott anseende bland medfångarna. Enligt Brunner var han cirka 181 cm lång och hade ett alldagligt utseende, som var svårt att beskriva. Han torde vara över 40 år gammal.

Jag nämnde några vanliga svenska namn för att hjälpa Brunner på traven. Brunner kunde dock icke känna igen något av dessa men sade, att Arturs efternamn hade en typisk skandinavisk ändelse. Jag sporde honom då, om Artur hette Tamvelius och Brunner kände då genast igen detta namn.

Tamvelius hade aldrig för Brunner berättat, om andra svenska fångar. Han hade emellertid sagt sig flera gånger hava försökt skicka brev till vänner utanför Sovjetunionen men hade aldrig fått svar, vilket han var bekymrad över. Brunner hade då föreslagit honom att på försök skriva till en österrikisk kvinnlig parlamentsledamot i Wien, fru Ferdinanda Flossmann, vilken Brunner visste icke hade någon som helst förbindelse med Sverige och vars namn därför hos ryska censuren knappast kunde väcka några misstankar.

Fru Flossmann, vilken representerar socialdemokratiska partiet och för övrigt deltog i den österrikiska parlamentsdelegationens studieresa till Sovjetunionen i höstas, har på förfrågan förklarat, att hon icke mottagit något brev från någon fånge i Sovjet. Hon lovade emellertid kontakta beskickningen, därest hon skulle få något sådant brev.

Jag frågade Brunner, om han kände någon person vid namn Bergman, Bergström eller dylikt, varpå Brunner genast svarade, att han erinrade sig en Holger Bergström, vars namn dittills hade fallit honom ur minnet. Denne Bergström hade han dock icke närmare talat med. Såväl Tamvelius som Bergström hörde till den lilla grupp utlänningar, som ryssarna behandlade såsom statslösa och som fingo stanna kvar i Inta, när övriga utländska fångar evakuerades därifrån.

4/2

✓

KUNGL.

SVENSKA AMBASSADEN

Helsingfors den 3 februari 1956.

Strängt förtroligt.

13/2-56

Hon Bengtzell

AL 2 av

Broder,

Det ser ju ut som om frågan om Pelkonens vittnesmål skulle krånglas till av utrikesministeriet. När jag fick Ditt ~~brev~~ ^{besked} den 27 januari blev jag litet konsternerad, när jag icke kände till Pelkonen. Min första tanke var att ta kontakt med Gabrielson, poliskommendören, som tidigare blivit uppmanad söka få fram något av hemvändande. Jag förstod emellertid att Du i Ditt brev tänkte på vad Senex skrev in fine av bilagan ett, ehuru där bara står att jag anhållit om uppgifter, ej att jag fått.

Som Du säkert är medveten om ha vederbörande här väl reda på våra forskningar angående Wallenberg. Det ha de vid mina tidigare förfrågningar klart ådagalagt. Dem jag talat med förut ha varit Wuori, Seppälä och Gabrielson samt Törngren, då han var utrikesminister. Dessa ha tagit det som en självklar sak att hjälpa oss och ha lovat all sekretess.

Nu kom det plötsligt detta nya moment. Efter instruktioner gick jag till Seppälä - utrikesministern är i Köpenhamn - och sade honom, att det skulle finnas en Pelkonen, som torde ha uppgifter om någon svensk i Sovjet. Seppälä sade sig ej känna till det och undrade hur vi visste det, vartill jag sade att jag från Stockholm ombetts fråga och ej kände saken närmare. Han sade genast, att vi väl syftade på Wallenberg och det sade jag mig icke kunna förneka. Han ville genast höra efter, gick till telefon och talade med en tjänsteman, som hade hand om dylika uppgifter. Denne ombads ge besked om vad som fanns. Seppälä föreföll helt tillmötesgående. Efter någon timma ringde avdelningschefen Enckell mig och sade ungefär följande:

Det fanns ett protokoll över förhör med Pelkonen. Denne visade sig vara troligen psykopat eller rubbad och hade haft svävan-

Kabinettssekreteraren A. Lundberg,

U t r i k e s d e p a r t e m e n t e t.

545

AL

de uttalanden. Han hade aldrig träffat Wallenberg, men suttit i cell med en Langfelder, som kände Wallenberg. Allt var så svävande att man ej fäst större vikt därvid. Så tillade Enckell, att man förstått, att man i Sverige tänkte publicera resultatet av undersökningarna om Wallenberg, och då ville utrikesministeriet uttala en bestämd önskan, att inga uppgifter toges med, som stammade från Finland. Han hoppades att detta skulle respekteras och sade, att uppgifterna om Pelkonen lämnades på sådant villkor.

Jag sade mig icke känna till om publicering var avsedd, vartill Enckell svarade att det hade man förstått av antydningar från Gripenberg. På min fråga var Pelkonen fanns nu sökte E. få uppgift ur papperen, men hittade ej sådan. Om vi ville ha mera upplysningar skulle han söka åstadkomma sådana, dock på förut nämnt villkor.

Utan att ingå mera på saken sade jag mig skola framföra hans önskemål till Stockholm.

Denna ministeriets inställning har jag ej hört förut. Den torde väl bero på att man är rädd för att om uppgifter från Finland publiceras det skall bli svårare att få hem finnar från Sovjet. Det förefaller mig nu svårt att gå direkt på P., även via Senex. Enda möjligheten synes mig nu vara att diskutera möjligheterna med utrikesministeriet. Min tro är, att detta nya påhitt kommer från Enckell, som ju varit några år i Moskva och även är allmänt "strong". Det är troligt, att vi kan få ytterligare uppgifter om och av Pelkonen, men vi kan väl ändå inte skaffa intyg av honom och legalisera sådant emot UM:s önskan.

Jag gör nu ingenting i saken tillsvidare.

*Jag var mycket förvånad över att E. talat så starkt
i Telenors men det var mig mycket anbringat!*

*Hin tungt
Frösta Engqvist*

✓ 4/2

p.t. München den 3 februari 1956.

Utdrag /sid.2/
t. Hr Hedin

bil.

~~HEMLIG~~
Lorentzon/DS a
9/2 Statsp. int. Thulin,
f.k. u. Lundberg

Strängt förtroligt.

Broder,

I anslutning till vår P.M. den 30 januari 1956 ber jag här
med få översända det däri omtalade brevet till apotekaren Vy-
sata från överste Kitschmann.

Samtidigt kan jag meddela, att vi vid besök den 2 dennes
på Suchdienst i München, i motsats till tidigare negativa
besked, fått reda på att en viss Drewing, Adolf, född den 20/8
1902, återvänt från fångenskapen till uppgiven adress: Kassel,
Frankfurter Str. 62. Vi undersökte genast om han kunde nås per
telefon i avsikt att utröna, om han möjligen var bortrest till
någon kurort - vilket visat sig vara ett vanligen förekommande
förhållande just nu beträffande våra intervjuobjekt - men
någon abonnent med angivna namn fanns ej på denna adress. Vi
ha därför placerat in honom i vårt närmaste besöksprogram, som
har fått detta utseende:

1) Graf Adelmänn i Adelsmannsfelden

2) Steltzer i Frankfurt a/Main

3) Hille i Frankfurt a/Main

eventuellt därefter, beroende på temperaturförhållandena,

4) Armster i Wiesbaden och

5) Bentivegni i Trier, eller möjligen

4) Drewing i Kassel.

Tyvärr måste vi räkna med, att det kanske inte går att nu
träffa alla på deras kända bostadsorter i tur och ordning en-
ligt vårt program. Det förefaller nämligen, som förut nämnts,
att många^{av} de som återvänt med oktobertransporterna nu befinna sig
på kuruppehåll. Som exempel kan nämnas general Mohnke (aus Ham-
burg), som vi fullkomligt av en tillfällighet träffade i Hin-
tersee bei Berchtesgaden.

skreteraren G. L o r e n t z o n ,
t o c k h o l m .

Vid vårt nämnda besök på Suchdienst framställde vi även frågan beträffande Waffen-S.S.-arkivet. Som svar meddelades, att arkivet, som tidigare varit beslagttaget av amerikanarna, nu lär befinna sig under följande adress:

Bundesarchiv, Zentrale Nachweisstelle, Kornelimünster bei Aachen, Alte Abtei.

Jag bifogar här de tidigare översända 6 st fotografier. Bland dessa fastnade Paul Biedermann, som vi i går uppsökte i Bad Aibling, för nr 5 B. Han förklarade därvid, att om något av fotografierna skulle föreställa Walther, så måste det vara nr 5 B. Att Biedermann inte mera bestämt kunde säga, att det var just detta fotografi, berodde därpå, att Walther, liksom övriga fångar i lägret, uppträtt med helt kortklippt hår (kahlgeschoren). Inget av de övriga fotografierna företedde enligt Biedermann någon likhet med Walther. Biedermann förklarade, att ett från Tyskland avsänt paket till Walther borde adresseras på följande sätt:

(Egor Alexander) Walther, Postschliessfach 5110/37, Moskau.

Från Suchdienst i München upplystes att ryssarna numera vägra taga emot paketförsändelser till tyska fångar i Ryssland under hänvisning till, att fängelserna och lägren nu är tomma på sådana personer.

I förtrolighet upplystes emellertid från Suchdienst, att man ändå lyckats sända mindre antal paket, vilket ordnats genom Suchdienst i Hamburg, som då anlitat sig av den ryska resebyrån Intourist i Berlin.

Vi ha för avsikt att taga upp frågan med vederbörande i Hamburg, när vi komma dit. - Eller kan denna fråga tidigare lösas genom medverkan av våra generalkonsulat i Hamburg eller Berlin?

Under återopande av vårt telefonsamtal denna dag översändes samtidigt underskrivna och vidimerade utsagor från

Major Heinz-Helmut von Hinckeldey,
Överste Horst Kitschmann,
General Wilhelm Mohnke,
Polisattachén Gustav Richter och
Tjänstemannen Ernst Wallenstein.

./1a

./2-6

. /7 Därtill fogas ett av överste Kitschmann undertecknat
förbehåll angående hur hans utsaga får användas.

. /8 Vidare bifogas en på tyska språket avfattad "Aufzeichnung" (i koncept) innehållande uppgifter, som lämnats av viceamiralen Hanz Erich Voss och även bekräftats av honom. Omständigheterna medgav inte, att uppteckningen kunde renskri-
vas. Enär amiral Voss ej kan erinra sig namnet på den svensk han hört talas om och ej heller kan lämna preciserade uppgifter av betydelse i övrigt, har den bedömningen gjorts, att något bestyrkande inför "Notar" ej f.n. behövde komma ifråga.

. /9 Slutligen närslutes ett tonband innehållande en muntlig förklaring av polisattachén Gustav Richter rörande vad han vet om Wallenberg. Detta band har upptagits på en apparat av märket Grundig Stenorette. I förklaringen har Richter i mera personlig ordalag riktat sig ^{hitt} Wallenbergs moder.

I övrigt arbeta vi med största tillförsikt vidare och försöker låta den stränga kylan så litet som möjligt inverka på arbetstakten. Samma känsla har tyvärr ej vår lånade bil, som vid några tillfällen ej uthärdat kylan, vilket gjort att vi ha blivit fördröja.

Med hjärtligaste hälsningar
från Kallhorn och mig
— Din hängivna
Hen Kallhorn

Hur stort är kallortstillägget? und die Welt

Freitag, 3. Februar 1956 / Nr. 29 / Seite 5

1929

eigen nur wenig an

Flaschen bei dem schar-
Transport zersprangen.
schaftsteil.)

für Kohle und Energie
angeordnet, daß in der
Ost-Berlin wegen des
rt täglich zehneinhalb
einzuhalten seien. Die
sechs bis zwölf und von
t dieser Anordnung sind
Sparstunden um etwa
ängert worden. Während
Benutzung von elektrischen
geräten untersagt und

tunden Verspätung bei der Bundesbahn

Februar. Die vereisten
ndesbahn sind am Mitt-
ag dem Fahrplan nicht
esen. Der Frost vermin-
eitschaft so sehr, daß im
die Züge nur mit sehr
verkehren konnten. Die
hre Ziele durchweg mit
on fünf Stunden; auch
f Stunden mußten hin-

er Bundesrepublik zeigte
leiches Bild. Die Züge
hren, weil keine Loko-
n. Die Fahrgäste froren
l kein Heizdampf mehr
tem drang. Die Wagen
n in die Betriebswerke
eitaus am schlimmsten
im Frankfurter Haupt-
bfahnhof das Auswech-
en besonders schwierig
gleichzeitig den größten
en Bahnhöfe zu bewäl-
nde Beweglichkeit auf
hte die sich in Ketten-
ernde Verspätung.

von
etriebsabteilung in der
Deutschen Bundesbahn,
Jacobsdamm, gab als
Verspätungen die durch
ängere Behandlungszeit
in den Betriebswerken
ugmaschinen vorhanden
gschäftig die längeren
men werden, auch wenn
lägen. Seit vielen Jah-
che Lage nicht mehr er-
immert durch die man-
Personals gegenüber sol-
en Verhältnissen. Es sei
den Ostgebieten stam-
schneller Herr der Situa-
als ihre Kollegen aus
utlich werde bei einer
r Betrieb nach wenigen
g reibungsloser abge-

ste an, die Bundesbahn
hre Züge nicht mehr so
n wie am Mittwoch

eine Beschränkung des sonstigen Stromver-
brauchs auch der Industrie vorgeschrieben.

Wegen einer Stromstörung in Wien mußte
sogar der Wiener Radiosender seine Sendun-
gen einstellen. Straßenbahnen, Stadtbahnen
und die elektrischen Uhren blieben stehen,
und die Haushalte waren bei minus 17,7 Grad
für eine halbe Stunde ohne Strom. Ein drei-
stündiger Brand hat am Donnerstag im Wiener
Kabelwerk Felten & Guilleaume schweren
Schaden angerichtet. Das Feuer brach aus, als
Arbeiter versuchten, eine eingefrorene Was-
serleitung mit Lötlampen aufzutauen. Dabei
fielen Funken auf in Öl gebettete Isolatoren.
Der Schaden wird auf mehr als vier Millionen
Mark geschätzt.

An der Riviera fiel zum ersten Male seit
fünfzehn Jahren Schnee. Auch der Vesuv hat
eine weiße Schneekappe. Paris hatte mit mi-
nus fünfzehn Grad den kältesten 2. Februar
seit 75 Jahren.

die Abfahrtszeit um Stunden zu verschieben,
wolle man den betreffenden Zug ganz aus-
fallen lassen und dafür lieber den an der näch-
sten Stelle auf dem Fahrplan stehenden Zug
pünktlich auf den Weg schicken. Man wolle
„die Ausfälle planmäßig gestalten“.

Keine Gefährdung der Sicherheit

Die größten Schwierigkeiten bei der Bun-
desbahn sollen in dem Augenblick behoben
sein, an dem das Thermometer wieder auf
minus zehn Grad steigt. Bei dieser Tempera-
tur vermag das üblicherweise zum Auftauen
des Eises verwendete Salz wieder wirksam
zu werden. Dann wird es auch wieder ein-
facher sein, die Weichen, Signale und die
übrigen Außenanlagen freizuhalten und zu
pflegen. Uebereinstimmend sind die Eisen-
bahner der Meinung, man könne auch jetzt
schon die Strecken schneller befahren. Man
nehme jedoch lieber Verspätungen von mehr-
eren Stunden in Kauf, als die Sicherheit zu
gefährden. Daß sich trotz des Verkehrs ohne
Fahrplan im ganzen Bundesgebiet kein ein-
ziger Eisenbahnunfall ereignet habe, bestä-
tige die Richtigkeit dieser Haltung.

Auch bei den Nahverkehrsmitteln traten
nach Agenturmeldungen durch den Frost Stö-
rungen ein. In einigen Städten des Ruhrgebie-
tes und in Hannover rissen Oberleitungen von
Straßenbahnlinien, weil das Metall in der
Kälte zu stark zusammenschrumpfte. Stellen-
weise wurde der Straßenverkehr durch Glatt-
eis, Schneeglätte oder Schneeüberwehungen
behindert. Der Luftverkehr verlief dagegen
bisher ohne Schwierigkeiten.

Der Rhein dampft

kp. Mainz, 2. Februar. Der Kälteeinbruch
hat bisher nicht zu nennenswerten Störungen
in der Rheinschifffahrt geführt. Die Tem-
peratur des in der kalten Luft dampfenden
Rheinwassers liegt noch bei zwei Grad über
Null, so daß auch innerhalb der nächsten 48
Stunden nicht mit einer nennenswerten Treib-
eisbildung gerechnet wird. Lediglich einige
Rheinhäfen haben dünne Eisdecken, die je-
doch leicht aufgebrochen werden können. Die
Mainschifffahrt wurde dagegen am Donnerstag
eingestellt, nachdem alle Mainschleusen in-
folge des starken Eisgangs stillgelegt worden
waren. Auch auf der Donau, der Oberrhein, der
Lahn, der Oberweser und anderen Flüssen
wie einigen Kanälen von der Mitte des

Heute und morgen

Aus dem Rundfunkprogramm

Freitag, 3. Februar. 16.30 Uhr: Georg Brit-
ting zum 65. Geburtstag (Südwestfunk); 20
Uhr: Sinfoniekonzerte (Frankfurt, München;
20.40 Uhr: Saarbrücken); 20.10 Uhr: Hörfolge
„China in der Wandlung — Die Menschen“
(WDR/NDR); 20.45 Uhr: „Sind menschliche
Beziehungen organisierbar?“ (Stuttgart); 21.05
Uhr: „Der große Verzicht — Die Geschichte
eines Drehbuches“ von Hans Werner Richter
(München); 21.15 Uhr: Ettlinger Schloßkonzert
(Stuttgart); 22.30 Uhr: Literarische Parodien
(2. Programm RIAS) und „Darf man sich auf
graphologische Gutachten verlassen?“ (WDR/
NDR); 22.45 Uhr: „Steht der Geist noch links?“
ein Gespräch (Südwestfunk).

Samstag, 4. Februar. 15.30 Uhr: „Zwischen
Beirut und Jerusalem“ (Frankfurt); 16 Uhr:
„Erwachsene auf der Schulbank“, Hörfolge
über Volkshochschulen (Südwestfunk); 17 Uhr:
Hörfolge „Geishas müssen umlernen“ (Süd-
westfunk); 18.05 Uhr: „Der Aerger um den
Acht-Stunden-Tag für Hausgehilfinnen“ (Stutt-
gart); 20 Uhr: „Wie wird man Millionär?“
(Bremen); 20.15 Uhr: „Einerlei auf vielen Wel-
len — der Rundfunk in der Sowjetzone“ (UKW
des WDR) und „Richard Wagner, ein Meister-
Porträt“ (UKW des NDR); 22.30 Uhr: Kammer-
konzert (WDR/NDR).

Neue Autobahn in Bayern

München, 2. Februar (UP). Die von der
Autobahn zwischen München und Nürnberg
nach Regensburg abzweigende Autobahn;
strecke soll durch erhebliche Zuschüsse des
Landes Bayern beschleunigt fertiggestellt und
statt, wie ursprünglich vorgesehen, 1960 schon
1958 dem Verkehr übergeben werden. Das
bayerische Finanzministerium steuert zu den
Baukosten etwa zehn Millionen Mark bei.

In Bayrischzell wird gegenwärtig über den
Bau einer Autostraße zum Gipfelmassiv des
1900 Meter hohen Wendelsteins beraten. Die
Straße soll als Verbindung zur Deutschen
Queralpenstraße dienen, oberhalb des „Tatzel-
wurms“ von ihr abzweigen und in einer Höhe
von 1700 Meter enden.

Etwa zweitausend Hamburger Studenten
sind in den „Essenstreik“ getreten. Sie pro-
testieren vor allem gegen die lieblose und
wenig schmackhafte Art der Zubereitung der
Speisen in der Mensa sowie gegen die Extra-
berechnung von fünfzehn Pfennig für die
früher kostenlose Suppe. (AP)

In Rostock ist ein „Internationaler Club
der Seeleute“ eröffnet worden, der Ueber-
nachtungs- und Speiseräume enthält. Ähn-
liche Clubs sind für Wismar und Stralsund
geplant. (dpa)

Einen „Europäischen Karneval“ will Straß-
burg am 4. März veranstalten. Zentren des
Karnevals in Europa sind um Beteiligung an
dem Festzug gebeten worden. (F.A.Z.)

„Ein Selbstmordversuch Müllers“. Durch
einen Uebermittlungsfehler ist der vorletzte
Satz in dem Bericht in der Ausgabe vom 1.
Februar entstellt worden. Er muß richtig hei-
ßen: „Während man einerseits erklärt, der
Angeklagte habe es während der Nacht viel
leichter gehabt, einen Selbstmord zu begehen,
schließt die Anklage aus, daß der Ver-
t... daß ein...“

Kvällen då vi tillbringade 2½ tim. på Autobahn

FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG i Syd bayern.

Deutschland

An vielen Orten die kälteste Nacht seit

Minus 38 Grad bei Garmisch / Warmluft rückt langsam vor, aber die Temperaturen

Eigene Berichte der Frankfurter Allgemeinen Zeitung

Hf. Frankfurt, 2. Februar. Die Kaltluft aus Rußland, die an vielen Orten des Bundesgebietes die Nacht zum Donnerstag zur kältesten seit Jahrzehnten werden ließ, hat ihren Marsch nach Süden fortgesetzt. Nachdem sie ganz Frankreich überflutet hatte, kam es an der Westseite des Tiefs über Norditalien und im Rhönetal bei Temperaturen um minus fünfzehn Grad zu anhaltenden Nordstürmen, dem berühmten Mistral. Auch die gesamte Pyrenäen-Halbinsel wurde von Kaltluft über-

schwemmt, sogar bis nach Afrika ist sie gelangt, wo sie mit Gewittern einbrach. Durch die Einwirkung des Mittelmeerwassers haben sich die Luftmassen dort aber schon bis zu einigen Graden über Null erwärmt.

Auf der Ostseite des skandinavischen Hochdruckgebietes strömen jetzt die Warmluftmassen südwärts, die um das gesamte Hochdruckgebiet herumgeführt wurden. Am Boden liegen die Temperaturen dieser Luftmassen noch einige Grad unter Null; sie bringen immerhin den Gebieten, in die sie gelangen, eine Fröstmilderung. Wo diese wärmeren Luftmassen schon eingeflossen sind, bewirkten sie in der gesamten Luftsäule bis in eine Höhe von fünf Kilometer eine Temperaturzunahme von über zehn Grad.

milch ein, weil
fen Frost auf
(Siehe auch im

Das Minister
der Sowjetzone
Sowjetzone und
Kälteeinbruchs
Stromsparstunde
Sperrzeit läuft v
16.30 bis 21 Uhr.
die bisher üblic
dreißig Prozent
der Sparzeit ist
schen Heiz- und

Bis zu el

zn. Frankfurt
Lokomotiven der
woch und Donn
mehr gewachsen
derte ihre Einsat
ganzen Bundesge
großen Verspätun
Fernzüge erreich
einer Verzögerun
Verspätungen vo
genommen werde

In allen Städte
sich ein ungefä
konnten nicht a
motiven bereitst
in den Abteilen
durch das Röhre
mußten zum Auf
gebracht werden.
lagen die Verhält
bahnhof, der als
selt der Lokom
werden läßt, jed
Verkehr aller de
tigen hat. Die m
den Gleisen veru
reaktion ständig

Mangel an Loko

Der Leiter de
Hauptverwaltung
Ministerialdirekto
Hauptgrund für
die Kälte beding
für die Lokomoti
an. Da keine Rese
seien, müßten 7
Wartezeiten hänge
die Fahrstrecken
ren habe man ein
lebt. Sie werde v
gelinde Erfahrung
chen außergewöhn
auffallend, daß di
menden Eisenbahn
tion geworden sei
Westdeutschland.
Fortdauer der Käl
Tagen der Gewö
wickelt werden kö

Jacobshagen ki
werde sich bemü
planlos fahren zu
tag. Wo

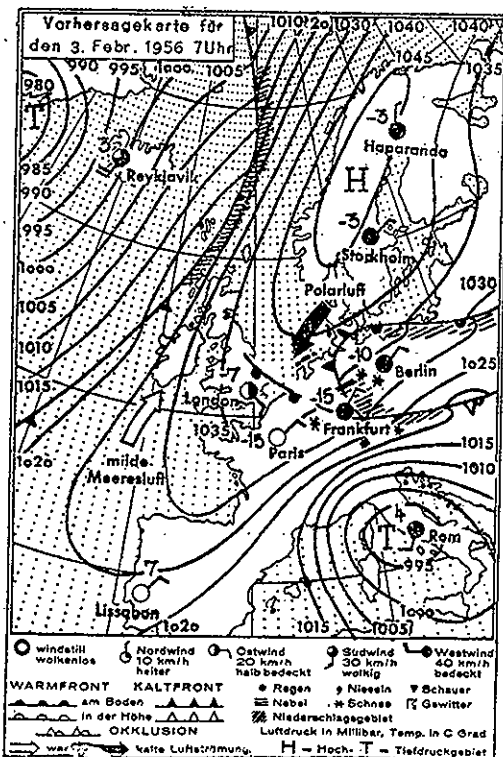
Der Wetterbericht

Übersicht: Unter dem Einfluß einer von der Ostsee über Deutschland hinwegziehenden Störung bildet sich vorübergehend eine Nordströmung aus. Diese schafft etwas mildere Luftmassen heran, die sich in erster Linie in Norddeutschland bemerkbar machen werden.

Vorhersage: Am Freitag in der nördlichen Hälfte des Bundesgebietes stärker bewölkt und einzelne Schneefälle, merkliche Frostabschwächung, in Süddeutschland noch teilweise aufgeheitert und überwiegend niederschlagsfrei, Tiefsttemperaturen noch immer vielfach unter minus fünfzehn Grad, Wind um Nord.

Aussichten: Noch kein Ende des Frostwetters.

Wintersportvorhersage: In allen Gebirgen anhaltend strenger Frost, später vereinzelte geringfügige Schneefälle. Keine wesentliche Aenderung der bestehenden Sportmöglichkeiten.

Schnee zu erwarten

Die Geschwindigkeit dieser Warmluft auf dem Wege nach Südwesten ist wesentlich geringer als die der vorher angekommenen Kaltluft. Sie wird den südwestdeutschen Raum am spätesten erreichen, nachdem sie nach Norddeutschland schon eingeflossen ist. Am schwächsten wird sie sich in Südostbayern bemerkbar machen. Mit dem Vorstoß der wärmeren Luft, die also diesmal aus Nordosten kommt, ist eine Bewölkungszunahme verbunden, und auch einzelne Schneefälle sind zu erwarten. Eine endgültige Umstellung zu mildem Wetter ist erst zu erwarten, wenn das Hochdruckgebiet über Skandinavien abgebaut sein wird. Bisher sind aber noch keine Anzeichen für seinen Zerfall zu bemerken.

Die Nacht zum Donnerstag brachte, wie die Agenturen melden, mit der Rekordkälte von 38 Grad unter Null einen bisher in Deutschland kaum erreichten Kältegrad. Diese Temperatur wurde in Kaltenbrunn, in der Schattenlage zwischen Garmisch-Partenkirchen und Mittenwald, gemessen; aber auch in anderen Teilen des Bundesgebietes war die Nacht die bisher kälteste Nacht des Winters, und ihre Temperaturen bedeuteten häufig zugleich einen Kälterekord für die letzten 25 Jahre. Von Hamburg, wo die Quecksilbersäule bis auf achtzehn Grad unter Null fiel, bis zum Schwarzwald und den Alpen mit minus 29 Grad lauten die Feststellungen der Meteorologen übereinstimmend: Seit 1929 ist in Deutschland nicht eine solche Kälte registriert worden.

Stromsparstunden in der Zone

Die Kälte hat auch zu Ausfällen ganzer Gasversorgungssysteme geführt, so besonders im Rhein-Main-Gebiet, das zum Teil durch Ferngasleitungen aus dem Ruhrgebiet versorgt wird, und in den Teilen Südwestdeutschlands, die auf Gas aus dem Saargebiet angewiesen sind. Nachdem in den Gaswerken vielfach die Kühltürme eingefroren waren, ließ der Gasdruck so stark nach, daß in den Haushalten die Gasflammen oft ganz erloschen und auch große Industriebetriebe, wie die Opelwerke in Rüsselsheim und die Adlerwerke in Frankfurt ihre Produktion stark drosseln mußten. In Frankfurt stellten die großen Mol-Aueien — wie gleichzeitig auch in den Niederlanden — die Gasflammen oft ganz erloschen und auch große Industriebetriebe, wie die Opelwerke in Rüsselsheim und die Adlerwerke in Frankfurt ihre Produktion stark drosseln mußten. In Frankfurt stellten die großen Mol-Aueien — wie gleichzeitig auch in den Niederlanden — die Gasflammen oft ganz erloschen und auch große Industriebetriebe, wie die Opelwerke in Rüsselsheim und die Adlerwerke in Frankfurt ihre Produktion stark drosseln mußten.

KUNGL. SVENSKA
GENERALKONSULATET

4/2 ✓
Berlin den 3 februari 1956.

R 18.

1 bil.

Strängt förtroligt.

9.2.56
Hbr Tamm

Lorentzon/DS
10/2

a + b HEMLIG
Statsp.int.Thulin,
f.k.
u.Lundberg

16/2-56
ds.

Mh

Broder,

./.
Härmed ber jag få översända en promemoria över förhör
idag med Ulrich Gentz. Denne visade sig vara identisk med den av
Dig omnämnde personen, såtillvida, som hans fader varit kyrko-
herde vid Gedächtniskirche i Berlin och familjen tidigare bott
på Lagardestrasse 16. Födelseåret stämmer dock som synes ej,
ej heller innehade vederbörande Oberleutnants grad.

Hugo Tamm
(Hugo Tamm)

Kabinettssekreteraren Lundberg,
Utrikesdepartementet.

Bil. 1 till handbrev Tamm-
Lundberg den 3 febr. 1956.

Strängt förtroligt.

P.M.

angående samtal med Ulrich Paul Ernst G e n t z.

Gentz, som är född den 1 maj 1925, återkom från rysk krigsfångenskap till Berlin den 24 oktober 1955 via Friedland. Under tiden december 1947 - juli 1949 satt han i Lefortovskaja-fängelset i Moskva. Efter att en månad ha varit ensam i cellen fick han därefter i cirka tio månader dela den med en f.d. japansk diplomat i Moskva vid namn Takahashi (stavningen osäker). Denne hade häktats i Sinking (?) i Mandsjuriet efter det rysk-japanska krigsutbrottet och berättat åtskilligt om tidigare medfångar, varibland dock ej varit några svenskar. Eftersom Gentz' cell var en hörncell och det icke i Lefortovskaja var möjligt genom knackningar träda i förbindelse med ovanför eller nedanför belägna celler, kunde han endast föra samtal med grannarna i den bredvidliggande cellen. I denna sutto under hela tiden medlemmar av f.d. tyska ambassaden i Bukarest vid namn von Rantzau och Wallenstein. Den sistnämnde vore icke yrkesdiplomat. Dessa hade berättat om sina grannar i cellen på andra sidan, men det hade aldrig varit tal om svenskar. Knackningssystemet hade icke berett Gentz några svårigheter, då han såsom soldat sysslat med telegrafi.

Avslutningsvis framhöll Gentz, att han personligen aldrig under sin krigsfångenskap i Ryssland träffat eller hört talas om svenskar.

Berlin den 3 februari 1956.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Lorentzon/AE

STOCKHOLM		19
Stockholm den 4 februari 1956.		
P 2.	N:o	1 bil. BIL.
INK. D. N:o		
Strängt förtroligt.		
AVD.	GR.	MÅL
P	2	Eu ^I

Broder,

./.

Såsom framgår av bifogade promemoria rörande den tyske överstelöjtnanten Herbert Hengstenberg kan denne av allt att döma sitta inne med värdefulla upplysningar angående Wallenberg och i synnerhet om dennes chaufför Langfelder. Då vi fäster stor vikt vid Hengstenbergs utsaga och då Kalhorn och Lundström ha ett överfyllt arbetsprogram får jag bedja Dig, att Du måtte låta Hengstenberg höras genom beskickningens försorg. Hengstenberg bor i Siegen i Westfalen, c:a 75 km. öster om Köln.

De viktigaste frågorna att ställa till Hengstenberg framgår av den bifogade promemorian men är det givet, att vi äro intresserade av så mycket detaljer som möjligt.

u/ Arne S. Lundberg.

Envoyén R. Kumlin,
B o n n .

exp. 4/2 -56
gs.

Herbert Hengstenberg

f. 9.10.1917.

Överstelöjtnant

Adress: Siegen / Westfalen, Eisenerstrasse

Omkring den 18-20 april 1945 infördes Hengstenberg i cell 105 i Lefortovskaja. Langfelder och Huber sitter redan där. Den senare sedan 3 - 4 dagar.

Omkring den 30 april 1945. Hengstenberg och Huber överföres till Butirka och skiljes åt där.

Huber, Hengstenbergs cellkamrat jämte Langfelder vid denna tidpunkt, berättar följande (ur Hubers förhörsprotokoll)

Efter en tid hade Hille förts bort från Langfelders cell och Huber kommit dit istället. Huber vistades där i tre à fyra dagar ensam med Langfelder, varefter ytterligare en fånge tillkom, en tysk överstelöjtnant Hengstenberg, vars fader varit tysk generalkonsul i Moskva. Hengstenberg hade själv tillhört en kavalleriavdelning, som i ryska uniformer verkat bakom de ryska linjerna.

På natten den 30 april hade Huber och Hengstenberg överförts från Lefortovskaja till Butirka, där de skildes åt. Huber har sedan dess icke hört någonting om Hengstenbergs öde

Hille som avlöstes av Huber i cell 105, men som senare ånyo träffade Huber berättar följande:

Hille återger Hubers berättelse sålunda:

"Den 7 eller 8 april 1945 kom jag (Huber) till cell 105

i Lefortovskaja. Där sutto Langfelder och Hengstenberg."

Att bl.a. uppmärksamma:

1. Tillfångatagandet, när och var?
 2. Så noggranna tid- och platsangivelser under fångenskapen som möjligt.
 3. Beskrivning av Langfelder.
 4. Personalia beträffande Langfelder)
 5. Wallenbergs uppgift i Budapest) deras gemensamma öden
 6. Förhördes Hengstenberg den 27 juli 1947 eller vid annat tillfälle angående Langfelder eller Wallenberg. Om inte - var befann sig Hengstenberg i juli 1947?
 7. Känner Hengstenberg till någon av följande personers öden
 - a) Konteramiral Ernst Krafft, född 1885
 - b) Tyske medborgaren, men i Tjeckoslovakien födde Loyda
 - c) Österrikaren (Otto?) Scheuer, Wien
 - d) amiralen Tilleyssen?
- Om så är fallet, kan han sätta dem i samband med Langfelder-Wallenberg? Och om så är fallet, har de förhörts den 27.7.1947?
8. Då Hengstenberg är ett av primärvittnena vore det intressant - om det nu är så att han erinrar sig så mycket som vi hoppas - få veta varför han ej satt sig i förbindelse med Röda Korset eller Svenska Beskickningen o.s.v.
 9. Infoga bifogade fotografi av Langfelder i beskickningens fotografisamling och undersök om Hengstenberg kan utpeka detsamma.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

u 5
Bonn, p.t. Köln den 4 februari 1956.
Strängt förtroligt.

Lorentzon/DS
9/2

a HEMLIG
Statsp.int.Thulin,
f.k.
u.Lundberg

ap. 16/2-56
fr.

AL 9 au

Broder,

I anslutning till dagens meddelande i särskild ordning rörande Pörzgen ber jag härmed få tillägga, att Damgren i går vid ett sammanträffande hade tillfälle att klargöra sakläget för Pörzgen i enlighet med Edert telegram på ett sätt, som ej kunde väcka någon misstanke (Pörzgen bragte själv fallet W. på tal).

Till vad som meddelades i Edert telegram rörande bakgrunden bör kanske antecknas, att Pörzgen här uppenbarligen åtnjuter det största förtroende i Auswärtiges Amt. Enligt vad vi erfarit, har han efter återkomsten varit erbjuden att inträda i förbundsrepublikens diplomatiska tjänst; vidare har vi kunnat konstatera, att han sedan gammalt står på mycket vänskaplig fot med nuvarande protokollechefen envoyén Mohr.

Die Tiegione
Thulin

Herr Kabinettssekreteraren Arne S. Lundberg,
Stockholm.

64

M²^{an}

den 4 febr. 1856

Broder Leandberg,

Jag talade i veckodags med Haeberlein
om förbundsrådets samskydd för
användande av de här upptagna vithus-
målen samt om förbundets orke här
avse till att avsluta detta som ingår i en
vithus. Han vidade för förståelse för talan
men ville ta sig en grundare om honom
med Mohrman i saken han gav definitivt
svar. Det blev nog inga förståelse.

Förståelse vill jag rent privat säga Dig,
att ju mera jag grundar för den allmänna
vi kan planera med hjälp av dessa
vithusuttag, ju mera tvärsam vägen jag
vill om denna väg är den rätta för en
för den W. levande, om kan behålla allmän
användning. Jag kan göra en viss förståelse
den kan sitta förståelse i förståelse till

familjen och i förhållande till den svenska off-
fiktionalen, men jag skulle vilja säga att det
fräktade ⁱⁿ om det ^{är} psykologiska relationer och
komma till rätta med alla dessa
juridiska beträffande förhållanden och så
säger jag att på det på alla sätt. För
ryttarna är konstruerade komman och så
och stegarna sig i sig denna beträffande och
till den här till hand och så, och
komma och på det och så och så
Du kan naturligtvis i vinnan, och så
i alla fall bli upplevande och så i
främsta lägenheten i vinnan eller i vinnan
eftersom detta kan vara i vinnan och så
som hand. Men i vinnan bli vinnan
av alitionen 1/ en förståelse av vinnan
till vinnan 2/ och så vinnan av vinnan
och så som W. Levenson. Det förstår sig
den stora vinnan.

Jag ätar komman och så till vinnan
tänke, och som allan och fräkt vinnan
bevis och till vinnan och och på

vojvodan (Chausyjos eller Bulgarien): Vi vet
att han vid den och den tidpunkten varit
der och där. Hjälper oss att få honom hem. Vi
kan ju lovats ty skanna att de skulle få honom
och om han, hans existens och han påstår. ^{Thomson}
folket kräver redovisning och seerut bli vi
tvungna att offentliggöra våra bevis. Hjälper
om att påminna en olycka för förhållandet mellan
våra länder osv, osv.

Jag har aldrig kunnat hitta var för honom
i den gata eller på toaletten att komma från på denna
väg. När jag läste Schlenker's Schildering av
Kongresserna i Krom, så jag nästan om värdar
fråga att han skulle fråga Ch. om W., när han
kunde Ch. gå till hans hem. Några veckor sedan
tidigare hade han Schlenker, om jag villas stå,
utträtt hos Bulgarien, som nästan bara honom
tala om allt som är på och galat i vojvodan.
Vad för i den och helt under hand några
från hand fulla W. kungäro i St. Louis osv -
Skulle? Jag kan i alla händelser inte se
att det kan skada någon, om en konversation

Kan ju lappas to, om alla hertigheten och
Julietta på den försmälla bogen välles
öppna.

Jag är ju ett medlem av den jag i alla
Kämnar till dessa och en liten del av
den som öppnar om den stora delen av saken,
som jag beaktar i detta brev, Menigt Tysk
i alla dessa tillfällen. Därför är ju
samma tillräckligt bra för den som i alla dessa
Mittfjärter till, om jag så kan ha ett privat
skrivet till Dig.

Din Tjänst

U. Cumlin

Har varit för beaktat, att den av
Cumlin rekommenderade metoden
blir ganska använd.

/AH

Sjöbryn. bealn.

8
7
6
5
4
3
2
1

lla

Lorentzon

cabinet sthlm
cabinet sthlm
svensk koeln
cabinet sthlm
svensk koeln

INK. UTRIKES DEP.		
D. N:o 9: A 50		
6 FEB. 1956		
AVD <i>P</i>	GR <i>2</i>	MAL. <i>Eu</i>

240 6.2.56

cabinet stockho

m

20 foer Lorentzon fraan damgren. kalhorn avrest fraan hotel
vier jahreszeiten muenchen utan kvarlaemnande ny adress. vi har
ej haft kontakt med honom eller hans reskamrat sedan torsdag.

kumlin

11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1
cabinet sthlm

cabinet sthlm

svensk koeln

Lau

cabinet sthlm

svensk koeln

sekr. Lorentzon

goeransson meddelar ~~kathorn~~ ~~see~~ kalhorn's adress:

hotel vier jahreszeiten muenchen

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till *Lorenz*

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från. Berlin

Avsant den TELEX 19 kl.

Inkom den 7 / 2 1956 kl. 1215

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr	<i>6:13</i>	<i>6</i>
Avd.	<i>P</i>	<i>2</i>
Gr.		<i>Eu</i>
Mål.		

Laa *HL*

6.

Vårt chiffer 4 primo.

Enligt genom Brandt införskaffad information intar Bornscheim ej någon framskjuten ställning socialdemokratisk press i Berlin. Intet ofördelaktigt om honom känt vare sig i samband med ryska fångenskapen eller efteråt. Han betecknas som "ein anständiger Kerl".

Tamm.

2 aa

AK

Broder,

Jag har i dag haft ett nytt samtal med statssekreteraren Seppälä och avdelningschefen Enckell om Pelkonens vittnesmål. Jag sade dem att vi av andra återvändande fått en del uppgifter av intresse för oss, bl.a. om Pelkonen, och att vi ville kontrollera dessa olika uppgifter genom förhör med P. Herrarna framhöll till en början, att de ställt sig på den avvisande ståndpunkten med hänsyn till de finska återvändandes rätt att bli skyddade och med tanke på att fortsatt repatriering icke skulle försvåras. Alla repatriander förhöras av skyddspolisen, men man är mycket försiktig med förhörsprotokollen. Enckell, som har hand om denna fråga i UM, sade att det icke kommit fram några uppgifter om svenskar i Sovjet annat än de vaga uppgifterna från P. Protokollet över förhöret med honom, som pågick i två dagar, upptog 20 sidor. Jag har dock ej fått del av detsamma.

Man var nu ej ovillig att förhöra P. på nytt, ehuru det betonades att han företett besynnerliga symtom. De båda herrar na föreslog att samme polisman som förut förhört honom finge ta det nya förhöret. Vartill jag sade att vi skulle kunna göra upp en vittnessaga och ett frågeformulär, som kunde ligga till grund. Att nu föreslå att en beskickningstjänsteman skulle vara med tror jag ej skulle gå och ej tjäna mycket till, då P. bara kan finska. Bättre att ta det steg för steg.

Kabinettssekreteraren Arne Lundberg,
Utrikesdepartementet.

Hel 6.2.56 GE/AL

546

AL

Enckell underströk f.ö. att P. vore mycket svår att få fram något klart ur.

När jag en stund talat med Seppälä separat och råkade Enckell sade han mig att han redan talat med chefen för skyddspolisen, som nu skulle söka få tag i P. Eventuellt fingo de ta ner honom till Helsingfors och då bekosta detta. Jag skulle få veta när detta lyckats. Det borde gå på ett par tre dagar.

Sedan återstår att se om det blir möjligt att få ett av P. undertecknat papper om det hela.

Hän Tuvola
Gösta Engzell
Gösta Engzell

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

STOCKHOLM 7/2		19 56
N:o 5	BUD Chiffer	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Svensk
Wien*Kabocher vidikt.
G*

För Anger från Kabinettsskreteraren.

I anslutning primo vårt chiffer 4 vill jag fästa Din uppmärksamhet på att Scheuer som sann likt varit cellspion i verkligheten ^{Kan heta} ~~heter~~ något annat. Erfarenheten visar ~~dock~~ att personer so i sådant läge önskar dölja sin identitet endast byta namn men behåller övriga personalia om sig och sin släkt, för att undvika att i tanklöshet och på lång sikt inveckla sig i motsägelser. Därest Du vid efterforskningarna skulle påträff person som är radioingenjör, vars svåger haft med lantbruksskola att göra och vars fader haft bokhandel, bör denne ingående höras. Härvid är Du oförhindrad utlova att icke röja vederbörand för österrikiska eller andra myndigheter samt framhålla sakens humanitära aspekter. Förstår att löftet kan bli va svårt att hålla, därest inrikesministeriet eller Holaubeck först identifierar Scheuer. Då väl sannolikt Scheuer finns i Wien och Holaubeck först påträffar honom, kan denne måhända förmås hålla inne med för Scheuer belastande uppgifter. Därest Scheuer påträffas bör fotografi omgående hitsändas. Enligt ett tredje vittne skall Scheuers svåger ha varit lärare vid en lantbruksskola i Leoben. *Kan det vara bergsskolan?* Cabinet.

*G**Up 7/2 M. 1950/1*

Stockholm den 7 februari 1956.
Överlämnas för kännedom till Stats
polisintendenten T h u l i n.

(Arne S. Lundberg)
Kabinettssekreterare.

P.M.

Generalkonsulatet i Berlin meddelade den 27 januari 1956 att Brandt kände till Bornschein men ej personligen träffat honom. Generalkonsulatet skulle återkomma i denna sak.

Enligt vad Cobre berättat vore Drawing juris doktor och reservofficer i artilleriet. Han gjorde intryck av att vara en tillförlitlig och seriös man. År 1946 hade han varit omkring 50 år gammal. Han var av medellängd och bar glasögon med tämligen stark optik. Cobre kunde ej erinra sig huruvida Drawing vore gift. Han kom ej heller ihåg om Drawing hade sagt sig ha delat cell med den svenske diplomaten eller om han blott meddelat sig med honom genom code. Om Drawings vidare öden var Cobre okunnig.

Stockholm den 7 februari 1956.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN
Scheuer.

Wien den 6 februari 1956.
HP 1
Personligt och strängt förtroligt.

8/2 - St
Hls Anger

Scheuer

AL

Ärade Broder,

Med anledning av Lorentzons handbrev till Braunerhielm den 2 februari och övriga meddelanden vill jag framföra att vi till vederbörande österrikiska myndighet komma att överlämna de två vittnenas uppgifter om Scheuer - givetvis med undantag för Edra tips om fru Rodler. Det synes icke osannolikt att man med ledning av dessa upplysningar skall lyckas identifiera Scheuer, i vilket fall ju den synbarligen känsliga kontakten med fru Rodler blir onödig. Lyckas identifieringen bli det aktuellt för Österrike att hos sovjetryska regeringen begära Scheuers frigivande, varvid man dock även måste kunna angiva var och vid vilken tidpunkt Scheuer senast setts i Sovjetunionen. Jag vore därför tacksam att få veta, vad de två vittnena haft att förmåla härom.

Finns det något hinder för, att vi fråga vederbörande österrikiska myndighet, vad man där har sig bekant om överste Rodlers öde? Som Du vet, försöker man nu få ryssarna att åtminstone lämna dödsattester för österrikare, som man vet hava befunnit sig i Sovjetunionen, men som icke frigivits. Det är där för möjligt, att de österrikiska myndigheterna och därmed även fru Rodler känner till, att maken är död.

Fru Rodler och apotekaren Vysata återfinnas icke i telefonkatalogen för Eggenburg. Vi efterfråga nu emellertid deras adresser genom ortspolisen.

Hjärtliga hälsningar!

Din tillgivne

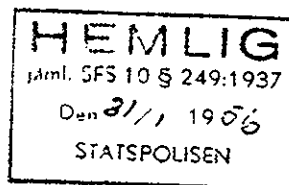
Per Anger

Per Anger

Kabinettssekreteraren A. Lundberg,
Utrikesdepartementet.

C.

11/2 Kumbier, Bonn

*Överl. a. Ka
Strömberg 8/2-56.*

D. 360/55

P r o m e m o r i a

Tisdagen den 31 januari 1956.

PK

Ang. statslöse, f.d.
svenske medborgaren
Nils Bringentoff,
född 25.3.1926.

Vid fortsatta förhör med statslöse, f.d.
svenske medborgaren Nils Bringentoff, om vilken för-
hörsuppgift den 14 januari 1956 avgivits till Sta-
tens utlänningskommission, polisintendenten N. Ander-
mark, Stockholm och polismästaren i Malmö, har följande framkommit:

Under tiden mars 1943 - september 1944 då
Bringentoff som frivillig tjänstgjorde vid en tysk-
estnisk skyddskår, utförde han på anmodan även vissa
uppdrag för den tyska säkerhetstjänsten /SD/ i Bal-
tikum /Generalkommissariat Ostland/. Uppdragen av-
såg i allmänhet efterspaning av vissa namngivna est-
niska kommunister tillhörande ryska sabotagegrupper
som då opererade i Estland under den tyska ockupa-
tionstiden. Många gånger kunde uppdragen gälla ren
rutinmässig identifiering av aktiva kommunister, som
Bringentoff själv kände till namn och utseende. Un-
der utförande av sina uppdrag för säkerhetstjänsten
hade han tillstånd att bära pistol. I sin ovannämnda
verksamhet var han både civilklädd och i uniform,
varvid han omväxlande bar SD-uniform och frivillig-
kårens uniform. Generalkommissarie för Ostland var
den kände Alfred Rosenberg. Chef för SD i Baltikum
var en Obersturmbannführer Müller, som hade sitt hög-
kvarter i Tallin. Bringentoff hade haft att göra
närmast med en kommissarie Damm, som hade sitt kon-
tor i fastigheten Tönnismaggi 16, Tallin.

Bringentoff var aldrig medlem av vare sig natio-
nalsocialistisk eller annan organisation. Han var
icke heller värvad till någon SS-avdelning, ehuru
han sedermera anklagades härför. Den uniform han då
och då bar vid utförande av sina specialuppdrag kun-
de vid hastigt påseende förväxlas med SS-uniform.

Sedan Bringentoff i oktober månad 1946 greps på
en gata i Tallin, hade han till januari månad 1956

tillbringat över nio år i ett tjugotal fängelser och straffarbetsläger enligt nedanstående förteckning:

"5 X 1946 - 10 X 1947 Tallinn
 10 X 1947 - 15 IV 1948 Petschora
 15 IV 1948 - 19 IV 1949 Workuta
 19 IV 1949 - 20 VII 1950 Petschora
 20 VII 1950 - 1 VIII 1950 Kotlas
 1 VIII 1950 - 15 VIII 1950 Kirov
 15 VIII 1950 - 1 IX 1950 Leningrad
 1 IX 1950 - 20 IV 1951 Tallinn
 20 IV 1951 - 25 IV 1951 Leningrad
 25 IV 1951 - 1 V 1951 Kirov
 1 V 1951 - 6 VIII 1954 Komi ASSR
 6 VIII 1954 - 26 VIII 1954 Kirov
 26 VIII 1954 - 5 IX 1954 Solikamsk
 5 IX 1954 - 11 X 1955 Tsjerdynsk
 11 X 1955 - 12 XI 1955 Solikamsk
 12 XI 1955 - 14 XI 1955 Molotov
 14 XI 1955 - 20 XI 1955 Gorki
 20 XI 1955 - 24 XI 1955 Resaevka
 24 XI 1955 - 28 XI 1955 Potma I
 28 XI 1955 - 2 I 1956 Potma II
 2 I 1956 - 4 I 1956 Moskau (Willa Paulus)
 4 I 1956 - 7 I 1956 Berlin - Malmö."

"Bringentoff hade under sin vistelse i olika straffanstalter i Sovjetunionen icke själv träffat eller samtalat med någon svensk, dansk eller norsk medborgare. Däremot hade han under vistelsen i lägret Solikamsk i Molotovdistriktet på sommaren och hösten 1954 varit tillsammans med en tysk diplomingenjör Staudenmeijer, som bla. omtalat, att han i ett läger träffat en svensk medborgare. Staudenmeijer, som på sin tid var anställd hos den tyska firman Siemens & Schuckert, hade kommit till Sovjetunionen som frivillig arbetskraft efter kriget i enlighet med en mellan Sovjetunionen och Tyskland träffad överenskommelse om lån av tysk arbetskraft. Han hade som diplomingenjör haft hög lön i Sovjetunionen och även i övrigt haft en del förmåner i sitt arbete tills han troligen på grund av olämpliga uttalanden om Sovjetunionen ådömts 10 års vistelse i förbättrings- och ar-

betsläger. Under någon samvaro berättade Staudenmeijer, att han under sin vistelse i något läger i Kolymadistriktet träffat en svensk medborgare, som enligt egen uppgift förberedde flykt till Alaska för att den vägen komma över till Sverige så småningom. Svensken hade för ändamålet själv tillverkat skidor och snöskor. Han hade varit händig med sådant. Staudenmeijer nämnde såvitt Bringentoff nu kunde erinra sig aldrig svenskens namn. Bringentoff sade farväl till Staudenmeijer i troligen augusti månad 1955, då denne tillsammans med andra tyska medborgare med tåg avreste i riktning mot Sverdlovsk till ett repatrieringsläger. Denna plötsliga borttransport av tyska fångar skedde i omedelbar anslutning till kansler Adenauers besök i Sovjetunionen hösten 1955. Bringentoff trodde därför, att Staudenmeijer återvänt till Tyskland vid detta laget.

Staudenmeijer beskrives: Över 50 år, omkring 170 cm. lång, magerlagd, troligen gråsprängd, slätrakad. "

I oktober månad 1954 hade Bringentoff i ett specialläger för utlänningar i Molotovskaja Oblast i Tscherdynsk distriktet med postadress Koltschuk, postlåda 244/2-3, träffat en man vid namn Arnold Lagus. Denne berättade, att han var av svensk nationalitet och att han bott i Estland men att han före krigsutbrottet 1939 flyttat till Tyskland. Lagus hade studerat handelsekonomi. Vid tiden för den tyska ockupationen av Estland återvände han till hemlandet och bosatte sig i staden Pärnu. Han hade där varit verksam inom den estländska hjälporganisationen ERY. Han hade efter krigsslutet 1945 försökt fly från Estland med båt till Sverige. Han blev dock uppbringad och sedermera dömd till 3 års fängelse för flyktförsök. Straffet hade han avtjänat dels i fängelse i Tallin och dels i ett läger för invalider utanför Tallin. Efter straffets avtjänande förvisades han från Estland till staden Molotov och dess område, som han icke utan tillstånd fick lämna. Vistelsen i Molotovområdet var förenad med anmälningssplikt troligen en gång i månaden. Bringentoff trodde, att Lagus på falska uppgifter skaffade sig ett ryskt pass och att han med hjälp av detta avvek från det anvisade området och återvände till Tallin. Lagus tog där anställning som bokförare hos Flora, en fabrik för framställning av kosmetika. År 1949 arresterades han åter och dömdes då till 10 års straffarbete för sin verksamhet inom ERY. Troligen år

1950 kom han till ett arbetsläger inom Ust-Wym gruppen i republiken Komi. Lagus blev sedermera erkänd som statslös och på grund härav överfördes han i oktober månad 1954 till ett specialläger för utlänningar i Molotovskaja Oblast /Molotov området/, där Bringentoff då befann sig. Lagus, som var invalid, sysselsattes med frivilligt arbete å lägerkontoret. Därigenom avkortade han sitt straff på så sätt, att för varje arbetsdag som han fullgjorde å kontoret, avräknades tre dagar av strafftiden. Invalider behövde annars icke arbeta. Bringentoff lämnade Molotovskaja Oblast den 11 oktober 1955 och Lagus var då kvar där. När Lagus fick veta, att Bringentoff skulle lämna lägret och att han även hade utsikter att komma till Sverige, bad Lagus honom överbringa en hälsning till brodern, Aleksander Lagus, som skulle ha någon befattning vid Upsala universitet. Bringentoff skulle uppmana Aleksander Lagus att taga sig an broderns sak och söka utverka en frigivning. Arnold Lagus var själv pessimistisk om en eventuell utlämning till Sverige. Svenskt medborgarskap hade icke diskuterats i hans fall. Lagus var gift vid tiden för den tyska ockupationen av Estland, och Bringentoff hade av resonemanget trott sig förstå, att Lagus ensam återvände till Estland och att hustrun stannade kvar i Tyskland. Makarna Lagus hade i äktenskapet troligen två barn. Efter återkomsten till Estland hade Lagus antagligen skaffat sig en väninna. Någon förbindelse med sin familj i Tyskland hade han vid tidpunkten för lägervistelsen icke haft. Lagus hade emellertid efter juli månad 1955, då brevöversändelser från lägret blev tillåtna, genom ryska Röda korset skickat ett kort till brodern Aleksander i Sverige. Svar å detta hade han icke fått, innan Bringentoff lämnade lägret.

Arnold Lagus torde vid tidpunkten för sammanträffandet med Bringentoff ha varit något över femtio år gammal. Han var omkring 165 - 170 centimeter lång, kraftigt byggd, korpulent och hade mörkblont hår, rak näsa och var alltid slät-rakad. Han hade förlorat alla sina tänder och hade protes i både över- och underkäken. Han bar alltid glasögon och stödde sig på käpp och var invalidiserad till följd av tuberkulos i lederna.

I samma specialläger blev Bringentoff även bekant med en statslös f.d. estnisk medborgare vid namn Karl Brett, se

enligt uppgift var född år 1924. Lagus, Brett och Bringentoff voro ofta tillsammans och pratade om sina respektive förhållanden. Brett, som fått veta att Bringentoff hade vissa möjligheter att komma till Sverige, hade bl.a. berättat, att han hade en syster, Karin Lootsmaa, gift och bosatt i Sverige. Brett bad Bringentoff att söka kontakt med systern, om han lyckades komma till Sverige och berätta för henne om brodern samt uppmana henne att söka hjälpa denne att få lämna Sovjetunionen. Bringentoff hade sista kontakten med Lagus och Brett den 29 eller 30 december 1955, då han i repatrieringslägret Potma II fick ett den 17.12.1955 i Molotovskajalägret daterat brev med hälsningar från Brett och Lagus. Brett hade skrivit brevet och hälsade från kamraten. I brevet skrev Brett, att han numera arbetade i skogen. Lagus var fortfarande sysselsatt å lägerkontoret men arbetade nu utan någon som helst gottgörelse.

Under vistelsen i olika sovjetryska straffanstalter hade Bringentoff träffat många balter, som på sin tid varit i Sverige som flyktingar och repatrierats till sina hemorter, där de sedan dömts för fosterlandsförräderi. Han hade också träffat balter, som från sovjetiskt territorium försökt att fly till Sverige men blivit upptäckta och därefter ådömda långvariga straff. Härom berättade han följande:

Sommaren 1951 eller möjligen 1952 träffade Bringentoff i ett annexläger till lägergruppen Ust-Wym i republiken Komien estländare vid namn Piigert. Piigert hade varit mycket svår att komma in på livet och var dessutom mycket förtegen om sina personliga upplevelser. Bringentoff fick dock veta, att Piigert år 1942 under den tyska ockupationen av Estland flytt därifrån till Sverige av fruktan för att bli arresterad för kommunistisk verksamhet under den ryska ockupationen år 1940 - 1941. Piigert berättade, att han under Sverige vistelsen arbetat i en kullagerfabrik i Göteborg, och han hade också nämnt något om arbete i Malmötrakten. Det framgick, att Piigert säkerligen varit politiskt verksam i Sverige. Han var mycket förgrymmad på Sverige och svenskarna och påstod bl.a., att han år 1950 eller möjligen 1951 under bedrägliga omständigheter lockats ombord på ett fartyg, som han trodde vara svenskt, emedan det i hamnen haft den svenska flaggan hissad. Fartyget skulle enligt uppgift av-

segla till Estland. Till havs hade dock den sovjetryska handelsflaggan hissats, och fartyget hade seglat till Leningrad istället för till hans hemland, dit han från början velat resa. I Leningrad hade Piigert tagits i fängsligt förvar och underkastats förhör av MGB-tjänstemän. Han hade förhört om anledningen till att han icke som andra sovjetestniska kommunister flytt till Sovjetunionen vid den tyska ockupationen utan istället begivit sig till Sverige. Efter avslutade förhör hade Piigert jämlikt § 58:la för landsförräderi dömts till 25 års straffarbete. Piigert uppgav sig vara advokat. Han klagade ofta över den behandling han fått röna från någon barn- och kvinnoorganisation i Göteborg och han torde också ha tillställt denna organisation en klagoskrift. Piigert hade skickat brev till sin fru i Göteborg och ett till en för Bringentoff okänd adress i Stockholm.

Vid tidpunkten för bekantskapen torde Piigert ha varit omkring 55 år gammal. Han var omkring 170 centimeter lång samt magerlagd. Han verkade nervös och överspänd.

I Ust-Wymlägergruppen i Komidistriktet träffade Bringentoff förutom Piigert även en ingermanländare, Ivan Savolainen, som var född år 1925. Denne hade någon gång under krigsåren flytt från sin bostadsort någonstans i närheten av Leningrad och via Finland tagit sig över till Sverige. Där hade han sedermera som matros mönstrat på en svensk båt, som gick i trafik mellan olika östersjöhamnar. Troligen på hösten 1951 vid en av fartygets resor till Leningrad hade Savolainen under landpermission blivit berusad på en restaurang och kommit i bråk med en del gäster. Han hade blivit anhållen, och vid de därpå följande förhören hade det framkommit, att han var ingermanländare, och att han flytt från sovjettryckt territorium till Sverige. Han dömdes då jämlikt § 58:la för landsförräderi till 25 års straffarbete. Han kom med en fängstransport till Komidistriktet i slutet av mars eller början av april månad 1952. Savolainen hade blivit bekant med Piigert i fängelset i Leningrad. Något gott förhållande rådde emellertid icke mellan Savolainen och Piigert på grund av den senares kommunistiska inställning. Savolainen berättade också vid något tillfälle, att Piigert under vistelsen i fängelset i Leningrad

grad flera gånger blivit överfallen och misshandlad av där fängslade ingermanländare. Savolainens senaste adress var Komi ASSR, Schelesnodoroschnoi rayon Pos Voschael, c/o 243/1.

År 1949 hade Bringentoff i ett centralsjukhus omkring 12 kilometer från staden Petschora träffat en estnisk medborgare, fru Elvi Ormos. Fru Ormos hade berättat, att hon under den tyska ockupationen flytt till Sverige i sällskap med sin man. Hon var till yrket troligen journalist eller skriftställare. Hon reste troligen år 1947 tillbaka till Estland för att hämta sina föräldrar till Sverige. Vid försök att illegalt lämna Estland vid Hapsal blev hon arresterad och sedan jämlikt § 58:1a dömd till 10 års straffarbete. Fru Ormos arbetade som biträde på sjukhuset. Bringentoff erfor sedan genom en annan balt, att fru Ormos år 1951 vistades i någon lägeravdelning i Petschoragruppen. Såvitt han nu kunde erinra sig, hade fru Ormos bara haft gott att säga om Sverige, där hon tydligen varit hemmafru. Fru Ormos var vid tidpunkten för vistelsen i Petschora omkring 30 år gammal.

Under åren 1951 - 1954 träffade Bringentoff flera gånger under vistelse i olika läger tillhörande Ust-Wymgruppen en kvinnlig estnisk läkare, Rut Uustal. Hon var troligen född omkring år 1920 i Helme i närheten av Dorpat och dotter till en estnisk präst. Hon var specialist på öron-, näs- och halssjukdomar och hade tjänstgjort som läkare vid universitetskliniken i Dorpat. Rut Uustal tjänstgjorde nu vid centralsjukhuset för Ust-Wymlägergruppen. Sjukhuset låg i stationsorten Vesljana vid järnvägslinjen Kotlas - Workuta. Hon besökte ett par gånger om året de olika arbetslägerna inom gruppen och undersökte internerna. Bringentoff, som ibland brukade hjälpa till å sjukavdelningarna inom lägren, begagnade tillfället att då prata med Rut Uustal. Då hon fick höra, att han var svensk, berättade hon vid något tillfälle, att hon år 1948 försökt fly från Estland till Sverige i en fiskebåt. Hon hade haft för avsikt att i Sverige förena sig med en estländare vid namn Karl Pihlakas, som varit enrollerad i den tyska armén och därefter flytt till Sverige troligen år 1944. Hon hade genom brev fått reda på att Pihlakas ännu år 1948 befann sig i Sverige. Flyktförsöket misslyckades emellertid. Hon

blev arresterad av de ryska myndigheterna och sedermera dömd 10 års straffarbete för fosterlandsförräderi och flyktförsök. Efter transport till Ust-Wymlägergruppen placerades hon som läkare på centralsjukhuset. Hennes anhöriga, fadern, modern och en broder hade också arresterats. Fadern hade dömts till 10 års straffarbete jämlikt § 58:10 för antisovjetisk propaganda. Brodern hade troligen dömts samma straff för att han icke velat enrollera sig i den sovjetryska armén. Fadern och brodern befunno sig i något läger i troligen Sibirien. Modern tvångsförflyttades till Tomskområdet, varifrån dottern fått brev. På en fråga av Bringentoff hade Rut Uustal förklarat, att hon icke träffat någon annan svensk i de läger hon verkat.

Under vistelse i något av Solikamsklägren hade Bringentoff bl.a. träffat en rumän, som kommit från ett slutet regimläger i Kostroma i Gorkijdistriktet. Under samtal framkom det, att rumännen även vistats i ett slutet läger inom Workutagruppen. Han förklarade på förfrågan, att han icke träffat någon svensk inom de båda slutna läger där han vistats. Rumännen föreföll att vara en studerad man och uppgav sig vara komponist. Bringentoff lade icke hans namn på minnet.

Under sin vistelse i Molotovskajälägren sammanträffade Bringentoff med två statslösa, f.d. finska medborgare, Olavi Tolonen, född år 1926, och Viktor Artkovski, 40 - 50 år gammal. Tolonen hade tjänstgjort som gränsskyddsvakt i Finland och därvid avpatrullerat en viss sträcka av finsk-ryska gränsen. Under denna sin tjänstgöring hade han vid ett tillfälle under en kraftig snöstorm gått vilse och kommit in på sovjetiskt område. Där han blev arresterad och sedermera dömd till 3 års straffarbete för olaga gränsöverträdelse. Efter tre års vistelse i straffarbetsläger hade han frigivits men icke tillåtits lämna Ryssland. Han hade istället förklarats som statslös och förpassats till en ort i Centralryssland, där han fått anställning som brandman. Kort tid därefter hade han emellertid på nytt dömts till straffarbetsläger denna gång till 5 år, för att han felaktigt ingripit vid avvärjande av eldsvåda. Han hade då kommit till Molotovskaja-Oblastlägren.

Artkovski, som också ursprungligen var finskmedborgare hade varit mönstrad ombord på troligen ett finskt fartyg,

som någon gång i slutet av 1940-talet råkat ut för haveri i Östersjön. Fartyget hade därvid drivit in mot det sovjetryska territoriet och strandat, varvid besättningen tog sig i land. Samtliga hade emellertid omedelbart arresterats av de ryska myndigheterna och sedermera dömts till vardera 3 års straffarbete för olovlig gränsöverträdelse. Efter avtjänat straff hade Artkovski begärt att få återvända till Finland, vilket emellertid vägrats honom. Han hade istället i likhet med Tolonen förklarats som statslös och anvisats en uppehållsort i Sovjetunionen. Artkovski hade utan framgång besvärat sig över detta hos någon myndighet i Sovjetunionen. Han dömdes istället jämlikt § 58/10 till 25 års straffarbete för antisovjetisk propaganda och placerades i Molotovskaja-Oblastlägren. Vid tiden för Bringentoffs sammanträffande med Artkovski hade denne dock fått 19 år av sitt straff efterskönt.

I repatrieringslägret Potma II hade Bringentoff i december månad 1955 pratat med en polsk bonde, som uppgav sig ha träffat en lång svensk i ett arbetsläger i Norilssk-lägergruppen på halvön Taimyr. Några närmare uppgifter hade polacken icke kunnat lämna, och Bringentoff hade icke heller intresserat sig för mannen, vilkens namn han icke brytt sig om att lägga på minnet. Han höll det heller icke för uteslutet, att mannen, som föreföll att vara tämligen obildad, kunde ha förväxlat de språkliga benämningarna på schweizare och svensk. Dessa heta nämligen "Szwajcar" respektive "szwed" på polska språket och på ryska "sjwejtsare" respektive "sjwed".

I repatrieringslägret Potma II hade Bringentoff också träffat en polsk medborgare vid namn Karsak, som bl.a. omtalade, att förutvarande estnische överbefälhavaren, general-löjtnanten Laidoner hade dött år 1950 i ett läger tillhörande Tajschetgruppen. Karsak hade själv vistats i detta läger.

Angående fängstransport och läger rutin i Sovjetunionen har Bringentoff berättat följande:

Då han från fängelset i Tallin skulle fara till fördelningsläger i Petschora, skedde transporten i härför särskilt inrättade järnvägsvagnar, som medföljde de ordi-

narie tågen. Vagnarna voro indelade i kupéavdelningar med tre sovbänkar ovanpå varandra i varje. Varje kupédörr var försedd med galler till en korridor, i vilken flera soldater patrullerade fram och tillbaka. I varje kupéavdelning fick 8 - 10 man plats. Vid korridorsidan var vagnen utåt försedd med mattelipade fönster och järngaller innanför dessa. Fångarna hade å sin sida inga fönster utan var denna sida hel. Före transportens anträädande erhöil varje fånge en matranson, som stod i proportion till resar längd. Under resan erhöillo fångarna därefter intet annat än vatten, som räcktes dem på bestämda tider två gånger om dagen genom en lucka i kupédörrarna. Naturbehov fick förrättas å bestämd tid och under bevakning vid vagnens toalett. Samtal fångarna emellan var förbjudet liksom även rökning. Före avresan blevo fångarna noggrant visiterade med hänsyn till förekomsten av skärverktyg.

Vid ankomsten till fördelningslägret, dit fångarna fingo marschera från järnvägsstationen och under sträng militärbevakning, mottogs de av en läkarkommission, som uppdelade dem i olika kategorier efter deras fysiska status. Kategori I och II avsåg fullt arbetsföra fångar, kategori III fångar som endast ansågs kunna utföra lättare arbete. Kategori IV var helt arbetsodugliga fångar. Anträffades vid läkarundersökningen någon, som var behäftad med svårare åkomma eller misstänktes lidå av någon svårare sjukdom, översändes han genast till centralsjukhus för noggrannare undersökning och behandling. Företedde någon vid ankomsten tydliga tecken på undernäring, skickades vederbörande till ett konvalescenthem, där vistelsen kunde vara ända till fem månader. Efter läkarkommissionens uppdelning vidtog en allmän sanitetsbehandling, varvid fångarna samtidigt fick all hårvåxt å kroppen avlägsnad. De första åren förekom denna sanitetsbehandling i gemensam lokal och utan åtskillnad av könen. Efter år 1950 ändrades dock detta förhållande, varvid könen skildes åt. Senare tillåts även fångarna behålla hårvåxten å huvudet. Efter behov utrustades fångarna därefter med nödiga lägerkläder, vadderade byxor och rockar och vintermössa. För sommarbruk erhöillo de mörkgrå linnekläder. För vinterbruk erhöills filtstövlar i mån av tillgång, och under sommartiden ett slags halmskor. Den senare utrustningen erhöills efter

år 1950. Dessförinnan hade skobeklädnaden utgjorts av ett slags träskokängor. Kvinnorna erhöilo strumpor och männen fotlappar. Lägerchefen ropade därefter upp fångarna och förhörde sig om deras civila yrken. Allt efter vakans till specialtjänster vid olika lägeravdelningar uttogs därefter läkare, tandläkare och yrkesmän i övrigt. Huvuddelen avdelades emellertid till skogsarbete, vägarbete m. oavsett vederbörandes yrke i övrigt. Därefter skedde avtransport till olika småläger, allt efter dessas behov av ny arbetskraft. Ett sådant behov kunde uppstå på grund av förflyttning av fångar från ett läger till ett annat, frigivning av fångar, sjukdoms- och dödsfall m.m. Vid ankomsten till det slutgiltiga lägret mottogs fångarna av ett slags lägeräldste, som tilldelade fångarna platser i olika baracker. Han underrättade dem även om läger rutinen. Lägerchefen, en MVD-officer gjorde sig därefter bekant med fångarna och uppdelade dem i olika arbetsbrigader med var sin speciella arbetsuppgift.

En arbetsdag inom ett arbetsläger började i regel med uppstigning klockan 6:00 om vintern och klockan 6:30 om sommaren. Fångarna väcktes av ljudet från slag med en järn-ten å en vid vaktlokalen upphängd rälbit. Vaktsoldaterna skyndade därvid runt i de olika barackerna och väckte upp fångarna. En knapphändig tvättning utomhus vidtog omedelbart efter uppstigningen. Frukost intogs därefter i matsalsbyggnaden, där man i en del läger infann sig enskilt och i andra fick marschera i grupper. Klockan 7:00 var det uppställning i arbetsbrigader utanför vaktlokalen. Därvid omringades fångarna av beväpnade vakter. Vid vaktlokalen uppehöll sig då ett tiotal lägerfunktionärer, bland vilka märktes lägerchefen, personalkontrollanten, en representant för sjukavdelningen, en politruk, en undersökningsledare - i regel en officer av högre rang inom MVD-styrkorna, - regimofficern, vaktbefälhavaren - officer av lägre grad - och slutligen arbetsledaren, den ende civilisten och i regel ingenjör. Bevakningsstyrkan var utrustad med kulsprutepistoler och hundar. Före avmarschen läste chefen för bevakningsstyrkan upp vissa ordningsföreskrifter, vilket skedde varje morgon /morgonböhen./ Ordningsföreskrifterna voro alla förbud enligt följande:

att föra samtal med varandra,
att stanna,
att vända sig om,
att bryta marschkolonnen,
att röka,

att marschera på närmare håll än 15 meter från framförvarande bevakningsmanskap,
att sjunga m.m.

Brott mot dessa ordningsregler betraktades som flyktförsök, och bevakningsmanskapet ägde då utan föregående varning rätt att göra omedelbart bruk av sina skjutvapen. Beroende på avståndet mellan lägret och respektive arbetsplatser skedde återkomst till lägret klockan 13 för utspisning av middagsmålet. Efter en timmas rast marscherade respektive kolonner åter från lägret klockan 14 för fortsatt arbete. Arbetsplatser, belägna längre bort från lägret, t.ex. på 12-15 kilometers avstånd, tillät ingen återmarsch för intagning av middagsmålet. Istället kokades å dessa platser som regel soppa, som utspisades på arbetsplatsen. Det hände emellertid många gånger att fångarna, som arbetade å dylika arbetsplatser, icke fingo någon mat, förrän de kommo tillbaka till lägret på kvällen vilket ibland kunde dröja ända till klockan 20. Arbetstiden var 8 timmar per dag, marschtiden till och från arbetsplatserna oräknad. Bringentoff sysselsattes med bl.a. skogsarbete vid de tillfällen, då han icke hjälpte till vid respektive sjukavdelningar. Arbetenormen för skogsarbete var fällning och kvistning av 2½ kubikmeter per dag. Söndagarna var som regel fria, men om det till kvartalsskiftet visade sig, att den för lägret fastställda arbetsnormen icke kunde uppnås och helst överträffas med så många procent som möjligt, togs även söndagarna i anspråk som full arbetsdag. Kvällsmålet liksom morgonmålet bestod alltid av soppa och gröt. Efter sista måltiden för dagen fick fångarna som regel ägna sig åt personliga angelägenheter. Det fanns i vissa läger tillfälle att låna sovjetrysk litteratur mest politisk. Lägerpolitruken höll en gång i veckan politiska föredrag och kommenterade det utrikespolitiska läget från sovjetrysk synvinkel. Då och då visades också rysk film. Detta skulle egentligen ske efter ett visst tidschema. Men som regel kunde detta icke

hållas, utan vissa läger fingo icke se någon film på halvår. Det kunde då hända, att samtliga filmer måste visas omedelbart efter varandra för att tiden någotsånär skulle kunna hållas. Fångarna fingo då närvara vid alla visningarna, som ibland varade långt ut på natten. Lägerförvaltningen tillhandahöll även musikinstrument och såg gärna, att fångarna övade rysk musik.

Bringentoff vill framhålla att den omständigheten att han icke träffat någon skandinav i de straffanstalter i Sovjetunionen, där han varit intagen icke uteslöt möjligheten, att någon kunde befinna sig i lägeravdelningar, där omsättningen på fångar var obetydlig. Han hade nämligen hört talas om läger i avlägsna delar av Sovjetunionen, där det enligt uppgift skulle finnas betydelsefulla politiska fångar, som höllos fullständigt isolerade. Ingen ägde tillträde till dessa läger utan speciella fullmakter från MVD /inrikesministeriet/. Varenda befattningshavare inom ett dylikt läger uppgavs vara MVD-tjänsteman. Någon förflyttning av fångar från ett dylikt läger förekom aldrig och det var därför omöjligt att kunna få någon upplysning om dem, som voro intagna i sådana läger.

Bringentoff har utan annodan gjort upp tre skisser över av honom själv kända lägertyper i Sovjetunionen. Skisserna ha beteckningen bilaga I, II och III. Bilaga I avser regimarbetsläger av strängaste kategorin. Bilaga II avser arbetsläger av den vanligast förekommande typen under det att bilaga III är en skiss över repatrieringslägret Potma II i distriktet Mordovien. Bringentoff hade själv varit med om att bygga lägret 243/1-10 Ust'ym /bilaga I/ och kände därför väl till dess planering. Han hade också suttit inspärrad i en isoleringscell i barack 9 /enligt skissen/. I läger av typen bilaga II och III hade han vistats under olika tidsperioder.

Malmö som ovan

Knut G. Nilsson
Förste kriminalassistent

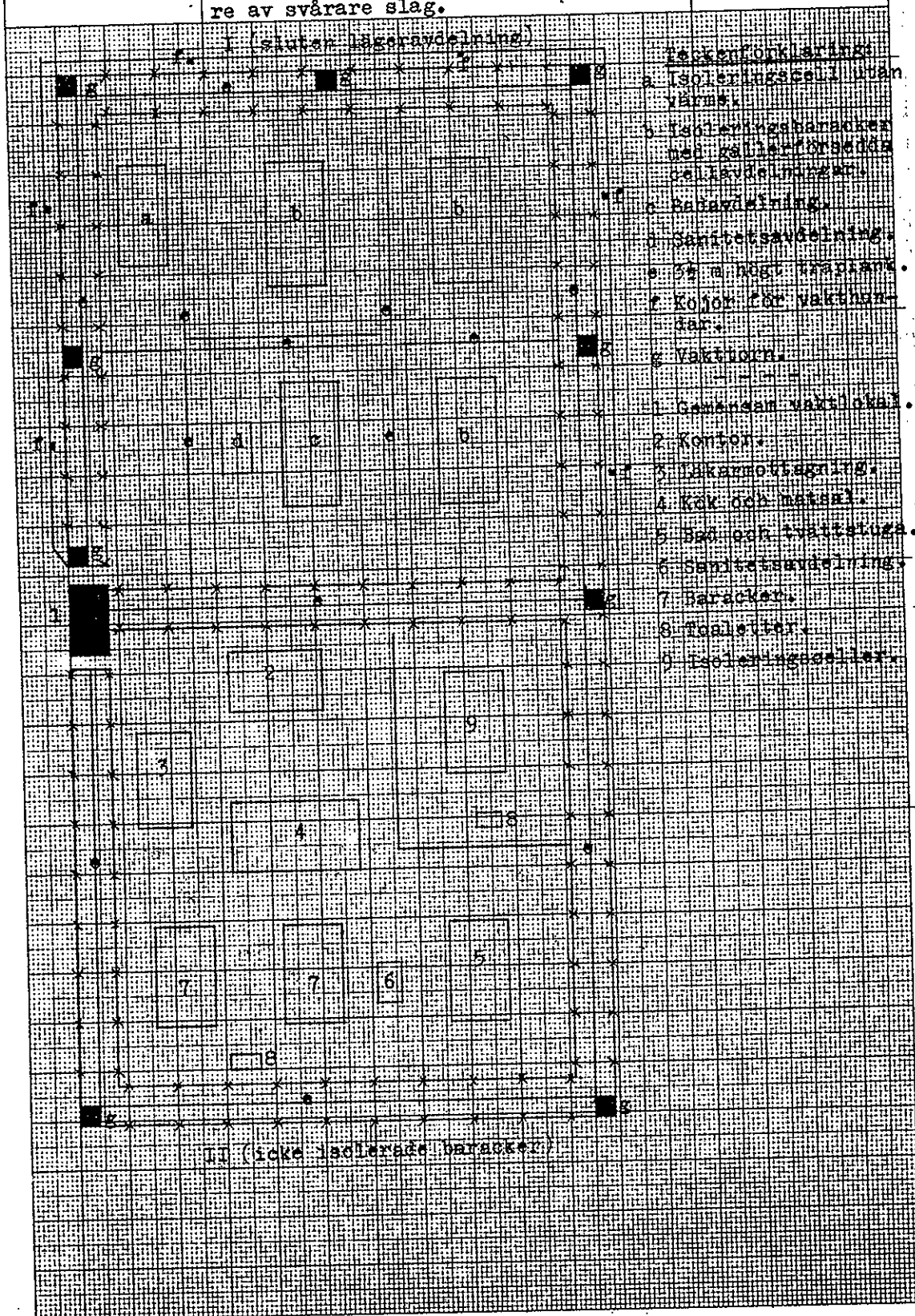

Knuth Paulse

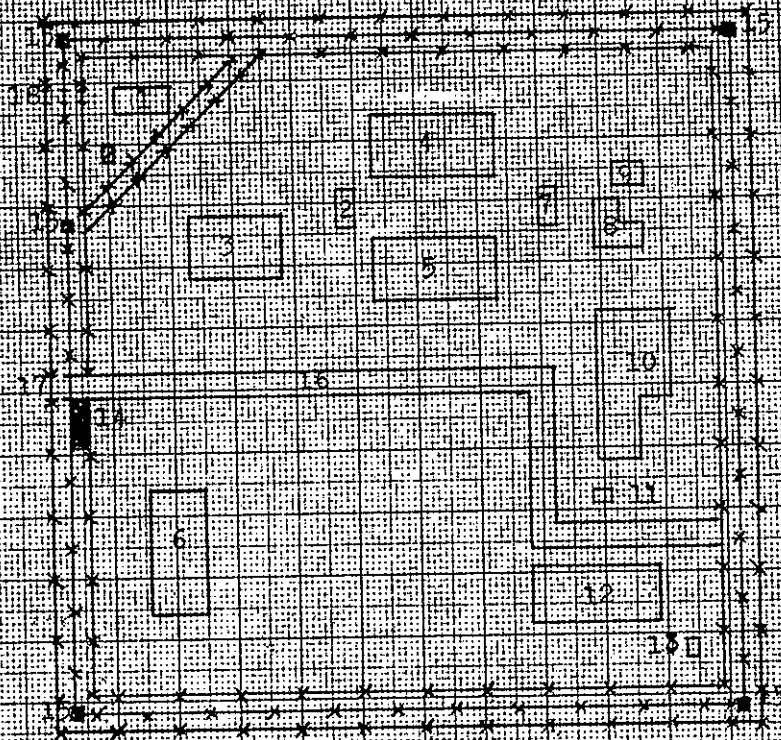
4 Loten au Nils Brungentoff.

Erjånsteförsändelse
Statspolisen

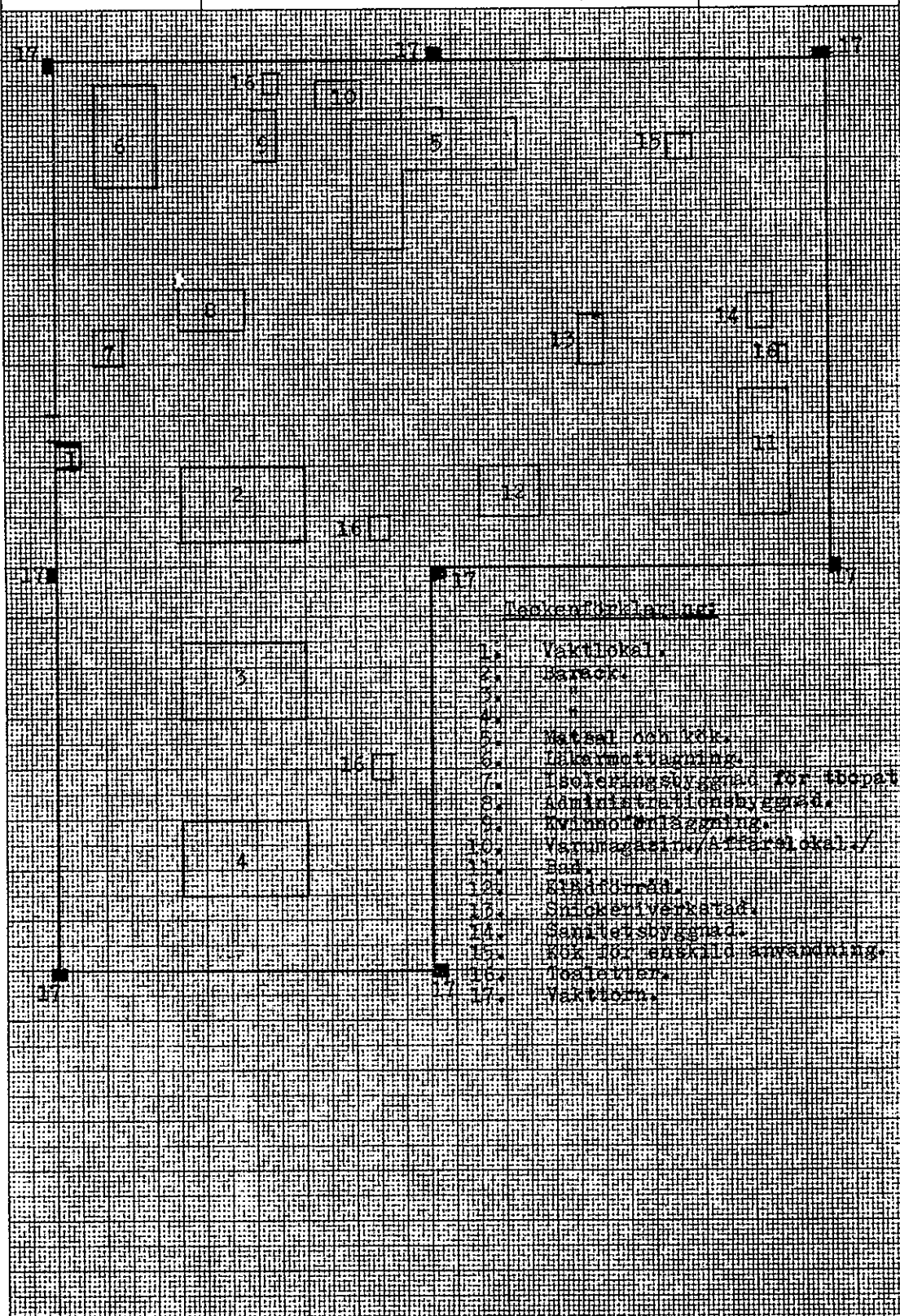
Bringentoffs skisser över olika läger.

Teckenförklaring:

1. Isoleringsceller.	16. Väg genom lägret.
2. Toaletter.	17. Lägerentrén.
3. Administrationsbyggnad.	18. Entrén till isoleringsavdelningen.
4. Barack I.	
5. " II.	
6. " III.	
7. Sanitetsbyggnad.	
8. Gamlas badavdelningen med friserlokal.	
9. Byggnad för uppvärmning av vatten.	
10. Matsal och kök.	
11. Brunn.	
12. Nybyggd badavdelning.	
13. Stia för lägerchefens gräsar.	
14. Vaktlokal.	
15. Vaktorn.	

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

STOCKHOLM

19

Stockholm den 8 februari 1958.

P 2.

N:o

1 bil.

BIL.

Personligt och strängt förtroligt.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MAL.

Broder,

./.

Åberopande handbrev till kabinetssekreteraren den 6 februari och i anslutning till mitt handbrev till Braunerhielm den 2 februari ber jag härmed få översända ett förseglat kuvert innehållande en rekommendationsskrivelse till apotekaren Vysata. Brevet bör, om det överhuvudtaget skall komma till användning, överlämnas till Vysata personligen. Därest Du skulle kunna spåra Scheuer utan att taga kontakt med fru Rodler och Vysata, få vi återkomma om hur Du skall förfara med brevet.

För Din strängt personliga och förtroliga information får jag meddela, att Scheuer i början av 1945 delat cell med Wallenberg i Ljubljanskaja-fängelset under minst 30 dagar, varför hans eventuella vittnesmål kan bli ett värdefullt kompliment till våra tidigare uppgifter, lämnade av en person som ungefär samtidigt delat cell med Wallenberg. Det senaste spåret vi ha på Scheuer daterar sig till februari månad 1947.

/u/ G.Lorentzon

t.f. Chargé d'Affaires Anger,
W i e n .

Stockholm den 8 februari 1956.
Överlämnas för kännedom till Stat
polisintendenten T h u l i n .

(Arne S. Lundberg)
Kabinettssekreterare.

P.M.

Den 3 februari 1956 meddelade utrikesdepartementet beskickningen i Wien följande upplysningar angående Scheuer, vilka erhållits av ett nytt vittne, helt oberoende av föregående uppgiftslämnare.

Scheuer skulle vara född omkring 1898, troligen i Wien, där han tidigare varit bosatt under adress Porzellan-
langasse 48. Han vore med all säkerhet österrikare. I Wien skulle han ha haft en reparationsverkstad i radiobranschen. Hans fader torde ha varit professor vid universitetet i Wien (germanist) och senare innehaft egen bokhandel, troligen på Universitäts- Alser- eller Währingerstrasse nära Schottenring. Scheuer skulle ha haft tre söner. Alla upplysningar lämnade av det nya vittnet stämmer precis med vad som tidigare uppgivits beträffande Scheuer. Även den nye uppgiftslämnaren ansåg sig böra varna för Scheuers tillförlitlighet.

Scheuer torde vara känd för en österrikisk överste vid namn Rodler. Denne hade varit chef för Abwehr i Bukarest. Det vore möjligt att Rodler avlidit. En sväger till Rodler vid namn Vysata vore apotekare i Eggenburg bei Horn, Nieder Österreich. Rodlers hustru kunde tänkas bo hos denne och det vore möjligt att dessa personer kunde lämna upplysningar beträffande kamrater till Rodler, som kunde tänkas känna Scheuer. Rodler och Vysata vore enligt den nye uppgiftslämnaren mycket försiktiga personer och ansåg därför vittnet, att han borde lämna en skriftlig rekommendation till den person, som komme att göra utfrågningen. Uppgiftslämnaren bad,

att det vid detta tillfälle ej skulle omnämnas att
Rodler sannolikt vore avliden. Rekommendationsskrivelsen
ifråga komme att snarast sändas med kurir.

Stockholm den 8 februari 1956.

Hamburg den 8 februari 1956.

28

Strängt förtroligt.

21.2.56
Hbr Reinius

HEMLIG

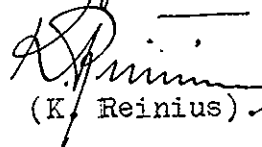
Lorentzon/DS
29/2

a + b
Statsp.int.Thulin,
f.k.
u.Lundberg

MA

Herr Sekreterare,

✓ Den i Edert handbrev den 17 januari 1956 omnämnde Karl Schneider har i dag kontaktat generalkonsulatet, och då han under sjukhusvistelse i Paderborn icke fått något svenskt besök, har jag frågat ut honom angående Rödel. Resultatet framgår av närslutna promemoria.

Eden Tillyson

(K. Reinius)

Herr Sekreteraren G. Lorentzon,
Stockholm.

P. M.

angående samtal den 8 februari 1956 å generalkonsulatet med hr Karl Schneider, Hamburg.

På min fråga, huruvida hr Schneider under sin vistelse i Workuta 1947-48 anträffat någon person med namnet Rödl eller Roede, förklarade hr Schneider, att så icke varit fallet. Han hade i sin ungdom haft en lärare med samma namn och skulle säkerligen ha fäst sig vid detta, om han hört det igen.

Hr Schneider berättade härefter, att han vistats i 2. Ziegeleilager - i 1. Ziegeleilager hade inga tyska män varit. Själv had han såsom "Dnevalni" varit ordningsman, städare, matfördelare och "Kantinenvorsteher".

I hans läger hade i januari 1948 funnits 48 tyskar. Av dessa hade den 1 februari 1948 han och 41 personer överförts till ett "Nebenlager" på andra sidan floden. Nästa dag, den 2 februari, hade över 100 nya fångar anlänt till huvudlägret. Samma dag hade han själv på grund av undernäring (hans vikt var då endast 76 Pfund) förts till huvudlägrets lasarett. Då jag upplyste honom, att Rödel enligt uppgift skulle ha avlidit samma dag, erinrade sig Schneider att han hört omtalas, att en högre officer skulle ha avlidit, namnet hade han dock aldrig hört.

Av de sex personerna, som kvarstannat i huvudlägret, vore två döda. Bland de kvarlevande befunno sig troligen en hr Boris von Drachenfels, som nu skulle vara bosatt i Hannovertrakten. Von Drachenfels hade haft en rysk moder och hade på grund av sitt uppträdande som en typisk "baltisk baron" varit synnerligen illa omtyckt bland medfångarna.

En annan vore Hans Lau, som icke heller haft rent mjöl i påsen och därför föredragit att kvarstanna i östzonen.

Hr Schneider hade hemma hos sig en lista på många av medfångarna och skulle, för den händelse att han i densamma skulle påträffa namnen på ytterligare personer, som möjligen skulle kunna veta någonting om Roedel, lämna mig namnuppgifterna ifråga.

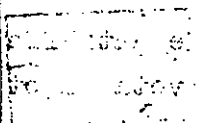
Han omtalade vidare, att han med några månaders mellanrum brukade utsända cirkulärskrivelser till ca. 800 medfångar från Workuta samt att han gärna vore villig att i nästa skrivelse, som

han planerade till slutet av nästkommande mars månad, uppmana läsare, som hade sig något bekant om Rödel, att taga kontakt med Schneider eller generalkonsulatet. Jag bad honom att icke vidtaga någon dylik åtgärd, förrän jag efter erhållande av instruktion från utrikesdepartementet återkommit till hans förslag.

På hr Schneiders fråga om namnet på den svensk, som efterforskades, lämnade jag Wallenbergs namn. Hr Schneider hade emellertid aldrig hört det och även i övrigt icke påträffat några svenskar under sin fångenskap.

Hamburg den 8 februari 1956

(K. Reinius).

Stockholm den 9 februari 1956.
Överlämnas för kännedom till Stats-
polisintendenten T h u l i n .

(Arne S. Lundberg)
Kabinettssekreterare.

P.M.

Med anledning av handbrev den 26 januari 1956 från envoyén Winther, Madrid, har utrikesdepartementet anhängit att beskickningen i Bonn skulle söka bibring: Förzgen den uppfattningen, att sammanträffandet i Köln blott vore ett led i en bevisföring, som även avsåge andra tidpunkter.

Stockholm den 9 februari 1956.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

STOCKHOLM

19

Stockholm

P 2

den 9 februari 1956.

N:o

1 bil.

BIL.

Strängt förbjudet N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Broder,

./.

Åberopande handbrev 3 februari angående Ulrich
Gentz får jag härmed översända en promemoria, av vilken
framgår vad vi känner till om Gentz' vistelse i
Lefortovskaja-fängelset. Jag får be Dig med ledning
av denna P.M. åter utfråga Gentz och därvid få svar
på så många detaljer som möjligt. Bilagan torde Du benä-
återsända till mig efter tagen del.

/u/ A.Lundberg

Generalkonsuln Tamm,
B e r l i n .

Ref. 9.2.57 uos
in kuris

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

P.M.

beträffande Ulrich Gentz, Berlin.

Utdrag ur diverse vittnesmål:

Ernst Wallenstein, Wissenschaftlicher Hilfsarbeiter an der Deutschen Gesandtschaft in Bukarest.

Wallenstein satt fram till i april 1945 i Lefortovskaja cell 151, II:e Stock. Vid denna tidpunkt flyttades han in till den bredvidliggande cellen, cell 150, där han kom att sitta tillsammans med Wirtschaftsberater Bernhard Rensinghoff och Gesandtschaftsrat Josias von Rantzau.

Beträffande vilka personer, som efter april 1945 satt i cell 151 säger Wallenstein:

Ungefär i början av år 1948 var en japan placerad i II:e Stock i den tredje cellen från trappan räknat (d.v.s. cell 151), vilken såvitt Wallenstein känner till varit juridisk ämbetsman i Mansjuriet. Med honom hade Wallenstein aldrig haft kontakt, däremot med japanens cellkamrat, en Oberleutnant Ulrich Gentz, som var född omkring 1920 och tidigare bosatt i Berlin, Lagardestrasse 3 eller 4. Hans fader var kyrkoherde vid Gedächtniskirche i Berlin.

Bernhard Rensinghoff, Wirtschaftsberater an der Deutschen Gesandtschaft in Bukarest.

Denne i sin tur säger följande beträffande cell 151

Med cell 151 hade vi under längre tid, efter det att Wallenstein och Supprian förts ut därifrån, inte någon knackningsförbindelse.

I april och maj satt jag tillsammans med Wallenstein och general Gerstenberg i cell 140. Därvid konstaterade vi, att i den intilliggande cellen, 141, befann sig Oberleutnant Gentz och en rysk soldat samt en japansk diplomat.

Willi Bergemann, Kanzler in der Deutschen Gesandtschaft
in Bukarest.

Bergemann var under tiden september 1946 - maj 1948
placerad i cell 202, III:e Stock, tillsammans med bl.a. "Paul
Lorke, geb. 1921, Funker an der Deutschen Gesandtschaft in
Sofia", och Ernst Peter Krohner, f. 1894, tolk vid tyska beskick-
ningen i Bukarest.

Bergemann säger: Under 203 (d.v.s. i cell 151) satt i
februari 1948 tyske journalisten Gentz, tidigare yrkesofficer,
senare korrespondent för USA-tidningar; häktad i Halle september
1947, först förd till Butyrskaja-fängelset i Moskva och därefter
till Lefortovskaja-fängelset. Hans tidigare adress Lagarde-
strasse 16-18. Mycket aktiv knackare.

Utifrån de ovan angivna vittnesmålen kan följande
rekonstruktion göras:

Cellerna 151-149 utrymdes i mars 1948 och de fångar som
satt där infördes till cellerna i motsatta delen av korridoren
(cellerna 140-142). Anledningen till förflyttningen var målnings-
arbeten. Enligt uppgift av v. Hinckeldey skall cellerna 140-142
ha varit nymålade, när han och hans kamrater kom dit.

II:e Stock

Trappa	153
--------	-----

- 1) Gener:
rumän:
Heinz.
- 2) Teleg:
Alber:

Willi Bergemann, Kanzler in der Deutschen Gesandtschaft
in Bukarest.

Bergemann var under tiden september 1946 - maj 1948
placerad i cell 202, III:e Stock, tillsammans med bl.a. "Paul
Lorke, geb. 1921, Funker an der Deutschen Gesandtschaft in
Sofia", och Ernst Peter Krohner, f. 1894, tolk vid tyska beskick-
ningen i Bukarest.

Bergemann säger: Under 203 (d.v.s. i cell 151) satt i
februari 1948 tyske journalisten Gentz, tidigare yrkesofficer,
senare korrespondent för USA-tidningar; häktad i Halle september
1947, förstörd till Butyrskaja-fängelset i Moskva och därefter
till Lefortovskaja-fängelset. Hans tidigare adress Lagarde-
strasse 16-18. Mycket aktiv knackare.

Utifrån de ovan angivna vittnesmålen kan följande
rekonstruktion göras:

Cellerna 151-149 utrymdes i mars 1948 och de fångar som
satt där infördes till cellerna i motsatta delen av korridoren
(cellerna 140-142). Anledningen till förflyttningen var målnings-
arbeten. Enligt uppgift av v. Hinckeldey skall cellerna 140-142
ha varit nymålade, när han och hans kamrater kom dit.

III:e Stock

Trappa	153	152	151	150	149	148	147	146	145	144	143
			Gentz Taka- hasji	Wallen- stein Rantzau	v. Hinckel- dey 1) Laarmann 2)						

- 1) Generalstabsmajor bei dem
rumänischen General Garbea
Heinz-Helmut von Hinckeldey
- 2) Telegrapheninspektor
Albert Laarmann

Överflyttning verkställd i mars 1948

139	140	141	142
	v. Hinckel- dey	Wallen- stein	Gentz
	Laarmann	Rantzau	Taka- hasji

Såsom framgår av det ovanstående synes det inte råda något tvivel om att Gentz åtminstone en kortare tid, c:a en månad, suttit i cell 151. En överflyttning har därefter skett till hörncellen, sannolikt nr. 142.

Försök att vid ett förnyat förhör med Gentz få honom att

- a) tala om var han blev tillfångatagen (häktad);
- b) räkna upp fängelser och celler i kronologisk ordning, samt i den mån det är möjligt cellnummer och exakt placering; detta gäller särskilt den tid Gentz satt i, såsom vi tror, cellerna 151 och 142 i Lefortovskaja. Om Gentz inte kan erinra sig cellnumren, försök förmå honom att med hjälp av trappan, antalet celler o.s.v. rekonstruera lokaliteterna;
- c) det finns anledning förmoda att Gentz varit en ivrig knackare; kan han inte nämna flera av cellgramarna vid namn.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

STOCKHOLM
Stockholm den 9 februari 1956!¹⁹Strängt förtroligt.

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MÅL.

Eu^I

Broder,

Åberopande handbrev den 23 januari 1956 angående bl.a. Lundströms besök hos Rensinghoff ber jag få meddela, att Lundström under hand instruerats, att även Rensinghoffs vittnesmål skall bestyrkas av lokal notarie, dock liksom tidigare under förutsättning att icke originaldokumentet eller kopia därav behöver deponeras hos notarien.

(Arne S. Lundberg)

Envoyén K u m l i n ,

B o n n .

- - - - -

exp. 16/2-56
R.

Tidningsartikel /Aftonposten/ februari 1956

/"Kronvittne" om Wallenberg i kontakt med svenska UD/

å Bornsteins dossier.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

STOCKHOLM

19

Stockholm den 11 februari 1956.

N:o
Strängt förtroligt.

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MAL.

P
L

98

Broder,

Såsom Du säkerligen observerat i dagspressen har vi i Sverige från sovjetrisk fångenskap mottagit statslöse f.d. svenske medborgaren Nils Bringentoff, vilken f.n. vistas i ett läger för utlänningar i trakten av Malmö. Bringentoff har vid förhör i lägret uppgivit bl.a. följande.

"Bringentoff hade under sin vistelse i olika straffanstalter i Sovjetunionen icke själv träffat eller samtalat med någon svensk, dansk eller norsk medborgare. Däremot hade han under vistelsen i lägret Solikamsk i Molotovdistriktet på sommaren och hösten 1954 varit tillsammans med en tysk diplomingenjör Staudenmeijer, som bl.a. omtalat, att han i ett läger träffat en svensk medborgare. Staudenmeijer, som på sin tid var anställd hos den tyska firman Siemens & Schuckert, hade kommit till Sovjetunionen som frivillig arbetskraft efter kriget i enlighet med en mellan Sovjetunionen och Tyskland träffad överenskommelse om lån av tysk arbetskraft. Han hade som diplomingenjör haft hög lön i Sovjetunionen och även i övrigt haft en del förmåner i sitt arbete, tills han troligen på grund av olämpliga uttalanden om Sovjetunionen ådömts 10 års vistelse i förbättrings- och arbetsläger. Under någon samvaro berättade Staudenmeijer, att han under sin vistelse i något läger i Kolymadistriktet

Envoyén K u m l i n ,
Bonn, p.t. Köln.

exp. 11/2-56
ff. Schmitt
11/2-56

träffat en svensk medborgare, som enligt egen uppgift förberedde flykt till Alaska för att den vägen komma över till Sverige så småningom. Svensken hade för ändamålet själv tillverkat skidor och snöskor. Han hade varit händig med sådant. Staudenmeijer nämnde såvitt Bringentoff nu kunde erinra sig aldrig svenskens namn. Bringentoff sade farväl till Staudenmeijer i troligen augusti månad 1955, då denne tillsammans med andra tyska medborgare med tåg avreste i riktning mot Sverdlovsk till ett repatrieringsläger. Denna plötsliga borttransport av tyska fångar skedde i omedelbar anslutning till kansler Adenauers besök i Sovjetunionen hösten 1955. Bringentoff trodde därför, att Staudenmeijer återvänt till Tyskland vid detta laget.

Staudenmeijer beskrives: Över 50 år, omkring 170 cm. lång, magerlagd, troligen gråsprängd, slätrakad."

Såsom Du ser leder Staudenmeijers spår till Kolymaområdet, dit ju även Hermann Weiss' spår leder. Vi har ännu icke kunnat klarlägga om Weiss' och Bringentoffs uppgifter är korrekta eller om de båda herrarna eller någon av dem är att hänföra till kategorien av agents provocateurs. Vi försöker nu kontrollera vissa uppgifter, och får jag bedja Dig söka följa det staudenmeijerska spåret.

Av intresse vore i första hand att få erfara, om Röda korsets Suchdienst känner till något om Staudenmeijer och om denne tidigare varit anställd hos Siemens & Schuckert. Det är väl knappast sannolikt, att Suchdienst har någon uppgift om Staudenmeijer, då det icke torde föreligga något "Suchantrag" för en person, som frivilligt tagit anställning i Sovjetunionen. Vidare vore det av stort intresse att få veta, vad det är för ett avtal mellan Sovjetunionen och Tyskland som reglerat överförandet av frivillig tysk arbetskraft till Sovjetunionen. Det torde väl här handla om ett avtal mellan Sovjetunionen och DDR. Det kan väl dock tänkas, att Staudenmeijer, därest han icke redan repatrierats, kommer att ingå bland de personer som frivilligt tagit anställning i Ryssland, och som enligt uppgifter i tysk press på sistone kommer att återsändas till Tyskland. Om Staudenmeijer repatrierats eller kommer att repatrieras är det väl sannolikt, att han kommer att söka sig till Västtyskland efter den behandling som han rönt i Sovjetunionen.

Det är icke utan att parallellismen mellan Weiss' och Staudenmeijers utsagor fört oss in på tanken, att ryssarna vilja att vi

skall bedja dem undersöka lägren i Kolymadistriktet, antingen i avsikt att de inom detta stora område skulle "hitta" Wallenberg i syfte att sedan sända hem honom, eller, vad värre är, att de genom en sådan svensk begäran söka få belägg för att vi icke vet var Wallenberg befunnit sig under de senaste åren.

Med anledning härav är vi såsom alltid synnerligen angelägna om den största diskretion, men anser dock att spåret är av den art, att det är väl värt mödan, att det blir noggrant kontrollerat.

/u/ Arne S. Lundberg

den 11 februari 1956

Excusez

Broder Lundberg,

Tack för ditt svar om framgångsrikhet
i Wallenberg, såsom. Jag undrar, om det är
mitt brev just helt framgick vad jag
menade.

Så vitt jag förstår har ~~beaktat~~ två framgångs-
rika militära frivolar, respektive i frågorna

1) därmed har olika höga personer med
påstående av att W. finnes i brottunionen och
med begrip av hans utlämnande (Veronika,
Bulganin, Semenov etc.)

2) därmed med utlämnande av bevis
att han finns i brottunionen på den och
den platsen vilken den är den Tidpunkten.

Vad jag förklarar en variant av den 2/
känslan är därmed (medan hand) hos
någon av de två brotten med en absolut
precis påstående (dag, plats) men utan

överlämnande av dokumentationen bevis. Tjänstgörande
 kunde ju dock bygga på teorin, att W. Jönns
 bevis i förretningen med att biljetter från vä-
 rida lämnade tillfyller i de varit absolut
 gällande, varigenom det uttrycks för i uttalandet
 försone eller i uttalandet i som MED att i förhållande
 till den höjda bevisningen ^{Det kan} ^{i sin tur med bevisen} bevisas,
 om det bevisas, att under uttalandet ^{de som} ^{den}
 MED haft med denna sak att göra uttalandet
 att att man den för i uttalandet ^{kan} ^{göra} bevisen. Värde
 tycks påståendet kan emellertid på den på
 tillfyller att i som bevisningen att. Utgående från
 för att påståendet. Genom att de exempelvis bevis-
 en exakt tillfyller, uttrycks man för höjda be-
 visningen att detta i uttalandet efter påståendet från en
 bevisning utgående från med till för bevisningen
 i som detta bevisningen att bevisningen varit
 påståendet, som då att att i den att den bevis-
 ningens vägen. Man uttrycks att detta påstå-
 endet skulle påståendet för bevisningen, enligt 2) ovan.
 Fördelen med en bevisning påståendet påståendet att
 att man i uttalandet påståendet påståendet den
 tycks påståendet som om man genom bevisningen
 med alla dokumenten. Med uttrycks bevisningen
 tror jag att detta en bevisning. Utgående från
 bevisningen att i uttalandet, om en bevisning påståendet
 göras vid första tillfället, om jag kan bevisningen

intre se au meu prietenilor W:s Leo (om care
lucră) i vidare meu au vad om care găsesc
măstoden 2), nearare Racheuimora. Soliman
tăce pe marea rădăoftă care Bulgarii au
Chryzigr. Văpři între ta Yae. Chi. aride
vă văpři tîleptee om răpă leonon, că vi un
uclău bari Twaleu vet au W. dă'ah dă' sāt
dă'ah dă' om be leonon i de om sātideyn
Intre dă'lemau i lătrare dă'lemau cu pîră ofterpale
vart hău tărit vafan. Sărită pî pîrăi, bî
dă' vāa lătrare pî lătrare lătrare dă' pî
cu vāa lătrare (uclău cu fard uclău pîrăi)
i lătrare pî pîrăi, că om dă' găsesc
pîrăi pîrăi cu dă'lemau lătrare pîrăi
Stăleu mēdă lătrare dă' pîrăi cu lătrare,
dă' lătrare pîrăi lătrare pîrăi pîrăi.
pîrăi cu lătrare pîrăi cu ofterpale dă'lemau -
uclău dă'lemau pîrăi - uclău pîrăi pîrăi
cu dă'lemau pîrăi pîrăi uclău cu lătrare
pîrăi om dă'lemau dă'lemau dă'lemau cu lătrare
bătră uclău pîrăi pîrăi cu lătrare.

Me lătrare pîrăi, că între vāa pîrăi dă'lemau
uclău pîrăi pîrăi pîrăi i dă'lemau pîrăi. Că pîrăi

Överlunn & Tapet skrivit detta brev är 2 bevis
på att jag ville vara alldeles säker på
att jag bland framställt tankesättet i brev nr 1.

Din tilläggs

Erasmus

Urklipp ur en tidning, som utkommer någonstans
i T y s k l a n d .

00'2

Der letzte Zivilist aus Rußland

In Berlin meldete sich als Einzelheimkehrer, mit dem „Badenweiler Marsch“ begrüßt, der letzte Zivilinternierte aus Rußland, Adolf Hitler aus Braunau. Nachdem er sein Entlassungsgeld kassiert hatte, stellte sich der schwergeprüfte Mann der Presse und verlautbarte, er habe dem Nationalsozialismus stets feindlich gegenübergestanden und er habe die Partei, in die er hineingepreßt worden sei, durch den vorläufig gigantischen Krieg aller Zeiten von innen heraus erfolgreich unterhöhlt. Außer seiner Pension und den Verlagsrechten an seinen Werken stelle er keinerlei finanzielle Wiedergutmachungsansprüche an das deutsche Volk. Dem neuen Staat stehe er positiv gegenüber, und er habe beschlossen, Kunstmaler zu werden. Seine Memoiren stelle er den Illustrierten aller Welt und dem Film zur Verfügung.

00'7 +

Skall han h ö r a s ? I så fall emotses
besked till Karnevalsstaden Köln.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Lorentzon/AE

Konsul Kalhorns
återinträde i
tjänst.

STOCKHOLM den 13 febr. 19 56

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MAL.

TELEXSAMTAL

2
Svensk

Wien

För Allard från kab.-sekr.

På grund stark kyla och vissa oförutsedda omständig-
heter kan Kalhorn inträda i tjänst i Wien först torsdagen
16 dennes

Cabinet

13/2 1715
MS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

STOCKHOLM

19

Stockholm den 13 februari 1956.

Strängt förtroligt.

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MAL.

Broder,

Åberopande handbrev den 3 februari 1956 angående Pelkonen anför Du in fine, att Du låter ärendet vila tills vidare.

Wallenberg-ärendet kommer emellertid inom de närmaste veckorna att ingå i ett mera akut stadium, och det är härvid av största vikt att Pelkonens utsaga kommer oss till handa. Såsom jag meddelat i särskild ordning är Du oförhindrad att meddela finska vederbörande, att Pelkonens identitet och nationalitet icke kommer att röjas och att vi endast behöver hans uttalanden för kontroll och komplettering av andra tidigare avgivna vittnesmål.

Med anledning härav får jag bedja Dig att på sätt som Du finner lämpligt så snart sig göra låter söka erhålla Pelkonens vittnesmål. Detta behöver icke nödvändigtvis vara undertecknat, och vi kunna ävenledes avstå ifrån legaliseringen.

För Din förtroliga information kan jag meddela, att Senex är identisk med poliskommendören Gabrielson.

/Arne S. Lundberg/

Envoyén Engzell,
H e l s i n g f o r s .

Dep. 13/2 - 56
aws

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

STOCKHOLM

19

Stockholm den 13 februari 1956.

Strängt förtroligt.

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 20 januari får jag
meddela, att Klaus Dietrich genom vår försorg hörts
i Marxzell, varför han icke behöver höras genom general-
konsulatet.

Lorentzon
/u/ Arne S. Lundberg

Generalkonsuln H. T a m m ,
Berlin.

*5
För 3/2-56
1956*

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från. Köln

Avsändt den. TELEX 19 kl.

Inkom den 14/ 2 19 56 kl. 1145

Utskrivet iz ex. Detta är originalet.

Dnr	9: B	17
Avd.	Gr.	Mål.
P	L	Eu

PA

17.

Edert chiffer 8. Förbundsregeringen ingen erinran.

19.1. Sjöbættedwinger

Kumlin

Coll.: f

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN
samtal med Martin Weihs.

Wien den 13 februari 1956.
Nr 91 1 bil.
HP 1. Strängt förtrolig.

Lorentzon/DS a + b HEMLIG
29/2 Statsp.int.Thulin,
f.k.
u.Lundberg

ky aa G

fam/för med general Mosers uträga
Klark. Inger
moträgelbe. 2

ML

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

./. Härmed får jag vördsamt insända en promemoria rörande
samtal med den från sovjettrysk fångenskap återkomne österrikis-
ke medborgaren Martin Weihs. Weihs var tillförordnad chef för
avdelning I C (Abwehr) vid general Mosers stab i Polen, då han
i juli 1944 tillfångatogs tillsammans med denne.

Sven Allard

547

P.M.

angående samtal med Martin Weihs den 10 februari 1956.

Martin Weihs, Hohenbergstrasse 3, Wien XII, anställ
i Milchwirtschaftsfond.

Weihs visade sig vara mycket plågad av minnena av s
na upplevelser under fångenskapen och ville ogärna lämna en r
dogörelse för dessa. Han sade sig genast från början komma at
vägra att skildra de allmänna förhållandena i fånglägren och
fängelserna. Han sökte undvika att nämna namn på medfångar oc
drog sig t.o.m. för att beskriva utseendet på de fångelser ha
suttit i. Han hade svårt att förstå, varför jag insisterade p
att utfråga honom, trots att han genast sagt ifrån, att han
ingenting visste om svenska fångar.

Weihs arbetade under kriget i avdelning I C vid den
Oberfeldkommendantur i Polen, vars chef general Moser var.
Weihs var tillförordnad chef för nämnda avdelning, då komman
dot i juli 1944 tillfångatogs i Lublin. Efter att under unge
fär tre veckors tid hava vistats i olika läger bakom fronten
och förhörts där fördes han jämte bl.a. general Moser med fly
till Moskva. Han insattes den 6 augusti 1944 i Butirka. På
flygplatsen hade han skilts från general Moser, som kom till
en annan cell i Butirka. Sedan dess hade Moser och Weihs icke
träffats under fångenskapen, men Weihs visste, att Moser efte
kort tid lämnat Butirka. Själv satt Weihs i Butirka i olika
celler i skilda våningar under omkring 9 månaders tid. Weihs
sade sig icke kunna komma ihåg cellnumren. Cellerna hade inne
hållit mellan 2 och 6 fångar och internerna växlade ofta. Hu
vuddelen av de fångar, som Weihs satt tillsammans med, voro
tyska officerare från Polen. Det enda namn han nämnde var en
tysk general Vrannek. Till en början förhördes han mycket, me
de tre sista månaderna satt han i en cell i tredje våningen
utan att någon gång bliva utfrågad. Slutligen meddelades han
av den ryska fängelseledningen, att de uppgifter han om sig
själv lämnat under förhören vid kontroll visat sig vara rikti
ga och att man icke funnit något anklagelsematerial mot honom

varför han framdeles komme att behandlas såsom krigsfånge. Han fördes så den 5 maj 1945 från Butirka till läger 27 vid Krasnogorsk nära Moskva.

I Krasnogorsklägre sattes han i läger nr 3. Där fanns bl.a. även ett läger nr 1, där tyska generaler sutto samt ett läger för civilinternerade. Enligt vad Weihs fick höra, satt i detta operasångaren Helge Rosvaenge.

I december 1945 fördes Weihs till ett krigsfängeläger, Tcherepoviets vid floden Schekna mellan Leningrad och Vologda. Weihs vill minnas, att detta läger hade numret 384. I närheten fanns ett annat krigsfängeläger med numret 158. I Tcherepoviets funnos tyska, österrikiska, rumänska och ungerska krigsfångar samt några polacker, vilkas status Weihs dock icke kände.

Från detta läger fördes han i augusti 1947 till krigsfängelägre Michailovka med lägernumret 185, beläget vid Volga i Ivanovodistriktet. I slutet på 1949 började uppgifter att komma ut, att krigsfångarna snart skulle få komma hem. I november 1949 meddelades dock, att hemresan icke kunde bli av och strax därefter dömdes de kvarvarande tyskarna och österrikarna, sammanlagt omkring 180 personer, efter ett summariskt förfarande till 25 års straffarbete och fördes därefter över till fängelset i Ivanovo, där redan förut en del tyska officerare sutto, vilka efter vanlig rättegång blivit straffdömda. Samtidigt förvandlades Michailovka till ett läger för ryska straffångar. I Ivanovo satt Weihs till 1 maj 1950, då han överfördes till straffarbetslägre Schachti i Donetsbäckenet. Redan i Michailovka hade Weihs blivit sjuk och tillbringade sin sista tid där samt större delen av sin tid i Ivanovo och Schachti i sjuksal. Mot slutet av december 1950 sades det åter, att fångarna skulle frigivas, men den 26 december fördes Weihs med en större grupp istället till Revda omkring 70 km från Sverdlovsk, där han satt till hemtransporten den 4 juli 1955.

Under sin tid som krigsfånge hade Weihs tillstånd att skriva hem, men detta tillstånd indrogs i samband med, att han blev dömd 1949. Först tre år senare fick han åter skriva.

Från fångar, som kommit från Vorkuta till Schachti eller Revda, hörde Weihs, att det skulle finnas svenska interner i Vorkuta. I övrigt hade han vare sig träffat eller hört talas om, att svenskar skulle hållas fångna i Sovjetunionen. Jag nämnde några namn på framträdande tyskar, som vid olika tillfällen suttit i Moskvafängelser och smugglade därvid även in namnet Wallenberg.

Weihs kände icke igen något av dem. Han hade aldrig träffat eller närmare hört talas om några tyska militärer eller diplomater från Rumänien eller Ungern och kunde icke påminna sig, vad någon av dessa hette. Han hade icke heller hört talas om, att utländska diplomater skulle sitta fångna i Sovjetunionen. De enda framstående utlänningar förutom tyskar och österrikare, som han träffat, var några ungerska politiker, vilkas namn han icke ville nämna.

Wien den 10 februari 1956.

Erik Braunerhielm

Erik Braunerhielm

p.t. Coesfeld den 13 februari 1956.

10 bil.

Hille
Rensinghoff
Styler
Schauer

Strängt förtroligt.

Broder,

Vi översänder härmed av Rüdiger Graf Adelmann, Erhard Hille och Bernhard Rensinghoff underskrivna och bestyrkta utsagor.

Dessutom bifogas en promemoria med upplysningar, som Rüdiger Graf Adelmann lämnat förutom nämnda utsaga.

I samband med vårt samtal med Helmut Styler upprättades en promemoria - här bifogad - med de upplysningar, som han lämnade. Enär utsagan ej innehåller uppgifter av väsentlig betydelse för oss har vi ej ansett det nödvändigt med underskrift och "Beglaubigung".

Överste Otto Armster befinner sig ännu på sjukhus i Wiesbaden. Hans hälsotillstånd är mycket dåligt, och han kan endast under kortare stunder vistas uppe ur sin sjuksäng. Att under nuvarande förhållanden föreslå honom medfölja till "Notar" för underskrift och "Beglaubigung" ha vi ansett vara olämpligt i all synnerhet, som hans vittnesmål ej är av primär betydelse. Vi ha nedtecknat hans upplysningar i en promemoria, som härmed bifogas.

Vidare bifogas en promemoria över samtal med läraren Adolf Drewing. Som synes är han ej identisk med den man med samma efternamn, som vi söker. Han är dock medveten om att en namne till honom varit i rysk fångenskap. Vi ha bedrivit efterforskningar efter den sistnämnde bl.a. genom förnyat samtal med Josef Banfert, se bifogade promemoria, men ännu har vi inget positivt att meddela angående detta spår. Jag har för

Sekreteraren G. L o r e n t z o n ,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m .

avsikt att senare på nytt begära hjälp med undersökning vid Suchdienst i Hamburg, då jag kommer dit.

Från vår verksamhet i övrigt kan meddelas, att vid besök i Neuhaus bei Paderborn på St. Andreas Krankenhaus uppgift erhållits, att Karl Schneider återvänt till Hamburg, där jag senare kommer att söka upp honom.

Vidare har vi sökt Herbert Hengstenberg i Siegen i/Westf. Vi fick då veta, att han sedan ungefär ett år tillbaka befinner sig i västsektorn i Berlin. Hans preciserade adress är: Berlin-Spandau-Hakenfelde, Reichstrasse 25, II. Stock, links.

På grund av att Kalhorn och jag nu snart måste skiljas åt ha vi för avsikt att närmast återvända till Frankfurt och försöka få Gerhard Stelzers utsaga ordnad. Vi hoppas att han nu kan vara så återställd från sina tandoperationer, att han kan ta emot oss i detta ärende.

Mitt program ser därefter ut på följande sätt:

von Bentivegni i Trier
ten Hompel i Wuppertal
Vorwerk i Hamburg
Streckenbach i Hamburg
Schneider i Hamburg
Hansen i Hamburg
Myhrmann i Lüneburg
Fröber i Kiel.

Den sistnämnde har begärts hörd av beskickningen i Köln efter särskilt uppdrag från Stockholm. Fröber har i en tidningsartikel, intagen i Deutsche Illustrierte, uttalat sig om Holger Bergström.

Beträffande Hengstenberg hemställer jag om besked om jag nu kan anse honom struken ur mitt program eller icke.

Slutligen kan meddelas, att vi frågade Rensinghoff om denne kände någon österrikisk medborgare vid namn Schetler, som också varit i rysk fångenskap. Härtill svarade Rensinghoff, att han ej är säker på om så är fallet. Rensinghoff har emellertid under fångenskapen träffat österrikiske pilsmännen Pöll från Wien. Denne, som är omkring 48-49 år gammal, gift och har två barn, återvände i oktober 1955 till Österrike. Han tillhörde den grupp, som ej fick amnesti.

Vidare närslutes promemoria angående samtal med Klaus Dietrich. Även i förevarande fall ansåg vi att en "Beglaubigung" icke vore nödvändig med hänsyn till, att de lämnade uppgifterna ej äro

19
Li spec. pallen
y. utgång)

av positiv art för vår aktuella undersökning.

./10

Rensinghoff lämnade sin bestyrkta utsaga med ett förbehåll, som i original bifogas.

*Med de hjärtligaste hälsningar från
Kathora och mig*

S. Lundström
S. Lundström

AK

P. M.

angående samtal med tyske medborgaren, läraren Adolf Drewing, född den 20 augusti 1902, Kassel, Heckerstrasse 81, hållet den 10 februari 1956.

Drewing är född i Riga i Lettland och flyttade år 1939 till Tyskland, där han förvärvade tyskt medborgarskap.

I slutet av kriget tjänstgjorde han som tolk i krigsmakten. Den 9 maj 1945 kom han i rysk fångenskap i Deutsch Brod. Under sommaren 1945 var han internerad i Pressburg och kom i augusti samma år till Jassy. I september 1945 fördes han med en järnvägstransport över Kiew till ett läger i Bojenski, dit han anlände den 8 september. Han dömdes till 25 års arbets- och förbättringsläger och kom i november 1948 till Karabas vid Karaganda. Där var han kvar till januari 1949. Sedan transporterades han till Workuta, dit han ankom i maj 1949. Där blev han kvar till juli 1950. I Workuta var Drewing insatt i Ziegelei 2. Under tiden juli 1950 till februari 1954 fick han uppehålla sig i Krasnopolje Ukraine. Därefter överfördes han till Asbest Ural vid Swerdlowsk, där han fick vara kvar till oktober 1955, då han frigavs och fick återvända till Västtyskland.

På fråga om Drewing under fångenskapen träffat eller hört talas om svenska medborgare i samma belägenhet svarade han nekande.

Drewing upplyste om att han i lägret i Asbest Ural hört talas om att en annan tysk medborgare vid namn Drewing tidigare befunnit sig i detta läger. Denne Drewing, vars förnamn han ej kunde erinra sig, lär ha frigivits redan år 1953. Om denne senare kommit till Västtyskland eller till Tysklands ostzon, kände Drewing ej till. Han kunde ej erinra sig vem som talat om den andre Drewing.

Beträffande vem som skulle kunna lämna ytterligare upp-

lysningar angående den omtalade Drewing hänvisades till Josef Bannert, Karlshafen a/Weser, Weserstrasse 39. Denne är känd för att vara en god iakttagare och för att lägga namn på minnet.

På särskild fråga förklarade slutligen Drewing att namnet Cobre var honom fullständigt obekant.

Kassel den 10 februari 1956

Knutson

Hans Kassel

Strängt förtrolig.

S AL

P. M.

angående förnyat samtal med tyske medborgaren, förre "Oberleutnant" Josef Bannert, Karlshafen a/Weser, Weserstrasse 39, hållet den 11 februari 1956.

Bannert uppsöktes enär Adolf Drewing tidigare lämnat upplysning om att han trodde Bannert möjligen skulle kunna lämna upplysningar om en annan tysk medborgare i rysk fångenskap med efternamnet Drewing.

På fråga, om Bannert kände denne andre Drewing förklarad han ej kunna erinra sig detta.

Bannert hade kommit till lägret i Asbest Ural redan år 1951.

Nu hemvända fångar från detta läger, som möjligen kan lämnat önskad upplysning är Werner Henoch, Hannover, Dennewitzstrasse 5, och Fritz Kofeditz, Hofgeismar, bosatt intill Postamt, där fadern har anställning.

På särskild fråga förklarade Bannert att namnet Cobre var fullkomligt okänt för honom.

Karlshafen a/Weser den 11 februari 1956

Antstäm

Per Callberg

Gaa
9x1
At

Stureby, Borlänge d. 13.2.1956.

Kabinettsekreterare
Arne Lundberg
Kockhaleu

~~Så~~ jag på grund av en föreläsning
resa, som ej kunde ändras eller utskjutas.
Tyvärr ej kunnat delta i sammankommet och
sägande moten, ber jag på uttala följande:

1) Jag avslutar mycket till de synerier
ter och önskemål, som framföres vid sam-
manträdet av Överstyrelsen och Trävarnads-
och Färf. Philipp.

2) Som ordförande i Raoul Wallenberg-
aktionens styrelse vill jag därjämte uttala
en stark önskan från denna, nämligen,
att det i fortsättningen till förjättsändan-
en mot varje månad, i vilken man
tydligt och icke tvivelaktigt upprepar sitt krav på

Raoul Wallenberg återvändes. Genom att
seu präse svensk sida höj sig med att
under dessa tio år endast avsända tre
rester och göra vissa vettliga påståenden,
måste ryssarna på den uppfattningen,
att svenska representation är på en mycket låg
att återfå Raoul Wallenberg. Styralsen
uttalar även den önskan, att utväk-
lingen i denna sak i fortsättningen
affektliggöres.

Praktiska kopior av detta brev avsä-
des till herrarna von Dardel och Philpp.

Med utmärkt hälsning

Birgitta de Vylder-Bellander